

**SERAMİK YÜZEYLER ÜZERİNDE
BASKI TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI
VE UYGULANMASI**

Duygu KAHRAMAN

SANATTA YETERLİK TEZİ

Seramik Anasanat Dalı

Danışman: Prof. S. Sibel SEVİM

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Ağustos 2012**

**SERAMİK YÜZEYLER ÜZERİNDE
BASKI TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI
VE UYGULANMASI**

Duygu KAHRAMAN

SANATTA YETERLİK TEZİ
Seramik Anasanat Dalı
Danışman: Prof. S. Sibel SEVİM

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Ağustos 2012**

SANATTA YETERLİK TEZ ÖZÜ

SERAMİK YÜZEYLER ÜZERİNDE BASKI TEKNİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI VE UYGULANMASI

Duygu KAHRAMAN

Seramik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ağustos 2012

Danışman: Prof. S. Sibel SEVİM

İnsanoğlunun vazgeçemediği malzemelerden biri olan seramik, insan ile olan birlikteliğini teknolojideki gelişmeler ile birlikte genişleterek günümüze kadar sürdürü gelmiştir. Bu birliktelikte kullanılan teknik imkânlar, yeni olanak ve malzemeler ile beslenerek çağdaş formlar ve sanat eserleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu teknik olanaklar ve gelişmelerle birlikte seramikçiler, baskıyı formlarının yüzey değerlendirmelerinde sıklıkla kullanır hala gelmişlerdir. Baskı nedir diye düşünecek olduğumuzda; gündelik hayatımızın her alanında karşılaşmakta olduğumuzu görürüz. Masamızın üzerindeki kağıtlar, otobüs duraklarındaki reklam panoları, ambalaj kağıtlarının üzerindeki desenler, banyomuzun duvarındaki karolara kadar her alana hakim olan baskının, birden çok uygulama yöntemi bulunmaktadır. Baskının tanımına bakacak olursak; Baskı, şekil, yazı, grafik ve resimlerin gerçeğine en yakın biçimde, bir yüzey üzerine çoğaltılarak ve hızlı aktarılmasıdır.

Bu tezde genel olarak baskı tekniklerinin seramik yüzeyler üzerinde kullanımı ve uygulamaları incelenmiştir. Uygulamalar kısmında ise özgün baskı resimde de kullanılan baskı teknikleri ele alınmıştır. Baskı, her ne kadar biçim ve üslup açısından katı çizgilere sahip gibi görünse de, günümüzde birçok seramik sanatçısı tarafından seramik yüzey değerlendirmelerinde tercih edilen dekor yöntemlerinden biri olma

yolunda ilerlemektedir. Bu ilerlemeler, seramik formun geleneksel yapısı ve fonksiyonelliğin ötesinde, estetik kaygı ve felsefi düşünce doğrultusunda baskı teknikleri kullanılarak dekorlanıp, ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Bu nedenle günümüzde bazı seramik sanatçıları tarafından tercih edilen baskı, yeni teknik olanaklar ve sanatçıların kişisel yorumlarıyla birlikte, çeşitli yöntemlerle seramik yüzeyler üzerinde uygulanarak çağdaş sanat nesnelерinin doğmasına neden olmaktadır.

Gravürden, linole, mühürden inkjete kadar çeşitlilik göstermekle beraber, her yöntem kendine göre, sanat izleyicisine ve endüstriyel üretime yönelik, söz konusu bilgi materyallerini hazırlama ya da basma üstünlüklerine ve sınırlıklarına sahiptir.

İster kumaş ister alçı isterse kağıt yoluyla, istenirse plastik ya da dijital ortamdan da faydalanılarak seramik yüzey üzerine baskı uygulama yöntemi son derece eğlenceli ve etkili bir yöntemdir. Kullanılan boya ve pigmentlerin nitelikleri, uygulama yapılacak boya ve seramik bünyenin pişme derecesi, atmosferi, uygulamanın sonucu açısından son derece önemlidir. Bu yöntem sanatçıya farklı çizgi karakterleri kullanma olanakları verebilir. Bir sonraki adım, sanatçının yaratıcılığı, malzemeyi kullanmadaki ustalığı ile birleşerek yepyeni ve keyifli sonuçlar olacaktır.

“Seramik Yüzeyler Üzerinde Baskı Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması” başlıklı sanatta yeterlik tez çalışması Bilimsel Araştırma Projesi olup, baskı teknikleri üzerine kapsamlı bir araştırmayı ve derlemeyi içermektedir. Baskı tekniklerinin detaylı açıklamaları ve uygulamalarıyla birlikte, gerek Türkiye’den gerekse dünyadan bu alanda çalışan seramik sanatçılarının baskıyı kullanım biçimleri, yorumları, çağdaş sanata yönelik yaklaşımları görsel örnekleriyle birlikte sunulmuştur. Tezin ana bölümünü baskı tekniklerinin artistik seramik yüzeyler üzerinde ve endüstriyel kullanımdaki etkisiyle birlikte seramik sanatındaki önemli katkısı oluşturmaktadır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda mono baskı yöntemlerinden biri olan lazer baskı tekniği uygulamalar için belirlenmiş ve tez, “Dile Benden Ne Dilersen” ve “Oluklu İtirafılar” başlıkları altında, seramik düzenleme projesi ile sonuçlandırılmıştır.

ABSTRACT

RESEARCH AND IMPLEMENTATION OF PRINTMAKING TECHNIQUES ON CERAMIC SURFACES

Duygu KAHRAMAN

Ceramic Department

Anadolu University Fine Arts Institute, August 2012

Advisor: Prof. S. Sibel SEVİM

Ceramic as one of the materials that Humankind cannot abandon has maintained its existence with humankind by breakthroughs in technology till our time. The technical capability that has been used in this union with Humankind create new possibilities and materials in which they become contemporary forms and artworks.

With these technical advances, ceramic makers have used printing techniques frequently on the surfaces of the artworks. When we think what printmaking is ; we will realize that we see results of printmaking on every field of our daily lives. Papers on our desks, Advertisement boards on the buss stops , shapes and drawings on the package and the ceramic tiles in our bathrooms. That much material variety uses different printmaking techniques that apply. If we take a look a the definition of printmaking ; it is the technique of transferring shapes, writings, graphics and images fast and multiplied.

In this thesis the usage and implementation of printing techniques that apply on ceramic surfaces has been examined. In the section of implementation the printing techniques that has been used in printmaking has been handled. As tough on the basis of form and style printmaking may seem, today it is becoming a dominating technique to use on forms and surfaces by ceramic artists. These developments make aesthetical

problems and philosophical thoughts appear in newly created forms beyond the traditional structure of ceramics. Because of this, the birth of contemporary art objects is possible through the usage of printmaking, new technical advances and the genuineness by the artist.

Printmaking techniques have a wide area from Etching to linocut and seal. Each method has its own pros and cons in the matter of printing whether on surfaces or forms. Artist only has to choose between whether making for display purposes or mass production.

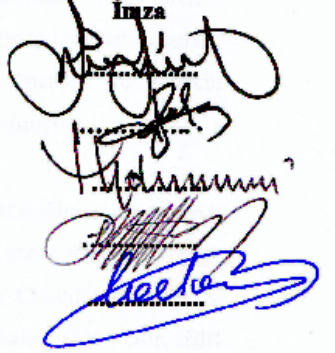
Printmaking process on ceramic is fun and gives efficient results whether the artist chooses to use fabric, plaster, paper or usage of digital purposes. Attributes of the pigment or paint, firing degree and the baking atmosphere of the ceramic and the paint is very important for getting the result. This method can give the artist the opportunity to use different line characteristics. The next step which is the creativity of the artist will combine with the mastered skills of the artist on using the material and create new, and delighted results.

The proficiency in art thesis titled "Research and Implementation Of Printmaking Techniques On Ceramic Surfaces" is a scientific research project and includes comprehensive research and compilation on printmaking techniques. The explanation of printmaking techniques has been strengthened by showing artists either from Turkey or worldwide that use printmaking in their works. The methods of those artists are also explained and exemplified in this thesis. Also the images of the works from those artists are given as examples. The main body of the thesis is formed around the implementation of printmaking techniques on artistic ceramic surfaces and the effect of its usage on industrial ceramic surfaces and its contribution to ceramic art. In the light of the knowledge gained, laser printing which is one of the mono printing techniques has been determined for implementation. The thesis has been concluded with "Wish whatever you will from me" and "Confessions With Gutter" ceramic installation project.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Duygu Kahraman'ın "Seramik Yüzeyler Üzerinde Baskı Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması" başlıklı tezi, 12.09.2012 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından sanatta Yeterlik Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca **Seramik** Anasanat Dalı **Sanatta Yeterlik** tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Prof. S. Sibel SEVİM
Üye : Prof. Emel ŞÖLENAY
Üye : Prof. Halil YOLERİ
Üye : Doç. Saime DÖNMEZER
Üye : Yrd. Doç. Candan GÜNGÖR

İmza

Prof. S. Sibel SEVİM
Anadolu Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

“Seramik Yüzeyler Üzerinde Baskı Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması” başlıklı sanatta yeterlik tez çalışması ilk bölümünde baskı tekniklerini artistik seramik yüzeylerde ve endüstri alanında kullanılan teknikler olarak iki ana başlık altında toplamaktadır. İkinci bölümde seramik sanatında bir ifade aracı olarak kullanılan baskı tekniğinin yüzey değerlendirmelerinde ne şekilde kullanılabileceğine, sanatçıların uygulamalarından örnekler vererek açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise endüstriyel alanda baskının kullanım alanları ve olanakları irdelenmiştir. Dördüncü bölümde baskı teknikleriyle çalışan bazı seramik sanatçıları belirlenerek, çalışmalarına yer verilmiştir. Son bölümde ise “Dile Benden Ne Dilersen” ve “Oluklu İtiraflar” başlıkları altında, seramik düzenleme projesi sonuçlandırılmıştır.

Bu tez çalışmasını gerçekleştirmemde maddi manevi desteğini esirgemeyen bölüm başkanım, hocam Prof. S. Sibel Sevim’e, her daim gerek içerik gerekse uygulama bölümlerinde beni yalnız bırakmayan hocam Yrd. Doç. Cemalettin Sevim’e, desteklerinden dolayı dostlarım Arş. Gör. Kübra Ergin Halhallı, Öğr. Gör. Elif Ağatekin, Arş. Gör. Mehmet Aydın ve Arş. Gör. Soner Özdemir’e, Bilimsel Araştırma Projesi ekibine, uygulama esnasında yardımlarını esirgemeyen Halil Topçu ve Turabi Demir’e, bölümümüz öğrencileri Burcu Akdemir, Burcu Şahin, Didem Akdemir ve Handan Hançer’e ve aileme sonsuz teşekkürler.

ÖZGEÇMİŞ

DUYGU KAHRAMAN

Seramik Anasanat Dalı

Sanatta Yeterlik

- Yüksek Lisans** : 2007 Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü,
Seramik Anasanat Dalı
- Lisans** : 2004 Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü,
Seramik ve Cam Bölümü
- İş Deneyimi** : 2009 Araştırma Görevlisi. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar
Fakültesi

ÖDÜLLER

2011 “SERES 11” II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi, Poster Sunumlarda Birincilik Ödülü S. Sibel SEVİM- Duygu KAHRAMAN, “Yaş Çamurlar Üzerine Mühür Dekorları ve Çağdaş uygulamalarından Örnekler”, 10-12 Ekim 2011, Eskişehir

ULUSAL VE ULUSLARARASI YARIŞMALI VE KARMA SERGİLERDEN ÖRNEKLER

- 2012 “Gizemli Kutular-Mysterious Boxes” seramik sergisi, Eskişehir Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde, 5 Mart 2012
- 2011 Uluslararası Tüyp Sanat Fuarı Sergisi, İSTANBUL
- 2011 “SERES 11” II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi Kapsamında Düzenlenen A. Ü. Güzel San. Fak. Seramik Bölümü Öğretim Elemanları Raku-Balık Sergisi, Tepebaşı Belediyesi Kültür Evi, 10 Ekim 2011, Eskişehir
- 2011 Anadolu Üniversitesi Güzel San. Fak. Seramik Bölümü Öğretim Elemanları Sergisi, Kütüphane Sergi salonu, 7 Ekim 2011, Eskişehir

- 2011 Uluslararası RAKU Eğitim Programı Karma Seramik Sergisi, Eskişehir
- 2011 “ANNEM’İZ” Karma Seramik Sergisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, ÇANKIRI
- 2011 “ANNEM’İZ” Karma Seramik Sergisi, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Eskişehir Şubesi, Tepebaşı Kültür Evi, ESKİŞEHİR
- 2011 Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik- Bölümü Öğretim Elemanları Karma Sergisi “İzinden Yürümek” İstanbul Modern Sanatlar Galerisi, 1-31 Mart İSTANBUL
- 2010 “İçebakmak” Karma Sergi, Galeri Artist, İSTANBUL
- 2010 Öğretim Elemanları Karma Sergisi, İzmir Devlet Resim Heykel Galerisi, İZMİR
- 2010 Uluslararası Tüyap Sanat Fuarı Sergisi, İSTANBUL
- 2010 3. Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu Ve 1. Avrasya Seramik Kongresi Kütahya Porselen 40. Yıl Seramik Yarışması Sergisi, KÜTAHYA
- 2010 “1910 – 2010 Merhaba Füreya” Kuş Evleri Sergisi, 11 Mayıs- 5 Haziran 2010, Maçka Sanat Galerisi İSTANBUL
- 2010 1. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması Sergisi Uşak Üniversitesi, UŞAK
- 2010 4. Uluslararası Elit Tile Karo Tasarımı Trienali, DOMİNİK CUMHURİYETİ.
- 2010 “8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde Eskişehir’in Kadın Sanatçılarından Bir Kesit” Neoplus, ESKİŞEHİR
- 2009 Güzel Sanatlar Fak. Öğretim Elemanları Sergisi, Neo Alışveriş Merkezi Sergi Salonu ESKİŞEHİR
- 2009 “International Ceramic Plain-Air 2009 Satul Palanca, Rainoul Calaraşi” “Casa Parinteasca” Müzesi Sergisi MOLDOVA
- 2008 İZMEB. Karma Sergisi İZMİR
- 2007 İZMEB. Karma Sergisi İZMİR
- 2007 D.E.Ü. G.S.F. Seramik Bölümü Karma Sergi İZMİR
- 2006 VSVU. Akademi Of Fine Arts And Design Sergisi, Bratislava, SLOVAKYA
- 2006 Knihkupectvo Na Meden Karma Sergi Bratislava, SLOVAKYA
- 2005 İMMİB METAL-PLASTİK Endüstriyel Tasarım Sergisi İSTANBUL

- 2005 II. Internacional Del Mosaico Contemporaneo, ARJANTİN.
I. EGEART Sanat Fuarı, 2005 İZMİR
- 2004 İZOTAŞ Sanat Galerisi Karma Sergi İZMİR
- 2003 D.E.Ü. G.S.F. Seramik Bölümü Karma Sergi İZMİR
- 2003 SERAMEDİKLER Karma Sergi İZMİR
- 2002 D.E.Ü. G.S.F. Seramik Bölümü Karma Sergi İZMİR

ULUSLARARASI HAKEMLİ DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELER

"Sibel SEVİM'in Sanat Dünyasının Yansıması", Ceramics TECHNICAL, Mayıs,2011,
No:32, S.39-42, USA

"Nazar İnancı ve Geleneksel Katır Boncukları" Seramik Federasyonu Seramik Türkiye Dergisi, 2006 İstanbul

SEMPOZYUM, SEMİNER, KONFERANS, SÖYLEŞİ VE BİANELER

- 2012 "3rd Annual International Conference on Visual and Performing Arts" 4-7
Haziran 2012, Atina, Yunanistan
- 2011 "IFAS Uluslararası Güzel Sanatlar Sempozyumu" , Cemalettin SEVİM, Duygu KAHRAMAN, "Torna Sanatında Çağdaş Yaklaşımlar", 20-22 Ekim 2011,
KONYA
- 2011 "SERES 11" II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi, S. Sibel SEVİM- Duygu KAHRAMAN, "Yaş Çamurlar Üzerine Mühür Dekorları ve Çağdaş uygulamalarından Örnekler", 10-12 Ekim 2011,
ESKİŞEHİR
- 2011 "SERES 11" II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi, S. Sibel SEVİM- Duygu KAHRAMAN- Gülçin ÇAVDAR, "Günümüz Seramik Endüstrisi ve Artistik Yüzeylerde Kullanılan baskı tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması", 10-12 Ekim 2011, ESKİŞEHİR
- 2010 Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 5. Uluslararası Öğrenci Trienali, "Doğunun Batısı, Batının Doğusu: Sanat Ve Tasarımda Yeni Yaklaşımlar" S. Sibel Sevim- Duygu Kahraman "Seramik Yüzeylerde Geleneksel Türk Motiflerin Çağdaş Bir Biçimde Yorumlanması", 8-9 Haziran 2010, İSTANBUL

- 2010 “4.Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu” S. Sibel Sevim – Duygu Kahraman-Aras Tunçalp “Seramik Oturma Grupları, 14-27 Haziran 2010, ESKİŞEHİR
- 2009 “ İMECE Uluslararası Katılımlı Güzel Sanatlar ve Tasarım Sempozyumu” Seramik Yüzeylede Sgraffito Dekorları, SEVİM S, KAHRAMAN D, 18-24 Ekim ESKİŞEHİR
- 2009 “International Ceramic Plen-Air 2009 Satul Palanca, Rainoul Calaraşi” “Casa Parinteasca” Sempozyumu Davetli Sanatçı Olarak Katılım MOLDOVA
- 2008 “Ara Tatilde Sanat Atölyeleri” Gönüllü Çalışması İZMİR
- 2007 Seres 2007-IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye Sır ve Boya Semineri ESKİŞEHİR
- 2007 “Karacasu Toprağından Terra Sigillata Uluslararası Seramik Sempozyumu, Kolokyum Terra Sigillata” İZMİR
- 2006 “Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu” İZMİR
- 2001 “Uluslararası Seramik Sempozyumu” öğrenci uygulama grubu İZMİR

TOPLUMSAL KATKILAR

- 2011 Uluslararası Sırüstü Resimler Sempozyumu A.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yürütme Komitesi ESKİŞEHİR
- 2011 “I. Uluslararası Uygulamalı Raku Eğitim Programı” Yürütme Kurulu 23-27 Mayıs 2009 Uluslararası Sırüstü Resimler Sempozyumu A.Ü.Güzel Sanatlar Fakültesi Yürütme Komitesi ESKİŞEHİR
- 2010 A.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi 25. Yıl Kutlaması, Yürütme Komitesi, ESKİŞEHİR
- 2010 “7.Uluslararası Muammer Çakı Seramik Yarışması 2010” Yürütme Komitesi 20-23 Aralık, ESKİŞEHİR

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri: İzmir

Yılı: 09.10.1982

Yabancı Dil: İngilizce

e-mail: dkahraman@anadolu.edu.tr

İÇİNDEKİLER
SERAMİK YÜZEYLER ÜZERİNDE BASKI TEKNİKLERİNİN
ARAŞTIRILMASI VE UYGULANMASI

	<u>Sayfa</u>
TEZ ÖZÜ.....	ii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZGEÇMİŞ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xii
RESİM LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. BASKININ TANIMI VE TARİHÇESİ.....	3
1.1. BASKININ AMACI VE GENEL OLARAK BASKI TÜRLERİ.....	13
1.1.1. Tipo Baskı Tekniği:	14
1.1.2. Ofset Baskı Tekniği.....	18
1.1.3. Flexo Baskı Tekniği.....	19
1.1.4. Gravür Baskı Tekniği.....	20
1.1.5. Serigrafi Baskı Tekniği.....	21
1.1.6. Tıfdruk (Çukur Baskı) Tekniği.....	21
1.1.7. Dijital Baskı Tekniği.....	22
1.2. SERAMİK ENDÜSTRİSİNDE ve SANATINDA BASKININ KULLANIMI...23	
İKİNCİ BÖLÜM.....	25
2. SERAMİK SANATINDA KULLANILAN BASKI TÜRLERİ.....	25
2.1. Yüksek Baskı.....	26
2.2. Rölyef Baskı.....	27
2.3. Linol Baskı.....	30
2.4. Mühür Baskıları.....	32
2.4.1. Sünger ve Kauçuk Mühürler.....	34
2.5. Çukur Baskı (Gravür)	37
2.6. Düz Baskı Teknikleri.....	41
2.6.1. Litografi.....	41
2.6.2. Monobaskı.....	46
2.7. Görüntü Baskı.....	56
2.7.1. Fotoğraf Tekniğiyle Seramik Yüzeye Görüntü Aktarımı.....	56
2.7.2. Fırın Baskıları.....	59
2.7.3. Cyanotype: Derin Mavi.....	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	61
3. GENEL OLARAK SERAMİK ENDÜSTRİSİNDE KULLANILAN BASKI	
TÜRLERİ.....	61
3.1. Serigrafi Baskı.....	61
3.2. Çıkartma Dekorları (İndirekt Baskı)	66
3.3. Tambur Baskılar (Rotatif Sistem)	71
3.3.1. Elek Bezi İle Hazırlanan Tambur Baskı:	72

3.3.2. Silikon ile Hazırlanan Tambur Baskı:	73
3.4. Lazer Çıkartma (Dekal) Uygulamaları.....	75
3.5. Dijital (Ink Jet) Baskı.....	78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....82

4. BASKI TEKNİKLERİYLE ÇALIŞAN SANATÇILAR VE ÇALIŞMALARINDAN ÖRNEKLER.....82

4.1. Aigi ORAV.....	83
4.2. Anita MCINTYRE.....	86
4.3. Ayşe BALYEMEZ.....	88
4.4. Burcu KARABEY.....	90
4.5. Cecille BRIET.....	92
4.6. Graciela OLIO.....	94
4.7. Güngör GÜNER.....	96
4.8. Kath BONSON.....	97
4.9. Larissa TITUS.....	99
4.10. Linda MCRAE.....	101
4.11. Mary Joe BOE.....	103
4.12. Nancy SELVIN.....	104
4.13. Paul Andrew WANDLESS.....	106
4.14. Paul SCOTT.....	108
4.15. Rachel KINGSTON.....	109
4.16. Rebecca BARFOOT.....	111
4.17. Scott RENCH.....	113
4.18. S. Sibel SEVİM.....	115
4.19. Tinne DEBRUIJNE.....	117
4.20. Warren MATHER.....	119
4.21. Zehra ÇOBANLI.....	121

BEŞİNCİ BÖLÜM.....124

5. KİŞİSEL YORUM VE SERAMİK UYGULAMALAR.....124

DİLE BENDEN NE DİLERSEN.....124

OLUKLU İTİRAFLAR.....134

SONUÇ.....152

KAYNAKÇA.....154

Resim Listesi

Sayfa

RESİM 1. ALTAMİRA MAĞARASI'NDA BİR AT RESMİ.....	3
http://www.enveryolcu.com/sanat/dogus.html	
RESİM 2. SİLİNDİR VE STAMPA MÜHÜR ÖRNEKLERİ.....	4
http://www.omart.org/collections/art-ancient-americas/unknown-red-5rib-smooth	
RESİM 3. MEZOPOTAMYA KİREÇTAŞI SİLİNDİR VE BASKISI, LOUVRE MÜZESİ. İ. Ö. 3000..5	5
http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Cylinder_seal_Shamash_Louvre_AO9132.jpg	
RESİM 4. GÜNÜMÜZE AİT MÜHÜR ÖRNEKLERİ.....	6
“SERES 11” II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi, S.Sibel Sevim- Duygu Kahraman, Poster Bildiri “Yaş Çamurlar Üzerine Mühür Dekorları ve Çağdaş uygulamalarından Örnekler”, 10-12 Ekim 2011	
RESİM 5. SERAMİK DAMGA MÜHÜR, MISIR M.Ö. 1990.....	6
http://mcclungmuseum.utk.edu/research/renotes/rn-25txt.htm	
RESİM 6. LALE ŞEKLİNDE SİLİNDİR MÜHÜR, BABİL İMPARATORLUĞU, MEZAPOTAMYA İ. Ö. 604-562.....	7
http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/30000240?rpp=20&pg=1&gallerynos=402&ft=*&pos=10	
RESİM 7. ESKİ SÜRİYE'DE ÇIKAN SİLİNDİR MÜHÜR ÖRNEKLERİ, M.Ö.1900-1700.....	8
http://gokhanucar.blogspot.com/2008_04_01_archive.html	
RESİM 8. HİTİT DÖNEMİ MÜHÜR ÖRNEKLERİ, İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZESİ M.Ö. 1350...9	9
Fotoğraf: Duygu Kahraman, 2010	
RESİM 9. ZEUGMA ANTİK KENTİNDE BULUNAN BULLALAR.....	9
http://gokhanucar.blogspot.com/2008_04_01_archive.html	
RESİM 10. KOLLU BASKI MAKİNESİ.....	11
http://www.katalogmatbaa.com/sayfalar.asp?link=3	
RESİM 11. PETER COECK'İN KİTABINDA YER ALAN VE İSTANBUL'UN FETİH ÖNCESİNİ YANSITAN GRAVÜRLERDEN BİRİ 27X19 CM,16. YÜZYIL.....	12
http://www.eskiistanbul.net/gravur/gravur.htm	
RESİM 12. TİPOGRAFI KALIBI ÖRNEĞİ.....	14
http://www.uluyuce.com/baski/tipo.html	
RESİM 13. MİCHAEL CHENAULT, TİPOGRAFI ÖRNEĞİ.....	15
http://www.coroflot.com/mr_cee/Typography/1	
RESİM 14. 19 YÜZYILA AİT “JOHN WİLKES BOOTH” ARANIYOR AFİŞİ, AĞAÇ VE METAL HARFLERLE HAZIRLANMIŞ BİR BASKI ÖRNEĞİ.....	16
http://en.wikipedia.org/wiki/File:John_Wilkes_Booth_wanted_poster_new.jpg	
RESİM 15. NİCOLAS GİRARD'A AİT BİR TİPOGRAFI ÇALIŞMASI, 2010.....	17
http://nicolasgirard.ca/3059/60194/work/nike-basketball	
RESİM 16. FLEKSO BASKI MAKİNESİ.....	19
http://blog.evdetasarim.net/flekso-baskida-kullanilan-teknik-terimler.html	
RESİM 17. GALATA KULESİ VE ÇEVRESİ MİSS PARDOE'NUN THE BEAUTİES OF THE BOSPHORUS ADLI YAPITINDAN BİR GRAVÜR.....	20
http://www.masalca.org/el-sanatlari/101639-gravur-sanati-resimleriorneklerimodelleridesenlerisergileri.html	
RESİM 18. SERİGRAFI BASKI MAKİNESİ ÖRNEĞİ.....	21
http://img1.blogcu.com/images/i/p/a/ipargrafikmatbaa/serigrafibaski.jpg	
RESİM 19. TİFDUK MAKİNESİ.....	22
http://www.tabas-tr.com/t_dcm.htm	
RESİM 20. PAUL MASON, "PRAWN CLOCK BOX",1995.....	28
http://risdsummerblog.blogspot.com/	
RESİM 21. LENY GOLDENBERG “ KİTAP”.....	29
http://www.goldenbergceramics.dk/images_lg/books/01.png	
RESİM 22. LENY GOLDENBERG “ KİTAP”	29

	http://www.goldenbergceramics.dk/html/books.html	
RESİM 23.	CYNTHIA GUAJARDO, LİNOL BASKI (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)	31
	http://coloradoartstudio.com/wp-content/uploads/2008/08/june-17-2008-009.jpg	
RESİM 24.	RİCHARD SLEE'YE AİT SERAMİK ÇALIŞMA.....	32
	http://www.halesgallery.com/exhibitions/_29/_imagegallery/	
RESİM 25.	CEMALETTİN SEVİM, “ANATOLIA”, 2009.....	33
	Fotoğraf: Duygu Kahraman 2011	
RESİM 26.	HİNCHCLİFFE AND BARBER STUDIO, “COCKEREL” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)...	34
	http://hinchcliffeandbarber.com/cockerel.html	
RESİM 27.	KAUÇUK MÜHÜR ÖRNEĞİ.....	35
	http://pottery.about.com/od/surfacetreatments/ss/impressed_2.htm	
RESİM 28.	KAUÇUK MÜHÜR ÖRNEĞİ.....	35
	http://pottery.about.com/od/surfacetreatments/ss/impressed_2.htm	
RESİM 29.	BETH E. PETERSON'A AİT BİR ÇALIŞMA.....	36
	http://pottery.about.com/od/slipsengobes/ss/slipdecorate2.htm	
RESİM 30.	MARK PETERS'E AİT MÜHÜR DEKORLU SERAMİK ÇALIŞMASI.....	36
	http://ceramicartsdaily.org/pottery-making-techniques/ceramic-decorating-techniques/video-tip-of-the-week-trimming-slipping-and-raw-glazing-for-texture-and-depth/	
RESİM 31.	GÜNGÖR GÜNER'E AİT GRAVÜR BASKI UYGULANMIŞ VAZO ÇALIŞMASI.....	39
	Güngör Güner'e ait arşiv	
RESİM 32.	GRAVÜR BASKI UYGULANMIŞ SERAMİK ÇALIŞMA.....	40
	http://www.jarsceramistes.com/gb/ceramics-plates-dishes-stoneware-bowlscollectionsgravure-silex.cfm	
RESİM 33.	KRİSTİNA BOGDANOV, “FAMILY PHOTOS” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ.....	43
	http://kristinabogdanov.com/ceramics	
RESİM 34.	NİCOLE THOSS, “WALK” ,2009.....	43
	New Ceramics, November-December,2009 s:15	
RESİM 35.	NİCOLE THOSS “END OF THE LINE”, 2009.....	44
	New Ceramics, November-December,2009 s:15	
RESİM 36.	HEİDİ MOREL'E LİTOGRAFI ÇALIŞMA AŞAMASI.....	45
	http://hewittadvanceddrawingclass.files.wordpress.com/2010/05/final-063.jpg	
RESİM 37.	HEİDİ MOREL'E AİT LİTOGRAFI UYGULAMA AŞAMALARI.....	46
	http://hewittadvanceddrawingclass.files.wordpress.com/2010/05/final-063.jpg	
RESİM 38.	AİĞİ ORAV'A AİT KAĞIT YÖNTEMİYLE YAPILAN MONO BASKI ÇALIŞTAYINDAN GÖRSELLER, 2011.....	49
	Fotoğraf:Yrd. Doç. Cemalettin Sevim	
RESİM 39.	DAVID BURNETT, “SHADOW BOOK” ,1994.....	50
	http://www.grahamegalleries.com/category/centre-for-the-artists-book/artists-books-b/burnett/	
RESİM 40.	MOLLİE BOSWORTH, “VASES”.....	51
	http://pangallery.blogspot.com/2010/05/new-works-in-porcelain-by-mollie.html	
RESİM 41.	AİĞİ ORAV'A AİT KAĞIT YÖNTEMİYLE YAPILAN FOTOKOPİ BASKI ÇALIŞTAYINDAN GÖRSELLER.....	52
	Fotoğraf: Yrd. Doç. Cemalettin Sevim	
RESİM 42.	WENDY ALLEN, FOTOKOPİ TONERİ İLE TRANSFER YÖNTEMİYLE YAPILMIŞ BİR ÇALIŞMA, (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	53
	http://www.printandclay.net/printandclay/allen.htm	
RESİM 43.	MARY JO BOLE ,“GRANNY'NİN KOLYESİ”, (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	53
	http://www.printandclay.net/printandclay/bole.m.j.htm	
RESİM 44.	MİCHAEL HOUGHTON, FOTOKOPİ İLE TRANSFER YÖNTEMİYLE YAPILMIŞ BİR ÇALIŞMA, (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	54
	http://www.printandclay.net/printandclay/houghton.htm	
RESİM 45.	DİCK LEHMAN, FOTOKOPİ İLE TRANSFER, (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	54
	http://www.printandclay.net/printandclay/lehman.htm	

RESİM 46. ARIEL BOWMAN’A AİT SERAMİK MONOPRİNT ÖRNEĞİ. (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)	55
http://arielbowman.files.wordpress.com/2010/01/tiger-monoprint.jpg	
RESİM 47. ROBERT ENGLE, “HARLOW POT”, 1968.	58
http://collections.madmuseum.org/code/emuseum.asp?emu_action=searchrequest&newsearch=1&moduleid=1&profile=objects&currentrecord=1&style=single&rawsearch=id/,/is/,/341/,/false/,/true	
RESİM 48. LES LAWRENCE, “NEW VİSİON-TEAPOT”	58
http://www.ilpi.com/artsource/vce/lawrence.html	
RESİM 49. REBECCA BARFOOT’ A AİT CYNOTYPE SERAMİK ÇALIŞMASI	60
http://rebeccabarfoot.blogspot.com/2009/05/cyanotypes-springtime-success.html	
RESİM 50. SİBEL SEVİM, “ETERNITY” 2009.	63
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 51. ÇIKARTMA KAĞIDINA SERİGRAFİ UYGULAMA AŞAMASI	67
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 52. ÇIKARTMA ÖRNEKLERİ VE ÇIKARTMA KAĞIDININ SU İÇİNDE BEKLETİLME AŞAMASI	68
Fotoğraf: Serap İşeri Bayraktar	
RESİM 53. SUDAN ALINAN LAKLI DESENİN SERAMİK BÜNYE ÜZERİNE YERLEŞTİRİLMESİ VE FİL KULAĞI YARDIMIYLA HAVASININ ALINMASI	68
Fotoğraf: Serap İşeri Bayraktar	
RESİM 54. DUYGU KAHRAMAN “ANNEM’İN İZLERİ”, 2010.	68
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 55. DUYGU KAHRAMAN “ANNEM’İN İZLERİ”, 2010	69
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 56 . SİBEL SEVİM, ”GEÇMİŞTEN HABERLER”, 1999.	69
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 57. SİBEL SEVİM “KEDİLER” 2010.	70
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 58. SİBEL SEVİM “KEDİ ÜSTÜNDE KUŞLAR” 2012.	70
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 59. HOWARD KOTTLER, “PİNKY APOSTLES” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).	71
http://ceramicartsdaily.org/ceramic-art-and-artists/ceramic-galleries/the-month-in-clay-february-2010	
RESİM 60. SİLİKON TAMBUR BASKI İÇİN HAZIRLANAN TAMBUR ÖRNEĞİ GÖRSELLERİ.	74
http://www.system-group.it/en/group/business-units/system-ceramics	
RESİM 61. LES LAWRENCE, “NEW VİSİON PLATE”	76
http://www.santafeclay.com/images/decals/2010_lg_imgs/lawrence_14870.jpg	
RESİM 62. LESLEY BAKER, SİRALTI SERİGRAFİ VE LAZER ÇIKARTMA	77
http://www.cca.edu/gallery/artist/262	
RESİM 63. KEİTH PHİLLİPS, LAZER ÇIKARTMA	77
http://www.etsy.com/blog/en/2009/ceramics-and-pottery-facts-and-fancies-part-2/	
RESİM 64. TASARIMIN BİLGİSAYARA AKTARILMASI	78
Fotoğraf: Gülçin Çavdar, Esmalglass Seramik fabrikası	
RESİM 65. TASARIMIN ÜRETİM AŞAMASI	78
Fotoğraf: Gülçin Çavdar, Esmalglass Seramik fabrikası	
RESİM 66. İNKJET BASKI BOYALARI	79
Fotoğraf: Gülçin Çavdar, Esmalglass Seramik fabrikası	
RESİM 67. İNKJET BASKI UYGULANMIŞ KARO ÖRNEĞİ	80
Fotoğraf: Gülçin Çavdar, Esmalglass Seramik fabrikası	
RESİM 68. İNKJET BASKI UYGULANMIŞ KARO ÖRNEĞİ, GUANGDONG XIE JİN SERAMİK FABRİKASI, ÇİN	81
http://xj2011.en.made-in-china.com/product/NeGnRXwKlSkP/China-Waterproof-Inkjet-Printing-Wall-Tile.html Erişim Tarihi 16.02.2012	
RESİM 69. ESMALGLASS İNKJET RENK SKALASI	81
Fotoğraf: Gülçin Çavdar, Cersaie Seramik Fuarı, İtalya	

RESİM 70. UYGULAMA SÜRECİ.....	83
Fotoğraf: Cemalettin Sevim	
RESİM 71. UYGULAMA SÜRECİ VE SONRASI.....	83
Fotoğraf: Cemalettin Sevim	
RESİM 72. AİĞİ ORAV'A AİT FOTOKOPİ TRANSFER UYGULANAN BİR ÇALIŞMA.....	84
Fotoğraf: Cemalettin Sevim	
RESİM 73. AİĞİ ORAV'A AİT FOTOKOPİ TRANSFER UYGULANAN BİR ÇALIŞMA.....	84
Fotoğraf: Cemalettin Sevim	
RESİM 74. AİĞİ ORAV, II.ULUSLARARASI SIRÜSTÜ SIRALTI RESİMLER SEMPOZYUMU, 2011.....	85
Fotoğraf: Nejdettin Gül	
RESİM 75. ANİTA MCINTYRE, "WEEREERA VESSEL", 2008.....	86
http://anitamcintyre.com.au/pages/gallery.html	
RESİM 76. ANİTA MCINTYRE, "REGIONS/PARISHES/COUNTRIES", 2008.....	87
http://anitamcintyre.com.au/pages/gallery.html	
RESİM 77. ANİTA MCINTYRE, "LIMESTONE PLAINS/WEEREEA", 2008.....	87
http://anitamcintyre.com.au/pages/gallery.html	
RESİM 78. AYŞE BALYEMEZ, "AYNI SOFRAYA OTURDUK YILLARCA" 2011.....	88
Ayşe Balyemez'e ait arşiv	
RESİM 79. AYŞE BALYEMEZ, "DAVET", 2011.....	89
Ayşe Balyemez'e ait arşiv	
RESİM 80. AYŞE BALYEMEZ, "UZAKLARA GİDENLER", 2011.....	89
Ayşe Balyemez'e ait arşiv	
RESİM 81. BURCU KARABEY, "İKAME GERÇEKLİK - 2", 2007.....	90
Burcu Öztürk Karabey'e ait arşiv	
RESİM 82. BURCU KARABEY, "İZLER- 2", 2007.....	91
Burcu Öztürk Karabey'e ait arşiv	
RESİM 83. BURCU KARABEY, "İKAME GERÇEKLİK- 3", 2007.....	91
Burcu Öztürk Karabey'e ait arşiv	
RESİM 84. CECİLE BRIET, "DAILY NEWS", 2010.....	92
Cecile Briet'in arşivinden	
RESİM 85. CECİLE BRIET, "MEDIA MANIPULATION", 2010.....	93
Cecile Briet'in arşivinden	
RESİM 86. CECİLE BRIET, "DOMINOS", 2010.....	93
Cecile Briet'in arşivinden	
RESİM 87. GRACIELA OLÍO, "SOUTH PROJECT", HOUSE SERIES, 2010.....	94
Graciela Olio'nun arşivinden	
RESİM 88. GRACIELA OLÍO, "SOUTH PROJECT", HOUSE SERIES, 2010.....	95
Graciela Olio'nun arşivinden	
RESİM 89. GRACIELA OLÍO, "SOUTH PROJECT", 2008.....	95
Graciela Olio'nun arşivinden	
RESİM 90. GÜNGÖR GÜNER, "FOTOKOPİ ÇAĞ", 2005.....	96
Güngör Güner'in arşivinden	
RESİM 91. KATH BONSON, "THE VILLAGE", 2010.....	97
Kath Bonson'nun arşivinden	
RESİM 92. KATH BONSON, "INTRUSIONS", 2010.....	98
Kath Bonson'nun arşivinden	
RESİM 93. KATH BONSON, "HARDEN MOOR QUARRIES", 2010.....	98
Kath Bonson'nun arşivinden	
RESİM 94. LARISSA TITUS, "NONAME", 2008.....	99
Larissa Titus'un arşivinden	
RESİM 95. LARISSA TITUS, "NONAME", 2008.....	99
Larissa Titus'un arşivinden	
RESİM 96. LARISSA TITUS, "NONAME", 2008.....	100
Larissa Titus'un arşivinden	
RESİM 97. LINDA MCRAE, "NONAME", (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)	101
http://www.printandclay.net/printandclay/artistprofile	

RESİM 98. LİNDİ MCRAE, “NONAME”, (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)	102
http://www.printandclay.net/printandclay/artistprofile	
RESİM 99. LİNDİ MCRAE, “NONAME”, (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)	102
http://www.printandclay.net/printandclay/artistprofile	
RESİM 100. MARY JOE BOE, “ODD LUCK”, 2000.....	103
http://maryjobole.com/sculpture/odd.html	
RESİM 101. NANCY SELVİN, “ANZA”, 2009.....	104
http://www.selvinstudios.com/index.php?page=ceramics	
RESİM 102. NANCY SELVİN, DETAY “ANZA”, 2009.....	104
http://www.selvinstudios.com/index.php?page=ceramics	
RESİM 103. NANCY SELVİN “NOLİNAS”, 2010.....	105
http://www.selvinstudios.com/index.php?page=ceramics	
RESİM 104. PAUL ANDREW WANGLES, “RİDDANCE”, 2008.....	106
http://studio3artcompany.com/clayprints2.html	
RESİM 105. PAUL ANDREW WANGLES, “MALLETT...BİRD...STRUCK *2”, 2005.....	107
http://studio3artcompany.com/clayprints2.html	
RESİM 106. PAUL ANDREW WANGLES, “KEEPİNG THE STAR AT BAY”, 2006.....	107
http://studio3artcompany.com/clayprints2.html	
RESİM 107. PAUL SCOTT “SCOTT’S CUMBRAİN BLUE(S) VİGNETTE”, 2005.....	108
http://www.cumbrianblues.com Erişim Tarihi:06.07.2010	
RESİM 108. PAUL SCOTT “WİNTER:SUMMERTREES”, 2010.....	108
http://www.cumbrianblues.com Erişim Tarihi:06.07.2010	
RESİM 109. RACHEL KİNGSTON “LOVE LETTERS”, 2007.....	109
http://www.keraflex.us/gallery/	
RESİM 110. RACHEL KİNGSTON “LOVE LETTERS”, 2007.....	110
http://www.keraflex.us/gallery/	
RESİM 111. REBECCA BARFOOT, “EURO GROUP” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ)	111
Rebecca Barfoot’un arşivinden	
RESİM 112. REBECCA BARFOOT, “OCTOPUS AND NARWHAL”(TARİH BELİRTİLMEMİŞ)..	112
Rebecca Barfoot’un arşivinden	
RESİM 113. REBECCA BARFOOT, “CAN YOU HEAR..?” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	112
Rebecca Barfoot’un arşivinden	
RESİM 114. SCOTT RENCH“43” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	113
http://www.yosoh.com/artwork/spoils/ erişim tarihi: 14.06.2011	
RESİM 115. SCOTT RENCH, “NEVER GROW UP” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	113
http://www.yosoh.com/artwork/geta/ erişim tarihi: 14.06.2011	
RESİM 116. SCOTT RENCH, “ME ETC ME” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	114
http://www.yosoh.com/artwork/litho/	
RESİM 117. S.SİBEL SEVİM,”KUŞLAR” 2011.....	115
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 118. S.SİBEL SEVİM,”KEDİLERİM” 2011.....	116
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 119. S.SİBEL SEVİM,”KÜPLER” 2011.....	116
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 120. TİNNE DEBRUIJNE,”UNSPOKEN WORDS” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	117
http://www.tinnedebrijne.be/ceramist-portfolio/collection/personalized-urn.html	
RESİM 121. TİNNE DEBRUIJNE,”UNSPOKEN WORDS” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	117
http://www.tinnedebrijne.be/ceramist-portfolio/collection/personalized-urn.html	
RESİM 122. TİNNE DEBRUIJNE,”UNSPOKEN WORDS” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	118
http://www.tinnedebrijne.be/ceramist-portfolio/collection/personalized-urn.html	
RESİM 123. WARREN MATTER, “WİNTHROP SQUARE” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	119
http://warrenmather.com/gallery/boston/	
RESİM 124. WARREN MATTER, “LONG WHARF” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	120
http://warrenmather.com/gallery/boston/	
RESİM 125. WARREN MATTER, “COMMONWEALTH AVE” (TARİH BELİRTİLMEMİŞ).....	120
http://warrenmather.com/gallery/boston/	
RESİM 126. ZEHRA ÇOBANLI, “HALİCE ÖYKÜNME”, 2008.....	121
Zehra Çobanlı’nın arşivinden	

RESİM 127. ZEHRA ÇOBANLI, “LALE ZAMANI”, 2010.....	122
Zehra Çobanlı'nın arşivinden	
RESİM 128. ZEHRA ÇOBANLI, “UYUMAK KENDİM İÇİN”, 2009.....	123
Zehra Çobanlı'nın arşivinden	
RESİM 129. LAZER YAZICIDAN BASILACAK GÖRSEL ÇIKARILIRKEN.....	126
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 130. BASILACAK GÖRSEL.....	126
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 131. BASKI AŞAMASI.....	127
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 132. “DİLE BENDEN NE DİLERSEN” İN DÜZENLEME AŞAMASI.....	128
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 133. DETAY.....	129
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 134. DETAY.....	129
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 135. DETAY.....	130
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 136. DETAY.....	131
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 137. DETAY.....	131
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 138. “DİLE BENDEN NE DİLERSEN” KALIP İLE ŞEKİLLENDİRME, STONEWARE BÜNYE, 75X75 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	132
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 139. “DİLE BENDEN NE DİLERSEN” KALIP İLE ŞEKİLLENDİRME, STONEWARE BÜNYE, 75X75 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	133
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 140. UYGULAMA AŞAMASI.....	135
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 141. UYGULAMA AŞAMASI.....	136
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 142. BASKISI TAMAMLANMIŞ YÜZEYLERİN KURUMA AŞAMASI.....	136
Fotoğraf: Burcu Şahin	
RESİM 143. “KAHVALTI” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 34X54 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	137
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 144. “TUZ” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 34X54 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	138
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 145. “TUZ YARASI” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 34X54 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	139
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 146. “TUZ II” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 34X54 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	140
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 147. “TUZ III” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 34X65 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	141
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 148. “TUZ IV” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 34X65 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	142
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 149. “TERSLİK” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 65 X 34 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	143
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 150. “HALA VAR MIDIR?” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 54X34 CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	143
Fotoğraf: Duygu Kahraman	

RESİM 151. “TUZ BASMAK” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 89X48CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	144
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 152. “GELİNCİK” SERBEST ELLE ŞEKİLLENDİRME, RENKLİ ÇAMUR, 93X48CM, LAZER BASKI,1200 C, 2012.....	145
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 153. ŞEKİLLENDİRME AŞAMASI.....	146
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 154. BASKI AŞAMASI.....	146
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 155. BASKI AŞAMASI.....	147
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 156. “OLUKLU İTİRAFLAR” DETAY.....	148
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 157. “OLUKLU İTİRAFLAR” DETAY.....	149
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 158. “OLUKLU İTİRAFLAR” DETAY.....	150
Fotoğraf: Duygu Kahraman	
RESİM 159. “OLUKLU İTİRAFLAR” DETAY.....	151
Fotoğraf: Duygu Kahraman	

Giriş

Seramik, dayanıklılığı ve hijyenik olmasından dolayı günlük kullanımda çok sık karşılaşılan bir malzemedir. Oluşumundaki değişkenlerin (pişirim, hammadde çeşitliliği, yüzey uygulamaları vb.) fazlalığı, en az işlevselliği kadar sanatta kullanımında da seramik sanatçılarının özgün eserler üretmelerinde kolaylık sağlar. Baskı teknikleri de bu özgünlüğe yardımcı olan vazgeçilmez tekniklerden biridir.

Seramik yaşamımızda her zaman var olmuştur. Sebebini sorgulayacak olduğumuzda belki de her şeyin özünde, temelinde ölümsüzlük arayışının yatmakta olduğunu görebiliriz. Eline çamuru ilk kez aldığı anda, parmaklarıyla üzerinde basınç uygulayarak izler bırakan insan, belki de “ben buradaydım” demek istemiştir. Bilinçli ya da bilinçsiz. Bu izler de baskının ilk adımlarını oluşturmuştur. Önce parmaklarıyla, sonra çamuru, kağıdı, bilgisayarı, teknolojisi ile yüzlerce yıldır dünyada var olan insan, çamurun üzerinde izler bırakmanın sevdasındadır. Bu sevdada hayata geçirilirken gerek şekillendirmede gerekse yüzey değerlendirmelerinde çeşitli teknikler kullanılmaktadır.

Seramik sanatını diğer sanatlardan farklı kılan içinde güçlü bir teknik ve teknoloji barındırmasıdır. Seramik sanatçıları da kendi iç dünyalarını yansıtırken seramiğin bu zengin teknik özgünlüğünden de yararlanmaktadır.

“Seramik Yüzeyler Üzerinde Baskı Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması” başlıklı sanatta yeterlik tez çalışmasının amacı; başlangıcından günümüze baskı tekniklerini ve bu alandaki gelişmeleri araştırmak, baskı teknikleri ile çalışan seramik sanatçılarından özgün örnekleri sunmak, seramik endüstrisinde kullanılan son baskı teknolojilerini de araştırarak bulguları ortaya koymaktır. Bu araştırmalarla birlikte konu ile ilgilenenler için bir kaynak oluşturmak ve ayrıca baskı tekniklerinin ifade olanaklarından yararlanarak, özgün seramik çalışmaların ortaya konmasını sağlamaktır. Tezin gelişim sürecinin ilk bölümü, baskı tekniklerinin artistik seramik yüzeylerde ve endüstri alanında kullanılan teknikler olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmıştır. İkinci bölümde seramik sanatında bir ifade aracı olarak kullanılan baskı tekniğinin yüzey değerlendirmelerinde ne şekilde kullanılabileceğine, sanatçıların uygulamalarından örnekler vererek açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde endüstriyel alanda baskının kullanım alanları ve olanakları irdelenmiştir. Dördüncü bölümde baskı teknikleriyle çalışan bazı seramik sanatçıları belirlenerek, çalışmalarına

yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırmacının yapmış olduğu çalışmalar ve uygulama aşamaları anlatılmıştır.

“Seramik Yüzeylerde Baskı Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması” adlı sanatta yeterlik tezi, “**Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri**” kapsamında Lisansüstü Projeler kısmında, projeye dönüştürülerek seramik sanatta ifade olanaklarına bir alternatif sunmayı hedeflemiştir. Projede; tasarımlara yön verecek olan sanatçılarla görüşmeler ve röportajlar yapılarak, kullanmış oldukları teknikler incelenmiştir. Tüm bunların yanı sıra proje yöneticisi Prof. S. Sibel Sevim’in, baskı teknikleri üzerine çalışan sanatçılardan biri olan Aigi Orav’ı II. Uluslararası Sırüstü-Sıralı Resimler Sempozyumu’na davet etmesiyle birlikte araştırmacı için röportaj yapma ve çalışmasını bire bir inceleme fırsatı yaratılmıştır. Seçilen diğer sanatçılar ile internet yoluyla iletişime geçilerek gerekli bilgi alışverişi sağlanmıştır. Ayrıca SERES 2011 kapsamında dekal teknikleri üzerine çalışan Billie Jean Theide proje için Amerika Birleşik Devletleri’nden çalıştay vermek üzere proje yöneticisi tarafından seramik bölümüne davet edilmiştir. Böylece mono baskı tekniklerini birlikte deneme fırsatı oluşmuştur. Ayrıca konu ile ilgili olarak SERES 2011 de “Contemporary Ceramic Industry and Ceramic Surfaces Artistic Investigation and Application of Techniques Used in The New Press” adlı bir sunum gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, sanatçıların kullanmış oldukları teknikler incelenmiş ve seçilen sanatçılar ile iletişime geçilerek, yazılı ve görsel veriler elde edilmiştir. Tezin uygulama aşamasında ise araştırmacının çalışmalarını daha iyi ifade edeceği düşünülerek ağırlıklı olarak lazer baskı tekniği kullanılmış, “Dile Benden Ne Dilersen” ve “Oluklu İtiraf” başlıkları altında, seramik düzenlemesiyle birlikte sergi hazırlanarak tez sonuçlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BASKININ TANIMI VE TARİHÇESİ

Baskı, tasarlanan herhangi bir görselin, kalıp yöntemiyle birden çok kopyasının alınmasıdır. Diğer bir deyişle baskı herhangi bir şeklin, yazının, resmin baskı tekniklerinden yararlanılarak istenilen biçim ve sayıda, farklı yüzeylere aktarılarak kopyasının alınması anlamındadır. Baskı, eşdeğer resmin birden çok çoğaltılmasından oluşur.

Görsel sanatların başlangıcı M.Ö. 10.000'lerde yapıldığı tahmin edilen mağara duvarlarındaki resimlere dayanmaktadır. İspanya'da Altamira Mağaralarındaki duvar resimleri ise en eski örneklerden biridir. Paleolitik dönemlerde insanların yaşamlarını anlatmak için sert ve keskin aletler kullandıkları; düşüncelerini, duygularını çizerek, kazıyarak ve oyarak anlattıkları resimleri oluşturdukları görülmektedir. Çoğu av sahnesi olan bu çizimler ilk çizilmiş örnekler olarak da kabul edilmektedir.

Resim 1. Altamira Mağarası'nda bir at resmi

Bu dönemde farklı yüzeyler üzerinde yapılan resimler, bazen büyüsel amaçlar güden, bazense kendi yaşamlarıyla bütünleşen olayların bir yansıması olmuştur. Bu resimleri yapmalarının temel amacı, doğal güçlerden ve ruhlardan korunmaktır. Büyüsel amaçla da olsa paleolitik kültür insanı, yaşamını, yaşamıyla ilgili olayları anlatırken

kullandığı ve geliştirdiği aletler birlikte tekniğini ilerletmiş, bu aletlerin fonksiyonları sonucu meydana getirdikleri çizimler ise ilk çizilmiş eserler olmuştur. Bu eserler tek olduklarından hava şartları ve çeşitli etmenlerden dolayı kaybolarak günümüze ulaşamamışlardır. O çağlarda insanlar, üretmiş oldukları kap kacağı ya da malzemeleri kişiselleştirmek veya kendi ürünü olduğunu belirtmek için bazı çabalara girişmişlerdir. Doğada buldukları veya yapmış oldukları basit mühür örneklerini, ürünlerinin üzerine basarak tescillemişleridir.

M.Ö. 8. yy'den itibaren deri veya yumuşak metale mühürle vurularak çıkartılan şekiller, para olarak kullanılmıştır. Üzerinde yapılan yerin belirtildiği rölyef şeklindeki yazılı kiler Roma imparatorluğu, Galya ve Mezopotamya'da görülmüştür. Daha sonraları deri olan kitap kapakları üzerine rulo mühürlerle büyük boyda kompozisyonlar şeklinde basılmıştır.

Resim 2. Silindir ve stampa mühür örnekleri

Resim 3. Mezopotamya kireçtaşı silindir ve baskısı, Louvre Müzesi. İ. Ö. 3000

Sahip oldukları ya da yapmış oldukları işlerin üzerine kullandıkları bu mühürler kimilerine göre damga kimilerine göre stampa olarak isimlendirilse de, tarihteki ilk ticari vesikalar sayılmaktadır. İnsanoğlu damgaların yanı sıra kaya boynuz gibi sert yüzeylerin üzerine de resimler yapmıştır ve bu şekilde ilk baskı denemelerini gerçekleştirmiştir.

Mühürler, baskının ilk örneklerini teşkil etmektedir. “Mühür, tarih boyunca insanın yaşadığı toplumda yerini belirleyen en önemli unsurlardan biri olmuştur. Varlık bulunduğu toplumda kendini tanımlama amaçlı girilen bu çaba, farklı şekillerde iz bırakmalarla sonuçlanmıştır. En basit sekliyle, ilk mağara resimlerinde insanlar, orada var olduklarını kanıtlarcasına el izlerini de bırakmışlardır. Böylelikle parmak izi, kişinin kendisine ait olan değişmez bir parçası olarak kimlik göstergesi sıfatını almıştır. Sonrasında ise bu tanımlama çabası tuğra, arma, mühür ya da imza gibi çeşitli tasarım biçimlerinde sonuç vermiştir. Bulunan temsiller ne olursa olsun, görsellikleri herkes tarafından algılanabilen ortak bir dile sahiptir. Herkesin belleğinde yer eden imgeler, kişilere ait birer simgeye dönüşmüştür. Mühürler, burada temel alınan görsel biçimler olmuştur. İlk örnekleri, basit bir çizgiden ibaret iken, zamanla zengin bir görselliği sergiler hale gelmişlerdir. Bu biçimler, özel, resmi, bireyin sosyal ortamında girdiği her konumda kullandığı, kendine ait olanı belirleyen işaretler olmuştur. Adnan Turanî'nin aktardığı sekliyle kişilere ve topluma ait mülkiyeti belirlemede mühür, Yenitaş çağı (M.Ö.5000–3000)' da ilk kez varlığını göstermiştir.

Yerleşikliğin de etkisiyle toplumdaki üretim fazlasının korunduğu ortak alanlarda, ürünlerin yer aldığı saklama kaplarına basılan izler, Oğuzlarda bir arada yasayan yirmi dört farklı boy izlerini çadır, el sanatları, para ve hayvanları üzerindeki damgalar ile bırakmışlardır. Hakan'ın 'tugrak'ı olarak adlandırılan bu damgalar, zaman içinde farklı toplumlarda geçirdiği değişimlerden sonra, Osmanlılar zamanında 'tugra' adı altında aynı işlevle kullanımını sürdürmüştür. Tarihsel süreçte aynı işleve yönelik, fakat biçim açısından farklı kompozisyon biçimleri ve teknik gelişime bağlı malzeme kullanımı ile çeşitlenmiştir. Göçebe toplumlardaki tasvir biçimleri, yerleşiklikle birlikte daha soyuta varan biçim arayışları ile sürmüştür, yazının keşfi ile de yazı destekli olarak devam etmiştir. Kimlik temsilinin dışında mühür, onaylama, güvenlik ya da muska olarak kullanım biçimiyle koruyucu ve şans getirici amaçlarla da kendini göstermiştir.”¹

Resim 4. Günümüze ait mühür örnekleri

Resim 5. Seramik damga mühür, Mısır M.Ö. 1990

¹ Sevim, S.Sibel. Kahraman, Duygu. “Yaş Çamurlar Üzerine Mühür Dekorları ve Çağdaş Uygulamalarından Örnekler”, Poster bildiri (Eskişehir: SERES II. Uluslar arası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi, 10-12 Ekim 2011)

Mezopotamya’da Sümerlerde ortaya çıktığı varsayılan mühürler tablet mühür (M.Ö. 2800’lerden itibaren) ve silindir mühür (M.Ö. 2000’li yıllarda) olarak ikiye ayrılmaktadırlar.

Mühürlerin kullanımında Asur dönemi çok önemlidir. Bu dönemin başlangıcı aynı zamanda Anadolu’da yazılı tarihin ve Orta Tunç Çağı’nın başlangıcıdır. M. Ö. 1960 yıllarında Kuzey Mezopotamya’daki Eski Asur Devleti, Anadolu ile gelişmiş bir ticaret sistemi kurarak, beraberlerinde Anadolu’ya yabancı olan dillerini, çivi yazılarını ve silindir mühür geleneğini getirmişlerdir.

Resim 6. Lale şeklinde silindir mühür, Babil İmparatorluğu, Mezopotamya İ. Ö. 604-562

Ticaret yapmak amacı ile Anadolu’ya gelen Asurlu tüccarlar Karum adı verilen pazarlarda, ticari ürünlerinin kendilerine ait olduğunu belirtmek amacıyla satacakları, pazarlayacakları hayvan ve hayvan derisi gibi çeşitli eşyaların üzerine kişisel mühürlerini uygulamışlardır. Bu mühürler tarihte ilk görülen ticari damgalardır. Bu damgalar baskının ilk örneklerini teşkil etmektedirler.

Kültepe dışında yapılan kazılardan elde edilen yazılı belgeler bulunmuştur. Bu belgeler ticaret ve alışveriş merkezleriyle ilgili olmakla birlikte kil tabletler üzerine

Asur diliyle, özel yontulmuş kalemlerle çiviye benzer işaretler kullanılarak, mühür şeklinde uygulanmıştır.

Resim 7. Eski Suriye’de çıkan silindir Mühür örnekleri, M.Ö.1900-1700

Koloni Çağında çömlekçi çarkı yaygınlaşmış, yazılı tarih başlamış ve Hititler tarih sahnesine çıkmışlardır. Anadolu’da Hititlerin tarih sahnesine çıkışıyla birlikte eski Hitit Sanatının doğuşu görülmektedir. Genelde dönemin sanatı Eski Tunç Çağı’ndan, Hattili sanat üslubu ile Mezopotamya etkisi ve Hititler’in kendi görüşlerinin karışmasından doğmuştur. Bu özellik Kültepe, Acemhöyük, Alishar ve Boğazköy’de bulunmuş Koloni Çağı’nın çeşitli mühür üsluplarından izlenebilir. Anadolu grubu olarak adlandırılan mühürler ve baskıları üzerinde görülen figürler, onların Anadolu kökenli olduklarını göstermektedir.

Hititler, Anadolu’nun yerli bir özelliği olan ve bu uygarlık bölgesini Yakın Doğu’nun diğer ülkelerinden ayıran mühür sanatını, hiçbir çağda görülmeyen bir ölçüde geliştirmişlerdir. Bu sanat dalına ait örneklerin üzerinde çivi yazısıyla birlikte hiyeroglif işaretlerinin de varlığı bu yazının okunmasına yardımcı olmuştur.²

² Raci Temizer. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi*, (Ankara: Akyayınları,1975) s.76

Resim 8. Hitit dönemi mühür örnekleri, İstanbul Arkeoloji Müzesi M.Ö. 1350

Ayrıca Asur Ticaret Kolonileri Çağı eserleri arasında Anadolu'ya komşu olan ülkelerin tarihini aydınlatan mühür baskıları (bulla) ile çivi yazılı önemli belgeler de bulunmaktadır.³

Resim 9. Zeugma antik kentinde bulunan bullalar

³ <http://www.anadolumedenyetlerimuzesi.gov.tr/belge/1-55016/asur-ticaret-kolonileri-cagi.html> Erişim Tarihi: 10.12.2010

Ticari bir ürünün kime ve nereye ait olduğunu göstermek amacıyla kullanılan mühürler sadece hayvanlar üzerinde değil aynı zamanda köleler üzerinde de kullanılmıştır. Mühürlerin üzerine baskı yapmak amacıyla boya kullanılarak mühür dokusu renklendirilmiştir. Boyanın başka bir yüzeye aktarılması kuşkusuz harfli alfabenin kullanılmasıyla birlikte matbaanın gelişmesine de neden olduğu düşünülebilir. Çeşitli yollarla elde edilen bilgilerin iletmeye başlanması, insanoğlunun kültürel gelişim sürecinde gerçekleştirdiği önemli bir atılımdır. Yazı yazmayı öğrenmeden binlerce yıl önce konuşmayı öğrenen insanlar, o günlerde duygu, düşünce ve inançlarını belleklerinde saklamış ve bunları sözlü olarak aktarmışlardır. Düşüncelerini yazı ile belirlemeyi bundan 7000 yıl kadar önce öğrenen insanoğlu, o zamandan beri kendinden öncekilerin öğrendiklerine kendi öğrendiklerini de katarak bunları kendinden sonrakilere iletmeyi gerçekleştirmiş ve doğayı kontrol etme çabalarında büyük çapta başarılı olmuştur. Yazının bulunması kadar çoğaltılarak üretilmesi de insanlık tarihi açısından son derece önem taşımaktadır. Bunun farkında olan insanoğlu, yaptığı çalışmalarla baskı tekniklerini kullanarak yazıyı çoğaltmanın yollarını aramıştır. Bu süreçte matbaanın ilk örneklerini ortaya koymuştur. Bu örneklerde yazılar çoğaltılarak geniş kitlelere aktarılmış ve bir sonraki nesille bilgi aktarımı sağlanmıştır.

Önceleri ağaç kabukları, kaya parçaları, kil tabletler, bez parçaları, papirüs ve parşömen tomarları üzerine işlenen yazı, daha sonraları kâğıda yapılan baskıyla ve günümüzde ses kayıtlarına değin bir gelişim göstermiştir.

Yazının yanı sıra resim sanatında da kullanılmaya başlayan baskı artık sanat eserlerinin çoğaltımında ve aktarımında kullanılır duruma gelmiştir. İlk çağlardan beri insanların değişik biçimlere ve yüzeylere yapmış oldukları resimlerin zamanla yapım amacı değişmiş, teknik açıdan da farklı bir boyuta gelmiştir. Bu tekniklerle birlikte resmin ve sanat eserinin bilinçli bir şekilde üretilmeye başlanması kuşkusuz daha çok sayıda insana ulaşabilmesi için çoğaltma ihtiyacı hissedilmiştir. Bu da minyatürlerde (birkaç bin sene önce Orta ve Uzak Doğudaki) tabakalara basmak suretiyle bir resmin birden çok baskısının alındığını göstermektedir. Bu tür ilk baskı örneklerinin yapıldığı dönem ise M.Ö. 7. yüzyıldır.

Kağıdın bulunmasıyla birlikte ortaya çıkan ve gelişen baskı sanatının kağıt üzerine ilk olarak ne zaman yapıldığı kesin olarak bilinmemekle beraber 15. y.y. Avrupa’ında özgün baskıda kullanılan sert ahşap (armut, kiraz, ceviz, şimşir), demir ve çelik plakalar ve sonrasında ortaya çıkan düz bakır plakaların kullanıldığı görülmektedir.

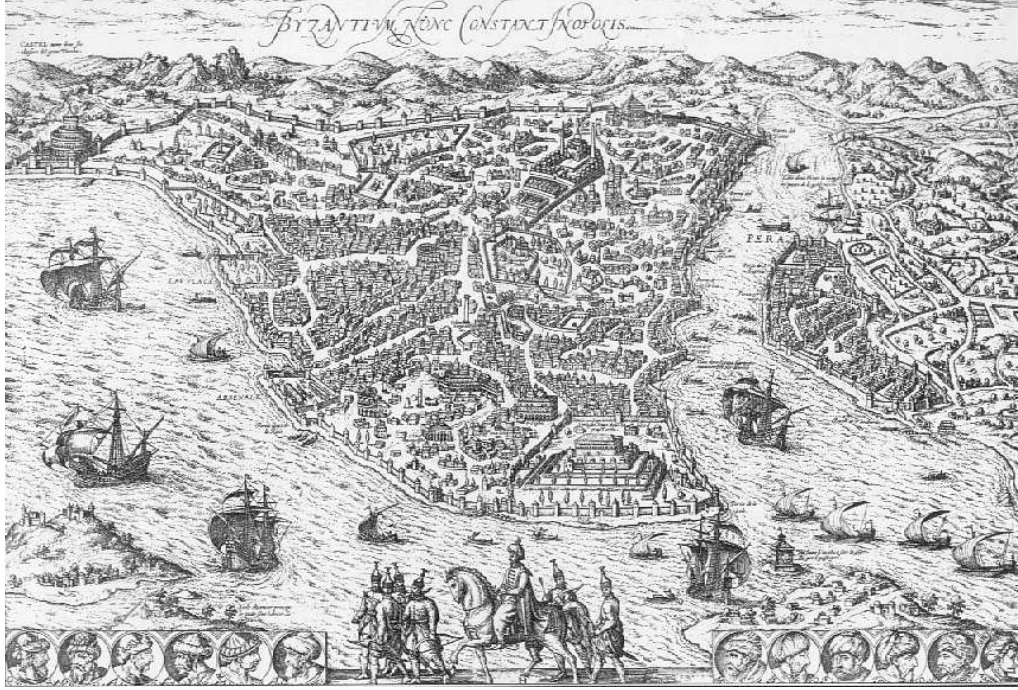
Resim 10. Kollu baskı makinesi

Baskı tekniklerinin 19.yy.ın başından itibaren gelişimiyle birlikte baskı sanatı; sanatçıların dolaysız ifade araçlarından biri haline gelmiş bu teknik ile birlikte üretim yapan sanatçılar baskı atölyelerini kurmuşlardır. Sanatçılar; dönemin sanat anlayışıyla, gelenek, görenek, dünya görüşü, günün siyasal, kültürel, sosyal durumunu sanat eserlerine yansıtmakta ve eserlerini kendi yorumuna göre oluşturmaktadır.

Çeşitli araç ve malzeme kullanarak doğrudan veya kalıp yolu ile kağıda veya benzeri malzeme üzerine sanatçı tarafından yapıp basılan resimlere özgün baskı resim denmektedir.

Batı dillerinde; İtalya’da stampa, Fransa’da estampa, İngiltere’de print sözcüğüyle tanımlanan bu teknik, dilimizde “Özgün Baskı” olarak karşılığını bulmuştur.

19.y.y. başından itibaren Özgün baskı sanatı, teknik gelişimi ile sanatçıların dolaysız ifade araçlarından biri haline gelmiştir. Türkiye’de baskı ilk defa 1533’de Osmanlı devletine gelen Flaman Ressam Pieter Coeck’un katıldığı süre boyunca yedi adet İstanbul gravürü yaptığı bilinmektedir.

Resim 11. Peter Coeck'in kitabında yer alan ve İstanbul'un fetih öncesini yansıtan gravürlerden biri 27x19cm,16. yüzyıl

Sultan Ahmet'teki at meydanında Sultan Süleyman'ın maiyeti başta olmak üzere bu yedi değişik görünümler içeren yedi adet gravür Coeck'un ölümünden sonra 1553'te basılan özel bir albüme toplanmıştır.⁴

Resmin farklı dönemlerde ifade edilip çoğaltılması, önemli unsurlar taşımaktadır. Resimle ifade edilen veri ve tecrübenin, kuşaktan kuşağa aktarılması, baskı teknikleri birlikte basılan veri ve tecrübe kadar önem taşımaktadır. Bilginin kuşaktan kuşağa aktarılabilmesi, yalnız baskı tekniğinin gelişmesi ve özgün sanat

⁴ <http://www.restoraturk.com/restorasyon-sanat/resim-ve-heykel-restorasyonu/590-baski-sanati-baski-sanatinin-tarihi.html> Erişim Tarihi: 10.12.2010

eserlerinin birbirinin eşdeğer denebilecek biçimde üretilerek çok sayıda kişiye ulaştırılmasıyla mümkün kılınmıştır.

1.1. BASKININ AMACI VE GENEL OLARAK BASKI TÜRLERİ

Baskının amacı insanların üretmiş olduğu resimlerin, grafik ve yazıların gerçeğine en yakın biçimde çoğaltılarak hızla aktarılmasını sağlamaktır.⁵ Başka bir deyişle; bir şekli ya da deseni oluşturan motifi çoğaltma isteğiyle hazırlanan objenin istenilen yüzeyine birçok kez basılması amaçlanmaktadır.

“Baskı tekniğinin ilk doğuşunun Çin ve Kore’de olduğu bilinse de, bugünkü anlamda baskının 1450 yılları civarında Almanya’da, Mainz’da Johann Gutenberg ile başladığı kabul edilmektedir.”⁶

Elektronik alanındaki tüm gelişmelere rağmen, kağıt üzerindeki basılı bilgi, bugün halen en yaygın iletişim araçlarından biri olmaya devam etmektedir.

“Rönesans döneminin ünlü düşünürlerinden Francis Bacon (1561-1626) Modern çağları açan üç ana öğeyi basımevi barut ve pusula olarak belirlemiştir.”⁷

Baskı tekniğiyle gündelik hayatımızın her alanında karşılaşmaktayız. Masamızın üzerindeki kağıtlar, otobüs duraklarındaki reklam panoları, ambalaj kağıtlarının üzerindeki desenler, banyomuzun duvarındaki çiçekli karolara kadar her alana hakim olan bu tekniğin birden çok yöntemi bulunmaktadır. Her baskı yöntemi kendi içinde bir kaç çeşitlilik göstermekle beraber, her yöntem kendine göre, insanlara sunulacak söz konusu bilgi materyallerini hazırlama ya da basma üstünlüklerine ve sınırlıklarına sahiptir.

Baskı uygulamaları tarihsel süreci içerisinde incelendiğinde farklı baskı tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunlar ise tipo, gravür, flexo baskı, serigrafî (ipek baskı) ofset, tiftiruk ve dijital baskılardır.

⁵ <http://www.grafikerler.org/teknik-bilgiler/4644-baski-nedir-baski-teknikleri.html> Erişim Tarihi: 10.12.2010

⁶ <http://www.bblg.com/Baski-ve-Baski-Teknikleri-%C4%B0%C4%9E%C4%B0> Erişim Tarihi: 10.12.2010

⁷ <http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=193257> Erişim Tarihi: 10.12.2010

1.1.1. Tipo Baskı Tekniği:

Tipo baskı; Gutenberg'in ilk defa 1450'lerde oynar harflerle basımı gerçekleştirmesinden bu yana, günümüze kadar gelişerek devam eden bir baskı tekniğidir. Baskıyı uygulayacak yüzeye mürekkep uygulanıp, basınç altında kağıda veya benzeri yüzeye uygulanan mürekkebi aktarma yöntemidir. Mekanik bir daktilodaki harfler, tipo baskı tekniğindeki harfler gibidir. Tipoda baskı yüzeyi, yani baskı yapacak yerler yüksekte, baskı yapılmayacak kısımlar ise alçaktadır.

Gutenberg'in metal harflerini tanımlamakta kullanıldığı bir terim olan tipografi, günümüzde bütün baskı yazıları ve noktalama işaretlerinin sanatsal ve tasarıma dayalı özelliklerini ve üretim teknolojilerini konu alan bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmektedir. Önceden tasarlanan, kalıbı hazırlanarak dökülen ve genel olarak yazılı iletişimin bütün alanlarında kullanılan harf, sayı, sembol, çizgi ve noktalama işaretleri, tipografik karakterler olarak anılırlar.

Resim 12. Tipografi kalıbı örneği

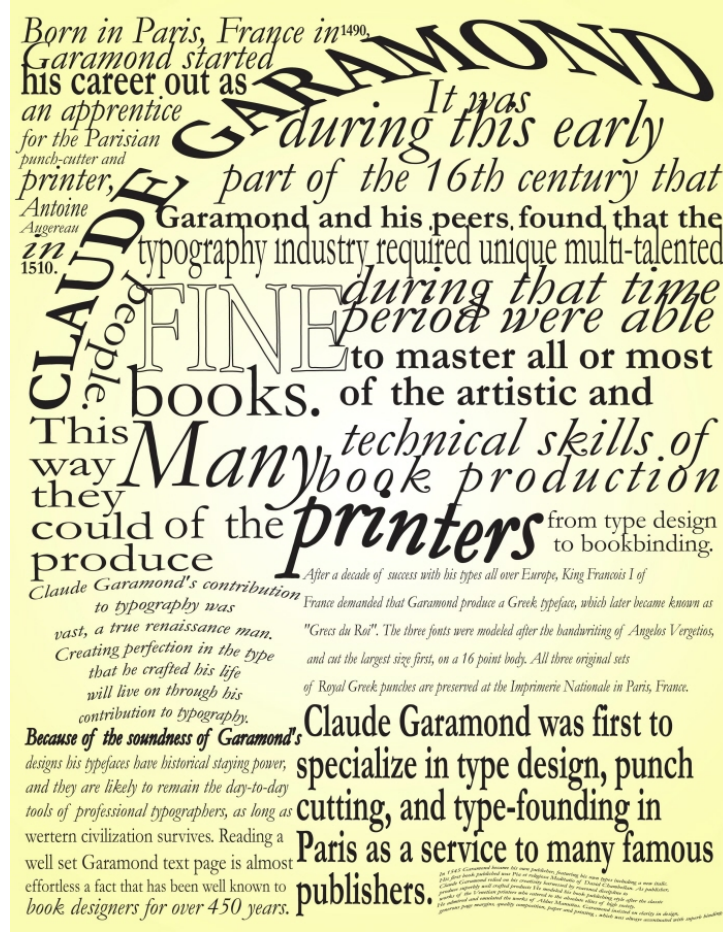
“Günümüzün tipografik karakterleri, el yazılarıyla başlayan uzun bir evrim sonucunda oluşmuşlardır. Harfin temel unsuru çizgisel vuruş ve darbelerdir, fırça, kamyı ve keski gibi yazı araçları, harf biçimlerini doğrudan etkilemiştir. Sonraları Eski Yunanlı ve Romalılar, harfleri temel geometrik konstrüksiyonlar üzerinde biçimlendirmeye başlamıştır.”⁸

***klife**: Baskıda kullanılmak amacıyla, üzerine kabartma resim, şekil, yazı çıkarılmış metal levha(Genel Türkçe sözlük)

⁸ <http://www.ohanmatbaa.com/ohan/Tipografi.pdf> Erişim Tarihi: 10.10.2010

Tipografik baskıda kalıp hazırlama işlemine her zaman gerek duyulmaz. Yazılar, elle ya da makine ile dizildiklerinde basılabilir hale gelir. Dizgi ile klişe* ayrı ayrı hazırlandıktan sonra baskı presinde bir araya getirilirler. Yazı ve diğer görsel unsurların konumları yeni bir kalıp hazırlanmasına gerek duyulmadan kolaylıkla değiştirilebilir.

“Bir zamanlar gazetelerin ve diğer birçok görsel iletişim malzemesinin basımında yaygın olarak kullanılan tipografik baskı, günümüzde yerini ofset baskı tekniğine bırakmıştır. Bu değişimin asıl nedeni; tipografik baskının ofsete göre daha düşük kalitede sonuçlar vermesinden çok, tipografik baskı tekniğindeki hazırlık işlemlerinin daha yavaş ve giderek daha pahalı olmasıdır.”⁹

Resim 13. Michael Chenault, Tipografi örneği

⁹ <http://www.ohanmatbaa.com/ohan/Tipografi.pdf> Erişim Tarihi: 10.10.2010

SURRAT. BOOTH. HAROLD.

War Department, Washington, April 20, 1865,

 \$100,000 REWARD!

THE MURDERER

Of our late beloved President, Abraham Lincoln,
IS STILL AT LARGE.

\$50,000 REWARD

Will be paid by this Department for his apprehension, in addition to any reward offered by Municipal Authorities or State Executives.

\$25,000 REWARD

Will be paid for the apprehension of JOHN H. SURRAT, one of Booth's Accomplices.

\$25,000 REWARD

Will be paid for the apprehension of David C. Harold, another of Booth's accomplices.

LIBERAL REWARDS will be paid for any information that shall conduce to the arrest of either of the above-named criminals, or their accomplices.

All persons harboring or secreting the said persons, or either of them, or aiding or assisting their concealment or escape, will be treated as accomplices in the murder of the President and the attempted assassination of the Secretary of State, and shall be subject to trial before a Military Commission and the punishment of DEATH.

Let the stain of innocent blood be removed from the land by the arrest and punishment of the murderers.

All good citizens are exhorted to aid public justice on this occasion. Every man should consider his own conscience charged with this solemn duty, and rest neither night nor day until it be accomplished.

EDWIN M. STANTON, Secretary of War.

DESCRIPTIONS.—BOOTH is Five Feet 7 or 8 inches high, slender build, high forehead, black hair, black eyes, and wears a heavy black moustache.

JOHN H. SURRAT is about 5 feet, 9 inches. Hair rather thin and dark; eyes rather light; no beard. Would weigh 145 or 150 pounds. Complexion rather pale and clear, with color in his cheeks. Wore light clothes of fine quality. Shoulders square; cheek bones rather prominent; chin narrow; ears projecting at the top; forehead rather low and square, but broad. Parts his hair on the right side; neck rather long. His lips are firmly set. A slim man.

DAVID C. HAROLD is five feet six inches high, hair dark, eyes dark, eyebrows rather heavy, full face, nose short, hand short and fleshy, feet small, instep high, round bodied, naturally quick and active, slightly closes his eyes when looking at a person.

NOTICE.—In addition to the above, State and other authorities have offered rewards amounting to almost one hundred thousand dollars, making an aggregate of about **TWO HUNDRED THOUSAND DOLLARS.**

Resim 14. 19 yüzyıla ait “John Wilkes Booth” aranıyor afişi, ağaç ve metal harflerle hazırlanmış bir baskı örneği

Resim 15. Nicolas Girard'a ait bir tipografi çalışması, 2010

1.1.2. Ofset Baskı Tekniği

“Ofset yöntemi, su ile mürekkebin birbirini itmesi ve kabul etmemesi prensibiyle çalışmaktadır. Bu yöntemde baskı yapan ve yapmayan yüzeyler kalıp üzerinde aynı seviyededir. Görüntü olan baskı yapacak yerler mürekkebi tutar. Görüntü olmayan yerler ise suyu tutarak bunu baskı yapılacak yüzeye aktarır. Burada mürekkebin kağıt vs. üzerine aktarımında blanket diye tabir edilen silindir kullanılmaktadır. Kalıp üzerindeki mürekkep blankete aktarılıp sonrasında baskı yapılacak yüzey üzerine transfer edilmektedir.”¹⁰

Litografik levha kullanılarak yapılan ofset baskı, 1875 yılında İngiltere’de Robert Barclay tarafından bulunmuştur. Bu teknikte basılacak kısım mürekkebi kabul edecek, fakat suyu emmeyecek şekilde bir tür yağlı tebeşir ile çizilir. Bu tekniğin en önemli tarafı basılacak ve basılmayacak kısımların aynı düzlemde olmasıdır. Farklılığı sadece farklı kimyasal madde ile muamele görmüş olmaktan gelmektedir. Düz baskı levha kullanıldığı gibi, modern baskı tekniğinde levha bir silindire sarılır. Levhanın daha önce resimleri mürekkeple kabul edilecek şekilde hazırlanmış olması gerekir. Bu silindir baskıdan önce üstü lastik olan bir silindir üzerinde yuvarlanarak mürekkep alması sağlanır. Daha sonra şekillere sahip bir silindir, başka bir silindir üzerinde yuvarlanarak mürekkepli resmin levhanın üzerine geçmesi sağlanır. Son adımda, bir silindir kağıt üzerinde yuvarlanarak resim kağıda geçirilir.

“Ofset tekniği rulo kağıdın kullanılmasını yaygınlaştırmıştır. Bu tür baskı, gazete ve mecmualar için uygun olmasına rağmen, sanat, takvim, kitap vb. gibi baskılar için kesilmiş kağıtlar kullanılmaktadır. Rulo türündeki baskı tekniğinde “yaş baskı” yapılırken, sayfa baskısında ise kurutmalı baskı kullanılır. Ofset baskısına benzeyen başka bir tür de sanat baskılarında kullanılır. Farklılık, kullanılan levhanın yapısından kaynaklanmaktadır. Bu tür baskıda kullanılan levha, mürekkep kabul eden bir jelatin ile kaplıdır. Jelatinin ışığa karşı duyarlılık özelliğinden faydalanarak, mürekkep kabul etme hassasiyeti değiştirilebilir. Böylece resimdeki değişik tonlar elde edilir. Ancak bu çeşit levhalar normal ofset levhalarına göre daha az dayanıklıdır.”¹¹

¹⁰ Gürçan, Halil İbrahim. *Türkiye’de Yerel basın Ve Baskı Teknikleri Açısından Gösterdiği Özellikler*. Kurgu Dergisi S: 158, 1992

¹¹http://www.turkcebilgi.com/bask%C4%B1_ve_bask%C4%B1_tekni%C4%9Fi/ansiklopedi#ansiklopedi
Erişim Tarihi: 10.10.2010

1.1.3. Flexo Baskı Tekniği

“Diğer baskı tekniklerine nazaran daha ucuz ve kolay bir baskı tekniğidir. Baskı için elastiki kalıplar kullanılır. Genellikle plastik ürünü olan paketlerin, duvar kağıtlarının, masa örtülerinin, plastik perdelerin afislerin, torbalarının ve benzeri maddelerin basılmasında kullanılan bir tekniktir.”¹²

“Doğrudan yüksek baskı sisteminin bir dalıdır. Baskı kalıbının yüzeyinde yüksekte kalan işli alanlardaki mürekkep almış görüntülerin basınç etkisiyle baskı malzemesinin üzerine geçirilmesi esasına dayanan bir baskı yöntemidir. Kalıbı lastik olan baskı tekniğidir. Flexo baskı yönteminde kullanılan baskı kalıplarının baskı yapan kısımları yüksektedir. Baskı kalıplarının basmayan kısımları ise derindir. Flexo baskı makineleri rotatif olup bobin kâğıt veya plastik folyeler üzerine baskı yapar. Flexo baskı sistemi çoğunlukla ambalaj, etiket ve gazete baskısında kullanılmaktadır.”¹³

Resim 16. Flexo baskı makinesi

Bu baskıda tip baskı gibi "yüksek" sistemine dahildir. “Flexo kalıpları ile baskı yapılır. Çoğunlukla ambalaj sektöründe kullanılır. Naylon veya metal cinsinden folyolara baskı yapılmaktadır. Bu yüzden flexo baskı ile tıfdruk baskı sistemini mutlaka birbirinden ayırmak gerekmektedir. Bu baskı tekniğinde de nokta kenarı ve merkezi arasındaki koyuluk farkları tip baskıda olduğu gibidir. Hatta bu teknikte sıvı boya kullanıldığı için, bu fark bazı durumlarda tipodan daha belirgin görülür.”¹⁴

¹² Vural, Murat. *Günümüz Baskı Tekniklerine Genel Bir Bakış*, Kurgu Dergisi 1991,syf.147

¹³ <http://blog.evdetasarim.net/flekso-baskida-kullanilan-teknik-terimler.html> Erişim Tarihi: 20.11.2010

¹⁴ <http://www.egebasim.com.tr/tr/default.asp?mct=kategorine&CatID=291&ProdID=178> Erişim Tarihi: 20.11.2010

1.1.4. Gravür Baskı Tekniği

Gravür en kısa tanımı ile; “Metal bir plaka üzerine asit ya da çelik bir uçla yapılan oyma desenin, oyulan yerlerine mürekkep yedirerek, bir pres yardımı ile kağıt üzerine geçirilmiş bir baskı türüdür.”¹⁵

“Gravür tekniğini ilk çağda Sümerler mühür yapımında, Mısırlılar ise mücevher islemeciliğinde kullanmışlardır. Lidyalılar ve Yunanlılar para tasarımcılığıyla bu tekniği geliştirirken, Etrüskler ve Romalılar döneminde metal ustaları da silah, çeşitli ev eşyaları, takı gibi altın, gümüş veya bronzdan yapılmış değişik maddeleri sivri aletlerle oyarak süslemişlerdir.”¹⁶

Resim 17. Galata Kulesi ve çevresi Miss Pardoe'nun *The Beauties of the Bosphorus* adlı yapıtından bir gravür.

1800'lerde Avrupa'da gelişen bu teknik, gazetelerin bazı sayfalarının, katalog ve paket kağıtlarının basımında kullanılır. İşlem diğer baskı tekniklerine benzemektedir. “Basılacak kısımlar levhanın üzerinde oyuklar şeklinde bulunur. Levha veya silindir kullanılarak baskı yapılabilir. Kağıt geçerken buradaki mürekkepleri çeker. Levha veya silindirin mürekkeplenmesi, bunların mürekkep silindiri üzerinde yuvarlanmasıyla olur. Daha sonra yapılacak bir silme, kağıda

¹⁵ Turani, Adnan. *Sanat Terimleri Sözlüğü* İstanbul: Remzi Kitapevi 1993,syf.48

¹⁶ Şahin, Selma. *Ortaöğretim Resim Derslerinde Baskıresim Tekniklerinin Öğretimi, Uygulamalarda Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara,2006 syf: 70

basılmayacak düz yüzeylerdeki mürekkebi alırken oyuk kısımlarındaki mürekkep kalır. Bu tür baskıda renkler kurutulduktan sonra birbiri üstüne basılır. Parlak ve koyu renkler kolaylıkla elde edilir.”¹⁷

1.1.5. Serigrafi Baskı Tekniği

“Serigrafi elek niteliğindeki bir yüzeyde yapılan bazı işlemlerle çeşitli amaçlar için resim, şekil, yazı ve benzerlerinin oluşturulması, bununla üzerinden boya sıyırmak suretiyle değişik yüzeylere basılması ve çoğaltılması işlemidir.”¹⁸

Resim 18. Serigrafi baskı Makinesi Örneği

Seramik sanatında ise “Serigrafi dekorları genel olarak boya ve sırların çeşitli işlemlerden sonra çok ince metal veya özel dokulu naylon ya da ipek elek bezi üzerinde hazırlanmış desenlerden baskı yapılacak yüzeyler üzerine doğrudan ya da dolaylı yollarla aktarılması işlemidir.”¹⁹ Bu teknik seramik sanatı ve endüstrisinde yoğun olarak kullanıldığı için, üçüncü bölümde geniş bir biçimde ele alınacaktır.

1.1.6. Tifdruk (Çukur Baskı) Tekniği

“Dünyanın en gelişmiş endüstriyel baskı tekniğidir. Dergi yayıncılığında, tekstil ve bilhassa ambalaj sektöründe hizmet verir. En büyük özelliği sonsuz baskı yapmasıdır. Adından da anlaşıldığı gibi tifdruk, Almanca’da çukur baskı demektir.

¹⁷http://www.turkcebilgi.com/baskı%C4%B1_ve_baskı%C4%B1_tekni%C4%9Fi/ansiklopedi#ansiklopedi
Erişim Tarihi: 20.11.2010

¹⁸ Pekmezci, Hasan. *Tüm Yönleriyle Serigrafi ipek Baskı.*, Ankara: İlke Yayıncılık, 1992, syf.1

¹⁹ Sevim, Sıdıka *Seramik Dekorları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi G.S.F.Yayınları; No:30,2003. S. 163.

Bakır kaplı silindir üzerine fotoğraflar desenler yazılır;

Kimyasal

Elmas

Lazer

Vasıtası ile bakır silindir oyularak yapılır. Bakır dayanıklı olamadığı için üzeri kromla kaplanır. Bu sayede çok yüksek tirajlı işler basılır. Boyası sıvı haldedir. Bu sistemde, boya alınıp kağıda geçirilen kısımlar çukurdadır. Tifdruk baskıda orijinale yakın baskı elde etmek için ofset ve tipodan daha titiz çalışmak gerekmektedir.”²⁰

Resim 19. Tifdruk makinesi

1.1.7. Dijital Baskı Tekniği

Genel anlamda, renk ayrımı sistemlerine özel bir kalıp, film ya da klişeye ihtiyaç duymaksızın basılmak istenen işin renkli veya renksiz direkt gönderilip baskının yapılabileceği sisteme verilen addır.

“Bütün baskı sistemleri gibi grafik-baskı-baskı sonrası adı altında üç aşamada dijital baskı işlemi yerine getirilmektedir. Görüntü fotoğraf makinesinden bilgisayara, oradan da direkt olarak baskıya aktarıldığından dolayı, düşük tirajlı işlerin maliyeti otomatik olarak çok aşağıya çekilmiş olduğu için özellikle ofset baskıya kıyasla tercih nedeni olmaktadır.”²¹

²⁰ <http://www.egebasim.com.tr/tr/default.asp?mct=kategorine&CatID=291&ProdID=178> Erişim Tarihi:24.11.2010

²¹ <http://www.egebasim.com.tr/tr/default.asp?mct=kategorine&CatID=291&ProdID=178> Erişim Tarihi: 25.11.2010

1.2. SERAMİK ENDÜSTRİSİNDE ve SANATINDA BASKININ KULLANIMI

İnsanlık tarihi kadar eski olan seramik sanatı tarih boyunca kendini yenileyerek her seferinde farklı biçimlerde ve tekniklerle ortaya çıkmıştır. Seramik formu biçimlendirmek kadar yüzeyini değerlendirmek, bir dekor unsuru açısından estetik kaygı gütmek, insanoğlunun ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir. Seramik yüzey üzerinde baskının kullanımı bilinçli olarak seramik ürünlerin yapılmasıyla beraber ortaya çıkmıştır. Geliştirilen baskı tekniklerinin endüstride geniş bir kapsamda kullanılmaya başlanması ise, endüstrinin gelişmesiyle paralellik göstermektedir. Günümüz seramik sanatı ve endüstriyel seramik alanında yüzey değerlendirmeleri formu tamamlayan, son sözü söyleyen bir unsur olmuştur.

Teknolojik gelişmeler, dönemin sanatçısının kullandığı malzeme ve tekniği etkileyerek sınırsız teknik bilgi ve donanımı kullanmaya olanak sağlamaktadır. Bu zenginliğe sahip olan ya da tekniğe hakim seramik sanatçısı veya tasarımcı, sanat ürünü oluşturmada daha özgün olup, ifade biçiminin rengini, tonunu değiştirmektedir.

Teknik imkanlar, seramik sanatçısının belirlenen yüzey üzerindeki yaratım sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Endüstri çağındaki gelişmeler, birçok baskı tekniğinin keşfedilmesine olanak sağlamıştır. Baskı alanındaki bu teknolojik gelişmeler, endüstriyel seramik dekorlarına da yansiyarak seramik yüzeyler üzerinde kullanılmaya başlanmıştır. Endüstriye olumlu bir şekilde etki ederek uygulama sürecini kısaltmış ve kolaylığını arttırmıştır. Belirlenmiş olan tasarımın, seramik yüzeye aktarımı bu gelişmelerle birlikte yaşama geçirilmiştir.

Endüstri Devrimiyle, seramik yüzeylerin değerlendirilmesinde de bir takım arayışlara gidilmiş ve arayışlar sonucunda yenilikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yeniliklerle baskı teknikleri geliştirilerek seramik yüzeylerde kullanılmıştır. Böylece seramik yüzeyler daha hızlı daha kolay ve daha ucuz bir şekilde dekore edilmiştir.

Seramik yüzeyler üzerinde mühür yöntemiyle başlayan baskı tekniklerinin teknolojik gelişmeler doğrultusunda, endüstri devrimiyle birlikte seramik yüzeylerin değerlendirilmesinde serigrafi tekniğinin kullanımı hız kazanmıştır.

Günümüzde halen serigrafi tekniği vazgeçilmez tekniklerden biri olsa da artık yerini yavaş yavaş lazer, dijital, inkjet gibi baskı tekniklerine bırakmaya başlamıştır.

“Seramik alanındaki baskı tekniklerine baktığımızda, dijital devrimin toplumun her safhasında yerini aldığı gibi, seramik sanatında da var olduğunu görmekteyiz. Dijital teknolojinin temelini oluşturan bilgisayar, tasarımı oluştururken kullandığımız bir araçtır. Bilgisayar ve tarayıcılarda hazırlanmış fotoğraf, resim ve tasarımların dijital görüntüsünü seramik yüzeyler üzerine resimsel olarak aktarma yolu seramik sanatında önemli bir yere sahiptir.

Bugün, transfer baskı yapımı için özel geliştirilmiş bilgisayar programları bulunmaktadır. Bu programlar çoğaltıp kesme, ölçüde oynama, tekrar şekillendirme, birleştirme gibi olanaklar sunmaktadır. Tek bir tuşa dokunarak fotokopi makinesiyle ya da bir lazer yazıcı ile karanlık oda işlemi gerektirmeden pozitif aktarımlar elde etmek mümkündür. Sublimasyon baskı, Inkjet baskı, Rotocolor baskı, Dekal baskı ve Toner baskı seramik yüzeylerde kullanılan baskı tekniklerdendir.”²²

Günümüzde teknolojinin hızlı gelişimi sonucunda seramik endüstrisi alanında yapılan yenilikler, sanat alanında da etkisini göstermiştir. Baskıda kullanılan teknik gelişmeler seramik sanatçıları için yeni bir ufuk açarak yöntemlerde çeşitliliğe gidilmiştir. Bu nedenle Seramik Sanatında da seramik yüzeylerde rölyef, gravür, elek baskı, litografi, monoprint, foto-seramik, lazer, dijital baskı gibi teknikler kullanılmaktadır.

²² Sevim, S.Sibel. Kahraman, Duygu. Çavdar, Gülçin. “Günümüz Seramik Endüstrisi ve Artistik Yüzeylerde Kullanılan Baskı Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması”, Eskişehir: SERES 11 II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi,2011

İKİNCİ BÖLÜM

2. SERAMİK SANATINDA KULLANILAN BASKI TÜRLERİ

Tasarım yapma düşüncesinin genel olarak ilk insanın herhangi bir şeyi eline alıp onu ihtiyaç doğrultusunda yeniden biçimlendirmesiyle birlikte başlamış olduğu varsayılabilir. O ilk günden bugüne kadar pek çok çeşitli amaçlar için ürünler tasarlanmış, biçimlendirilmiş ve üretilerek kullanılmıştır. Yeni tasarımlar ortaya çıktıkça da eski ürünler kullanımdan kalkmıştır. Bu zaman zarfında amaçlarda da değişiklikler olmuştur. Bu arada teknolojinin ilerlemesiyle üretimde kullanılan araç ve gereçlerde sürekli yenilikler ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte bir şeyleri tasarlayıp onları yeniden farklı ve özgün bir şekilde üretme düşüncesi hiç değişmemiştir. Fikirler, formlar ve desenler önce zihinde canlandırılmış daha sonra amaca hizmet edecek ve özgün nitelik taşıyacak şekilde planlanıp kağıda dökülmüştür. Diğer ürün tasarımlarında olduğu gibi seramik dekorlarını tasarlarken de tasarımcılar bu süreci yaşamaktadırlar.

Başlangıçta seramik üretimini el ile yaptıkları gibi dekorlarını da el ile çeşitli aletler kullanarak kazımışlar, perdahlamışlar ve yüzeylerin üzerine çeşitli izler yapmışlardır. Zamanla el dekorlarını ve bu dekorlarda kullanmış oldukları araç ve gereçleri de geliştirerek son derece zevkli ve sanatsal değeri yüksek olan uygulamalar ortaya koymuşlardır. Daha sonraları teknolojinin gelişmesiyle seramik üretiminde seri üretime gidildiği gibi seramik dekorlarında da teknolojik olanaklardan yararlanılarak teknik dekorlar geliştirmişlerdir.

El dekorlarının yanı sıra özgün baskı resim de kullanılan baskı tekniklerini seramik sanatçıları formlarının yüzeylerini değerlendirmede kullanmışlardır. Bu bölümde rölyef baskı, mühür baskı, gravür, litografi, linol gibi tekniklerine de yer verilecektir.

Seramiğin keşfinden bu yana seramik yüzeyler üzerinde çeşitli baskı teknikleri uygulanmış ve bu baskı teknikleriyle farklı üretimler yapılmıştır. Seramik yüzeylerde kullanılan bu baskı teknikleri bilim ve teknolojinin gelişmesiyle paralel olarak gelişerek farklılıklar ve çeşitlilikler göstermektedir. Bugün seramik endüstrisinde ve sanatında

kullanılan baskı teknikleri günümüzde en ilkelinden en çağdaşına kadar kullanılmaya devam etmektedir.

Baskı tekniklerinin kullanım yerleri kullandığı yerin özelliğine, ürettikleri ürünün sayısına, biçimine ve özelliğine göre farklılıklar göstermektedir. Günümüzde seramik yüzeylerde kullanılan baskı teknikleri bilgisayar teknolojisinin gelişimiyle birlikte çok daha ileri seviyelere gitmiş, fotoğraf kadar kaliteli baskı tekniklerini seramik yüzeyler üzerinde uygulama olanağı sağlamıştır.

Bu doğrultuda seramik yüzeyler üzerinde rölyef baskı, organik ya da inorganik malzemeler (linol, kauçuk, çinko ve bakır levhalar..vb) yardımıyla oluşturulan mühür baskılarının yanı sıra teknolojik gelişmelerle birlikte seramik yüzeyler üzerinde serigrafî,lazer baskı, inkjet gibi baskı teknikleri de uygulanmaktadır.

2.1.Yüksek Baskı

Baskı tekniklerinin en eskisi olarak bilinen yüksek baskı tekniği “basılacak olan yazı ve resmin, linolyum, ağaç veya metal kalıp üzerine geçirilmesi sırasında boya olan kısımların yüksek, olmayan kısımlarının çukur olarak oyulması ilkesine dayanan bir baskı tekniğidir”²³

Yüksek baskı tekniğinde oyularak ya da kazınarak hazırlanan kalıplar kullanılmaktadır. Kalıplar ahşap ve linolden oluşturulmaktadır.

Özgün baskı resimde de sıklıkla karşılaştığımız bu teknik seramik yüzeyler üzerinde de kullanılmaktadır.

“Oyularak yapılmış tahta kalıplardan resim basma tekniği Çin’de III.y.y’da ortaya çıkmıştır. 105 yılında Çin’de kağıdın yapılabilmesi, baskı sanatının doğumunu hazırlamıştır. 12. yy’da bir resim yapma ve çoğaltma tekniği olarak yayılan bu teknik Japonlar tarafından da kullanılmıştır. Tahtaya resim kalıpları oyma tekniği Ortaçağ’ın sonlarında Avrupa’da kutsal kitap resimlerini yapmak için kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde ilk kez 1830 yılında İbrahim Müteferrika tarafından “Tarihi Hindi Garbi” adlı kitaptaki resimlerin basılması için bu teknikten yararlanılmıştır. 1936 yılından sonra ressam ve resim öğretmeni yetiştiren kurumlarda bu teknik öğretilmeye başlanmıştır.”²⁴

²³ Tepecik, Adnan. *Baskı Teknikleri*. Ankara: Ostim Çıraklık Eğitim Merkezi Matbaası. 1999S:12

²⁴ <http://www.turkresmi.com/klasorler/baskiteknikleri/index.htm> Erişim tarihi: 12.11.2010

Seramik sanatında da baskı türleri kendi içinde formun yüzeyine, dokusuna, yapısına göre ayrılmaktadır. Kimi zaman bisküvi formun üzerine damgalama yöntemiyle boyalar aktarılırken, kimi zaman ise yaş çamur yüzeyinde rölyefik dokular yapmak mümkündür. Bazen organik ya da inorganik maddelerden yapılan mühürler yüzeyi damgalama da kullanılırken bazen ise formun kendisi için kalıplar hazırlanarak rölyefik etkiler elde edilerek kullanılmaktadır.

2.2. Rölyef Baskı

İnsanoğlu yaş çamur yüzeyine parmaklarını basarak ilk mühür örneklerini bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde oluşturmuşlardır. Minos ve miken çömleklerinin üzerinde doğal süngerin dokusundan faydalanarak renkli baskılar elde etmişlerdir.

Sözlük anlamı olarak baskı, ‘basmak’ manasına gelmektedir. Bazı sanatçılar seramiğin kendine özgü yapısından faydalanarak mühürler ile oluşturulan kabartma yüzeyler elde etmişlerdir. Bill Todd da bu kişilerden biridir. Sanatçı rölyef baskı uygulamalarında, bisküvi pişirimi yapılmış seramik mühürler hazırlayarak yaş çamur üzerine basmaktadır. Baskıyı uygulayan kişi için rölyef baskı, yüksekte kalan desenlerle yüzey üzerine baskı yapmaktır. Uygulamadan önce mührün yüksekte kalan yüzeylerine silindirle bir kat oksit ya da seramik boyaları sürülür. Boyalı kısım, kağıtla veya seramik yüzey üzerine bastırılarak aktarıldığında, baskı işlemi gerçekleşmiş olur.²⁵

Rölyef baskı mühür baskıya çok benzemekle birlikte kullanım alanları ve uygulama şekilleri birbirinden farklılık göstermektedir. Rölyef baskı birçok sanatçı tarafından tercih edilmektedir. Bazen kalıp olarak kullanılacak yüzey elle şekillendirilirken bazen de hazır materyallerden faydalanılabilmektedir. Bazen sanatçılar kalıpların hazırlanmasında bilgisayar ortamından da faydalanmaktadırlar.

Baskı endüstrisinde, özellikle gazete üretiminde rölyef baskı sistemine bağlı olarak kurşundan hazırlanmış kalıplarla da çalışılmaktadır. Birçok seramikçi, çömleklerin üzerine isimlerin yazılmasında kurşun mühürler kullanmasına rağmen bir kısmı da kendilerini teknolojinin serüvenine kaptırmışlardır. Seramik yüzeylerde rölyef

²⁵ Scott. Paul, *Ceramics and Print*. Philadelphia: A&C Black London University of Pennsylvania Press, 2002 s: 33

baskı yapmanın birçok yöntemi bulunmaktadır. Seramik sanatçıları bu teknikleri kendi özgün tarzlarıyla birleştirerek farklı biçimlerde kullanabilirler. Paul Mason da bunlardan biridir.

Paul Mason 1994-95 yıllarında gazete alanında kullanılan harf kalıbını keşfetmiştir. Bu kalıplar kurşun mühürlerle baskı yapılan kalın karton sayfalardır. Sayfa planı kurşundan hazırlanmış mühürlerle yapılır. Daha sonra kalın ve nemli bir tabaka üzerinde baskı yapılır. Kurşun damgalar kabartılmış bir yüzey oluşturur ve sonrasında bu yüzey gazetelerde baskının yapılacağı alanı oluşturur. Bu mukavvadan yapılan harf kalıpların, kurşun damgalara göre daha ucuz ve kullanımı daha kolaydır.

Resim 20. Paul Mason, "Prawn Clock Box",1995.

Bu konuyla ilgilenen Paul Saw, bu kalıpların kille beraber kullanımının mümkün olduğunu görmüştür. Bu yöntemle form oluşturmak için öncelikle harf kalıplarından bir kalıp hazırlamak zorundadır. Bunlar sert bir yüzeye yapıştırılır ve poliüretan bir cila ile kağıdımsı yüzeyi koruma amacıyla hafifçe sürülür, üzerine alçı dökülerek bir kalıp oluşturulur. Alçı kullanılarak hazırlanan rölyef kalıplar seramik yüzeylerde rahatça kullanılabilir hale getirilir.

Sayfa düzenini hazırlarken bilgisayardan faydalanan sanatçı, rölyef tabakanın oluşacağı kısmı, yazıcıya gönderir. Bu tabaka ince, plastik ve metalden oluşan bir yüzeydir ve çıkan baskı fotografiktir. Görüntü veya sayfa planı, ince bir tabaka ile özel olarak yapılmış olan hassas tabakaya ultraviyole ışınları ile açılır. İşlem gerçekleşikten sonra, ılık su ile kabartılmış yüzeyler hariç yıkama yapılır ve yüzey, baskı için hazır hale gelmiş olur.

Elde edilen tabaka esnektir ve Lenny onu deri sertliğindeki bünye üzerinde gezdirir ve yazı tipini yüzeye basar. İlk fırınlamadan sonra seramik bovalarıyla istenen alan boyanır ve yazı fontu bırakılarak geriye kalanlar temizlenir.

Herhangi bir görüntüden veya desenden bu rölyefi hazırlamak mümkündür. Bu yüzey bakır tabakada veya benzer ortamlarda seramik bovalarıyla kaplanır. Boya almış kısım deri sertliğindeki bünye üzerine koyulup, üzerinden bir merdane yardımıyla baskı uygulanarak transfer işlemi gerçekleştirilir.

2.3. Linol Baskı

Seramik yüzeyler üzerinde baskı tekniklerini uygulayan sanatçılara göre rölyef baskı; linol baskı ve gravür anlamına gelmektedir. Baskı yapılmayacak olan negatif alanlarda oyma işlemleri gerçekleştirilir. Gravür işleminde, lifli bir tahtaya ihtiyaç vardır.

Her sanatçı kendi tarzına göre bu teknikleri farklı biçimlerde yorumlayabilir. Linol de kendi içinde mühür etkisi yaratılabilen baskı tekniklerinden biridir. Linol plastiğimsi bir malzemedir lifleri yoktur ve istenilen yönde kesilebilmektedir. Linolyumları kullanırken yumuşatmak istersek, hafif bir şekilde ısıtmak yeterli olacaktır. Bu şekilde daha düz ve kolay bir kesim yapılabilir.

Bu yöntemle, deri serliğindeki yüzeyler üzerinde baskı yapmak mümkün olsa da, bisküvi pişirimi tamamlanmış seramik yüzeyler üzerinde sır ya da boya kullanımıyla da baskı yapmak mümkündür.

Resim 23. Cynthia Guajardo, Linol baskı (Tarih Belirtilmemiş)

Ağaç oymacılığı ve linol baskı özgün baskı resimde çok kullanılır ve bilinir bir teknik olmasına rağmen, seramik alanında iyi bir yer edinememiştir.

Son yıllarda Jacqueline Norris kağıt ve kil üzerine baskılar yapmıştır. Yaş çamur üzerinde linol kalıpları sadece seramik yüzeylere renkleri aktarmak için kullanmakla kalmamış aynı zamanda tüm linolyum tabakasını yumuşak veya deri sertliğindeki çamur üzerine kabartma rölyef olacak şekilde uygulamıştır.

Kesilmiş olan alanlarda oluşmuş olan desenlerin çizgilerine önem verdiği kadar rölyef üzerinde kalan alanlarda da dikkatli davranarak linol üzerindeki desenleri kesmiştir. Seramik yüzeyler üzerine linol baskı yaparken genellikle güçlü etkiler bırakan kobalt, bakır oksit gibi renklendirici oksitler ve pigmentler tercih edilmektedir. Gravür için kullanılacak bakır tabaka, ya da cam levha üzerinde spatula yardımıyla karıştırılarak boyalar hazırlanır. Boyanın işlevsel olabilmesi için iyice öğütülmüş olması gereklidir. Bu cam levha üzerinde baskı silindiri ile yuvarlanır ve daha sonra renkleri linol kalıplara geçirilir ve seramik yüzey üzerine baskı yapılır.

Jacqueline Norris, bu tekniği genellikle kutuların yapımında, şamdanlarda ve çanaklarda kullanır. Onun için önemli olan, baskının kağıt üzerine temiz olarak yapılması değil, rölyefin üzerine temizce aktarılmış olması ve seramik boyalarının uygun olarak geçişinin sağlanmasıdır.

Richard Slee, linol baskıyı kullanarak çeşitli seramik formlar üretmiştir. Görüntüleri oluşturmadaki yeteneği, formların üzerinde hayat bulmuştur.

Resim 24. Richard Slee'ye ait seramik çalışma

Seramik pigmentleri ile medyumunu karıştırarak bir linol kalıp ile kağıt mendil üzerine baskı yapar. Daha sonra boya hala yaş bir kıvamdayken bisküvi pişirimi tamamlanmış yüzey üzerine bu kağıt mendili yapıştırır. Böylece boyalı kısım seramik bünyenin üzerine aktarılmaktadır.

2.4. Mühür Baskıları

Seramiğin ilk olarak şekillendirilmesinden bu yana çağlar boyunca mühür dekorları, yaş çamur dekor tekniklerinin vazgeçilmez öğelerinden biri olmuştur. Mühür baskı ve rölyef baskı ilk bakışta benzer gibi görünse de, rölyef baskıda kalıp yüzey için oluşturulurken, mühür kullanılarak yapılan baskıda formun yüzeyinde belirli izler çıkartılmaktadır. Mühür ile daha küçük yüzeylerde tekrardan olabilen desenlerden izler çıkartılırken, linol gravür gibi rölyefik etkiler sağlayacak olan malzemelerle yapılan rölyef baskı da yüzeyin tamamı değerlendirilebilmektedir.

Mühür kişiye özeldir. Marka olarak da kullanılabilir. Teknik yapıdan rölyef baskıya benzese de aslında yüksek baskının farklı bir yorumu olup, birim tekrarına dayanmaktadır.

Mühür; Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb. malzemeden yapılmış araç, damga anlamına gelmektedir. Bulla ise mühürlerin kil üzerine baskısına denmektedir. Mühür baskı kalıplarını yapmak için genellikle yontulabilen özellik taşıyan kayalar, yumuşak bir yapıya sahip çeşitli ağaçlar (kiraz, armut vb.) veya çamurdan şekillendirilip pişirilmiş seramik malzemeler kullanılmıştır.

Seramik yüzeyler üzerinde mühür, sanatçılar için farklı bir estetik yolun açılmasına olanak sağlamıştır. Seramik sanatında mühürlerin yapımında öncelikle tasarıma göre istenilen desenin motifleri, seçilmiş olan mühür malzemesinin üzerine çizilir. Yaş çamurlar üzerine uygulamada yüzeylerde desenlerin yüksek çıkmasının istenildiği yerler, hazırlanan mühürler üzerinde oyulur. Daha sonra, uygulanacak yüzey üzerinde mühür ile baskı yapılarak uygulama gerçekleştirilir. Bu noktada mühürler düz yüzeyler üzerine hazırlandığı gibi silindirik biçiminde de hazırlanabilmektedir.

Resim 25. Cemalettin Sevim, “Anatolia”, 2009

Mühürler kendi içinde kullanılan malzemelere göre ayrılmaktadır; sanatçılar bazen inorganik malzemelerden mühür yapma yoluna gitmiş, bazen de organik yapılardan yola çıkmışlardır. Kimi zaman denizden çıkarmış oldukları doğal süngerin yapısından faydalanmış, zamanla plastiğin insanoğlunun hayatına girmesiyle de kauçuk

malzemeler kullanmıştır. Mührün yapısı seramiğin yaş ya da pişmiş olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Sırlı bir yüzey üzerine boyalı bir süngerle mühür dekoru yapılırken, aynı malzemeyi yaş çamurun üzerinde kullanmak pek etkili olmayacaktır. Alçıdan hazırlanmış bir mühürü ise sırüstü dekorunda kullanmak mümkün değildir. Bu nedenle kullanma şekli ve yöntemine göre mühürleri kendi içinde ayırmak gerekmektedir.

Birçok sanatçı mühür izlerini, geçmiş kültürünü aktardığı çağdaş anlatım diline yeni yorumlar getirmek için kullanmıştır. Bugün seramik sanatında yerini bulan mühür, geçmişin izini bugüne taşımış, bugünün izini de yarına taşımaya devam edecektir. (Bak. Res. 25) Zamanla geçmiş izleri temel alıp yorumlayacak yeni sanatçılara tasarımlarında da estetik olarak destek olacaktır.

2.4.1.Sünger ve Kauçuk Mühürler

“İskoçya seramiklerine özgü olan bu dekor tekniği, en parlak dönemini 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında yaşamıştır. Mühür ve rölyef baskıdan farklı olan sünger baskılarının ilk kullanımı, seramik boyasına batırılmış doğal süngerin, bisküvi pişirimi yapılmış formun dış yüzeyine bastırılmasıyla meydana geldiği düşünülmektedir. Bu tür süslemeler rastlantısal ve soyut olmaktadır.”²⁶

Resim 26. Hinchcliffe and Barber Studio, “Cockerel” (Tarih Belirtilmemiş)

²⁶ Scott. Paul, *Ceramics and Print*. Philadelphia: A&C Black London University of Pennsylvania Press, 2002 s: 37

Sünger dekorları denildiğinde akla ilk gelen formun, doğal süngerlerin pürüzsüz kökleri ile süslenmesidir. Doğal süngerler emici ve esnek bir yapıya sahip olduğundan, seramikçiler tarafından tercih edilen bir mühür malzemesi olmuştur.

Baskı süslemeleri ve diğer çağdaş çömlekçilikler karşılaştırıldığında bu tekniğin kullanımı diğer baskı teknikleri kadar yaygın değildir. İskoçya’da sünger dekorlu çömlek üretim endüstrisi ekonomik bunalımın bir sonucu olarak 1920’li yılların sonlarında azalmış, bazı ürünlerin ise 1950 lerde üretimine devam edilmiştir.

Sünger baskı tekniğine bağlı olarak kauçuk mühür tekniği gelişmiştir. Bu metodun ilk kullanımının, seramikçilerin formun alt kısımlarına adlarını yazmak istemeleriyle gerçekleşmiş olabileceği düşünülmektedir. Deri sertliğindeki bünyeler üzerine uygulanabildiği gibi, pişmiş bünyeler üzerinde de uygulanabilmektedir.

Resim 27. Kauçuk mühür örneği

Resim 28. Kauçuk mühür örneği

Resim 29. Beth E. Peterson'a ait bir çalışma

Resim 30. Mark Peters'e ait mührer dekorlu seramik çalışması

Günümüzde geçmiş kültürlerden esinlenen bazı sanatçıların yaptıkları seramik çalışmalarında mührer biçimsel izlerine rastlanmaktadır. Oldukça zengin görsel mirasa sahip olan mührerlerin, aidiyet ve tanımlama hizmetinin bir başka yansımasını da seramik sanatında görmek mümkündür. Yaş formların üzerine sünger yardımıyla hazırlanan mührerlerle rölyefik etkiler elde edilirken, bisküvi pişirimi tamamlanmış form yüzeyine sıraltı boya yardımcıyla renk aktarılarak lekesele dokular elde edilebilmektedir.

Sünger baskı ise eşya tabanını damgalamada yeterince hassas olamamaktadır. 1890'lar kauçuk baskının popüler olduğu bir dönem olmuş, prensipte sünger baskıyla aynı olan işlemde, kauçuk sünger gibi iyi bir emici olmadığından daha kaliteli baskı elde edilebilmiştir. Kauçuk baskı, 20. yüzyılda da porselen ve kemik porseleni yüzeyine altın lüster bordür yapımında kullanılmıştır.

2.5. Çukur Baskı (Gravür)

“Gravür çukur baskı tekniklerinin atası sayılmaktadır. Fransızca "Gravure" sözcüğünden alınan gravür, kazıma resim sanatı anlamına gelmektedir. Özgün baskı resim sanatında ağaç, metal gibi çeşitli materyal üzerine kazınarak aktarılan resim ya da yazıya "gravür" adı verilmektedir. Bir baskı tekniği olarak matbaacılıkta ve sanat eserlerinin yapımında kullanılan gravür, bir kazıma şekli, çukur baskı veya oyma baskı olarak adlandırılabilir.”²⁷

Çukur baskı teknikleri aslında yüksek baskı tekniklerinin tam tersidir. Bu teknikte kalıp olarak bakır, çinko, pirinç, kursun ve alüminyum gibi metal plakalar kullanılmaktadır. En çok tercih edilen malzeme ise, kırmızı bakır ve çinkodur. Bu plakaların kalınlıkları, 0,5-2mm arasında, düz ve pürüzsüz olmalıdır. Yüzeyler oyulmadan ve kazınmadan önce su zımparası ile yağından arındırılmalı ve parlatılmalıdır. Gravür kalıplarını hazırlamada zamana, özel aletlere ve donanımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu teknikte, yapılması gereken ilk işlem karbon kağıdı kullanarak tasarımın planını yapmak ya da direkt olarak metal tabaka üzerine renkli kalemle çizmektir. Daha sonra bu şekillerin üzerinden sert uçlu bir alet yardımıyla geçilerek desenin kazınması ve kalıcı olması sağlanmaktadır.

Baskı yapılacak görüntü ahşap, metal levha veya taş kalıp üzerine çeşitli yöntemlerle (elle kazıyarak veya aside yedirme) aktarıldıktan sonra kalıp mürekkep ile sıvanır. Kalıbın yüzeyi temizlenince mürekkep çukur yerlerde kalır ve kalıbın üzerindeki görüntü baskı uygulanarak kağıda aktarılır.

²⁷ <http://www.nuveforum.net/71-grafik-tasarim/5055-ozgun-baski-resim/> Erişim tarihi: 13.01.2011

18. yüzyıldan beri kullanılan gravür tekniği ince işçiliğe ve detaya sahip desen ve sembollerin uygulanmasında tercih edilen bir teknik olarak güzel sanatlar alanındaki yerini almıştır.

Seramik yüzeyler üzerine Gravür baskı yapabilmek için, bakır ya da çinko gibi plaka malzemeler kullanılmaktadır. Bu kalıplarla boyanın yaş çamur yüzeyine aktarımı isteniyorsa, yüzeyin düzgün ve pürüzsüz olması gerekmektedir. Bu yüzeylere hazırlanmış olduğumuz kalıp plakasını basarak gravür baskı uygulanabilir.

Seramik yüzey üzerine gravür baskıyı aktarmanın bir diğer yolu da, hazırlanmış olduğumuz gravür kalıbı kağıt üzerine basarak gerçekleştirilmektedir. Bu yöntemle hazırladığımız desenin aktarılmış olduğu kağıt, yaş çamur yüzeyin üzerine bastırılarak transfer işlemi sağlanmış olur. Kağıt ile yapılan transfer işleminde çamur üzerine yapılan transferden farklı olarak yüzeyin düzgün olması önemli değildir. Yani istenirse hareketli ve üç boyutlu formların yüzeyine de gravür baskı işlemi yapılabilir. Bu yöntemle çukur yüksek veya bombeli yüzeylere transfer işlemini gerçekleştirmemiz mümkün olabilmektedir. Bu da diğer yöntemlere göre sanatçıya uygulama kolaylığı sağlamaktadır.

Güngör Güner, porselen üzerinde gravür baskısı uygulayan sanatçılardan biridir. Kağıt katkısıyla hazırlanmış olduğu porselen ile formu şekillendirdikten sonra Gravür baskıyı yüzey üzerinde uygulamıştır. Gazete kağıdının üzerine gravür baskıyı yapmış, sonrasında bu kağıdı vazunun üzerine sararak elle bir baskı uygulamıştır. (Bak. Res. 31)

Resim 31. Güngör Güner'e ait gravür baskı uygulanmış vazo alışması

Resim 32. Gravür baskı uygulanmış seramik çalışma.

Yaş çamur üzerine de hazırlanan gravür kalıp plakası bastırılarak, rölyefik etkiler elde edilmektedir. Yani sadece renklerin kağıt yoluyla aktarımında değil, aynı zamanda yüzey üzerinde, rölyefik dokuların elde edilmesinde gravür baskı kullanılabilir. (Bak. Res. 32)

2.6. Düz Baskı Teknikleri

2.6.1. Litografi

Düz baskı tekniklerinden en çok kullanılan taş baskı tekniğidir. Bu teknikte kalıp olarak taş malzeme kullanılır. “ Baskı kalıbı olarak taş %98 kalsiyum karbonat ve bikarbonatlardan oluşmaktadır.”²⁸

Taşın düzleştirilmiş, su ile temizlenmiş yüzeyine yağlı kalem ve mürekkeplerle desen çizilir. Desen olan yerlerde yağ tabakası oluşur. Çizim işlemi gerçekleştirildikten sonra taşa, arap zıncı ve nitrik asidin karıştırılarak oluşturulduğu bir sıvı sürülür. Suyun yağı, yağın suyu itmesi ilkesinden oluşan taş baskı tekniğinde taş, süngerle ıslatıldıktan sonra yüzeye merdane ile boya verilir.

Desen olan yüzeyler bu boyayı alır. Baskı işlemi düz baskı presinde gerçekleşmektedir. Avrupa’da yayılan taş baskı tekniği, taş yüzeyine boya kalem ile yapılan çizgilerin baskıya aktarılması, çizgisi güçlü olan sanatçıların talep gösterdiği bir teknik olmuştur. Özgün baskılar için kullanılan düz baskı tekniklerinin ilkel şekli; monotipi baskı tekniğidir.²⁹

Litografi sözcüğünün kökü eski Yunancada “taş üzerine yazılmış” anlamına gelir. Mikroskopik deniz hayvanlarının kireçtaşı kabuklarından meydana gelmiş yer tabakalarının basıncı altında ve milyonlarca yılda oluşmuş doğal taşlar, baskı kalıbı olarak kullanılmaktadır. Taş baskıda geleneksel olarak Bavyera kireç taşları kullanılırken, ince grenli ve yumuşak kalker taşları da kullanılabilir. Taşın düz, su ile temizlenmiş ve kurutulmuş yüzeyine yağlı kalem ve mürekkeple desen aktarıldıktan sonra asitleme yapılarak on iki saat kadar bekletilir. Sonrasında taş yıkanır. Taş süngerle ıslatıldıktan sonra yüzeyde merdane ile yağlı baskı boyası geçirilirse resim olan yerler bu boyayı almaktadır. Taşın sert dokusu hem suyu hem yağı iyi yutar. Boya verilmiş yüzeye kağıt serilerek kalıp prestene geçirilirse resim baskı olarak kağıda geçer. Taşbaskı ilke olarak ofset tekniğine benzemektedir. İki teknikte de yağ ve suyun birbirine karışmaması özelliğinden faydalanılmaktadır. Taşbaskı tekniği özgün baskı alanında dünyaya çok çabuk yayılmıştır. Kalem izinin baskıya olduğu gibi

²⁸ Ashier, Mustafa. *Son Yüzyılda Türkiye’de Özgün Baskıresim Sanatı Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını*. Ankara: H.Ü.G.S.F. Yayınları, 1985 s. 142

²⁹ A.g.e. s.142

geçirilebilmesi, çizgisi güçlü ressamlarca kullanılmıştır. Taş kalıplar kalın ve ağır oldukları için onun yerine çinko ve alüminyum, bakır, krom kalıplar da kullanılmaktadır.³⁰

Metal ya da taş kalıp üzerine kazınarak yapılan resim ya da desenin kağıt üzerine mürekkeple basılmasıyla oluşturulan bir baskı tekniği olan litografi, seramik yüzeyler üzerinde de kullanılmaktadır.

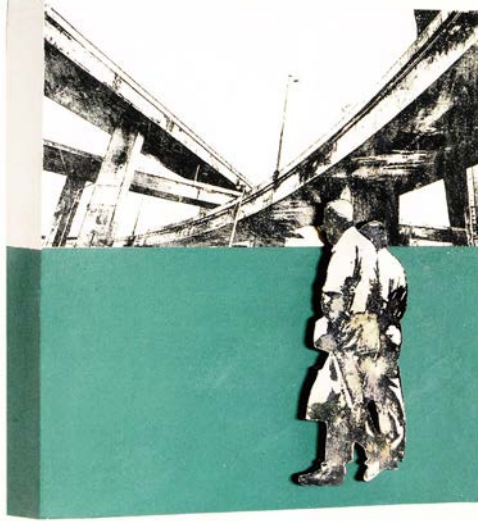
Yağlı bir kalemle resim taş tabaka üzerine çizilir, daha sonra taş tabaka ıslatılarak yağ bazlı bir boyayla boyanır. Boya yağlı olduğu için su tarafından itilerek uzaklaştırılırken, yağlı kısımlar boyayı emer. Taş tabakaya bastırılan kağıt, deseni üzerine geçirir. Aynı işlem tekrarlanarak sayısız desen elde edilebilmektedir.

İlk zamanlarında litografik baskıda sadece kağıt kullanılmış fakat sonrasında Avrupa’da kullanılan bir yöntem ile ilk kez çömlek üzerinde denenmiştir. Aynen bakır gravürde olduğu gibi farklı taş kesitleri farklı renklere boyanarak çok renkli seramikler elde edilmiştir. Taş plakaları hazırlama süreci daha az emek gerektirmektedir. Yapılan çalışmalarda ince dokulu kağıtlar kullanılması boyanın kağıda geçmesine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda, dik seramik yüzeylere rahatlıkla aktarılabilmektedir.

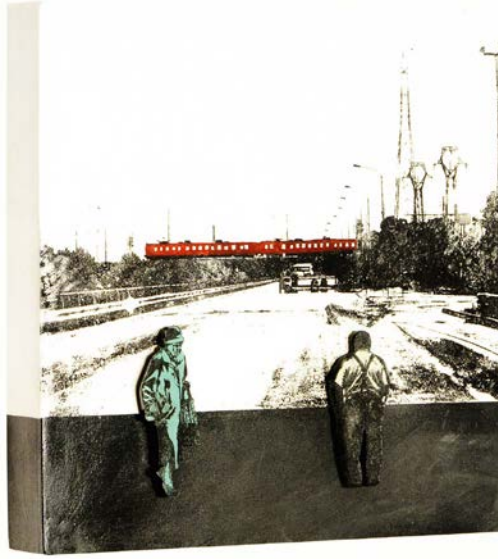
³⁰ <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/GSED/article/viewFile/2321/2328> Erişim Tarihi: 13.01.2011

Resim 33. Kristina Bogdanov, “Family Photos” (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 34. Nicole Thoss, “Walk” ,2009

Resim 35. Nicole Thoss “End of the line”, 2009

Seramik yüzeylere litografik baskının uygulanabilmesi için seramik boyaları, pigmentleri ya da renklendirici oksitler kullanılmaktadır. Boyanın iyi öğütülmesi, boyanın nerede ve nasıl kullanılacağı çok önemlidir. Yaş çamur üzerine, peçete gibi emici özelliğinden faydalanılabilecek kağıtlar yardımıyla boyalar aktarılır.

Kağıdın bükülebilirlik özelliği resimlerin aktarımında da iyi sonuçlar vermektedir. Litografi işlemi bittiğinde, boyanın korunması ve kağıdın suyu alınırken seramik bünye üzerinde tutunmasının sağlanması amacıyla özel bir lak tabakasıyla kaplanır. İnce dokulu kağıt pişirimden önce su ya da aseton ile ıslatılarak yüzey üzerinden hafifçe ovularak çıkartılır.

Litografi işleminde taş plakaların yerini zamanla çinko plakalar almıştır. Taşın doğal dokusu çinko yüzeyinde de elde edilerek, çinkoya taşta bulunan nem ve yağ tutma özelliği kazandırılmıştır. Litografik baskı tekniği, genel olarak sırüstü dekorlarında kullanılmaktadır.

Resim 36. Heidi Morel'e litografi çalışma aşaması.

Resim 37. Heidi Morel'e ait litografi uygulama aşamaları

“Litografi su ve yağın birbirini itmesi esasına dayanır. Desen yağlı bir malzeme ile özel olarak hazırlanmış bir plaka üzerine uygulanır. Plaka çeşitli kimyasallarla işlem gördükten sonra bir sünger ile nemlendirilir. Sonra da yağ bazlı mürekkep ile mürekkeplendirilir. Mürekkep sadece yağlı bölgelere yapışır. Litho presindeki kâğıt ile temas ettiğinde, görüntüler ve tasarım çizili ve baskı yapılmış yüzeyden transfer edilmiş olur.

Litho presinden geçtikten sonra, transfer kâğıdı, istenilen seramik boyası ile pudra gibi serpererek uygulanır. Bu toz boyalar, yalnızca sırlanmış yüzeylere yapışır. Kuruduktan sonra transfer kâğıdına başka bir renkle baskı yapılabilir ve böylece de onun üzerine yeni renk pudralanır. Bu işlem üst üste tekrarlanabilir, ancak ticari olarak genellikle en fazla dört renkli baskılar yapılır.”³¹

2.6.2. Monobaskı

Monotipi baskı da sanatsal üretim sürecinde eser üzerinde farklı bir etki bırakan baskı yöntemlerinden biridir. Sözcük kökenine incek olduğumuzda, “mono” ile “tipi” kelimesinin birleşiminden oluşmaktadır.

Wisneski'ye göre mono tek basına veya tek anlamına gelirken, tip ise doğrudan baskı alanı ile ilgili bir ilişiyi işaret eder. Tip; bir yazı sitilini ve hatta bir yazı formunu basan karakteri taşıyan bir kursun bloğu tanımlamak için kullanılmaktadır.

³¹ Scott. Paul, *Ceramics and Print*. Philadelphia: A&C Black London University of Pennsylvania Press, 2002 s: 105

Monotipi baskı tekniği, boş bir plaka üzerinde oluşturulur ve bu boş levha plakası baskı sürecinde yalnızca ara bir basamaktır. Resim kağıt üzerine ya da başka tercih edilen malzemeler üzerine transfer edilir ve bu üslupta basılmış resme Monotipi baskı denmektedir.

Bir kalıbın kullanılmaması ve çoğaltılmayan bir baskı çeşidi olmasından dolayı çizime ve resme en yakın baskı yöntemi olan monotipi yüzeye basınç uygulayarak çalışmanın kâğıda ya da farklı bir yüzeye transfer edilmesidir.³²

Monobaskının in ilk defa 17. yüzyılda İtalyan Giovanni Castiglione tarafından kullanıldığı söylenmektedir.

Degas ve Matisse de monobaskı tekniğini uygulayan sanatçılar arasındadır. Tek bir baskının seri üretimde kullanımı çok az olduğu için seramik endüstrisinde önemli bir yeri bulunmayan bu tekniği, artistik seramik alanında kullanmak mümkündür. Seramik yüzeylerde monobaskı tekniği son yıllarda sanatsal anlamda bir değer kazanmaya başlamıştır. Birçok sanatçı bu tekniği kendine özgü yöntemlerle geliştirerek, özgün bir uygulama boyutuna taşımıştır. Bu teknikle eğlenceli, keyifli, artistik ve her seferinde sanatçıya özgü doku ve lekeler elde edilerek uygulamalarda farkı tatlar ve yaklaşımlar elde etmek mümkündür. Bu tekniğe daha yakından bakacak olursak kendi içinde yardımcı malzemelerin kullanımıyla birlikte ayrıldığı görülmektedir. Kimi sanatçılar monobaskı tekniğinde alçı plakadan, kimileri kumaştan kimileri ise kağıttan ya da fotokopi v b. ile transfer yöntemlerinden faydalanmıştır.

Bu yardımcı malzemeleri aşağıdaki gibi örneklenebilir;

-Kumaş Yardımıyla Yapılan Monobaskı: Kumaştan da faydalanılarak seramik yüzeye bir deseni aktarmak mümkündür. Kumaş bu aşamada, aktarıcı görevi görerek, boyaların pigmentlerin ya da oksitlerin yüzeye aktarımına yardımcı olmaktadır.

Jerry Caplan baskı için sıraltı boyalarını kullanmaktadır. Hazırlanmış olduğu deseni kumaş üzerinde renklendirdikten sonra kumaşı çamur plaka üzerine getirerek merdane yardımıyla yüzeye aktarır.

³² Yılmaz, Çiğdem. *Monotipi Baskı Teknikleri Sanat Eğitimindeki ve Atölye Uygulamaları*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Y.L. Tezi, Bolu,2006 s.45-47

Kumaş üzerine çizilen desenden ikinci bir baskı almak isteniyorsa, yine yaş çamur yüzeyine aynı boyanmış kumaş yerleştirilerek merdane yardımıyla bir kuvvet uygulanarak desen yüzeye aktarılmış olur.

-Kağıt ile Yapılan Mono Baskı: Kağıt yardımıyla seramik yüzeylere mono baskı yapılabilmektedir. Bu yöntemde renklendirici olarak sıraltı boya (pigmentleri)ya da renk veren oksitler kullanılmaktadır. Hazırlanan karışım cam ya da fayans gibi kaygan bir yüzeye fırça ile sürülür, boya kuruduktan sonra cam ya da fayans plakanın üzerine daha önceden kağıt üzerine kalem ile çizilmiş desen çizilir. Boyalı cam plaka üzerine yerleştirilir yine bir kalem yardımıyla çizgilerin üzerinden geçilir. Çizim esnasında kağıdın hareket etmemesi ya da kalem dışında temasının olmamasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde, boyalı yüzeyin hassaslığı nedeniyle, istenmeyen iz ve lekeler oluşabilir. Çizim işlemi tamamlandıktan sonra boyalı yüzeyden alınan kağıdın, boyalı plakaya denk gelen yüzeyinde seramik boya aktarılmış olur. Hazırlanan bu kağıt, şekillendirilmiş ve deri sertliğindeki yüzeye uygulanır.

Kağıda aktarılan oksit ile ya da pigmentlerle renklendirilmiş desen, yaş çamur yüzeyine çizimi yapılan kağıdın seramik boya ile renklenmiş kısmı gelecek şekilde yerleştirilir. Desenin uygulama yapılacak yüzeye tek seferde yerleştirilmesi gerekir. Aksi takdirde desen bozulabilir. Uygulama yapılacak seramik yüzeyin çok nemli ya da çok kuru olmamasına dikkat edilmelidir. Desen, yaş çamur üzerine merdane ya da yumuşak plastik aletlerle bastırılarak aktarılır. Bu işlemden sonra yüzeydeki kağıt yavaşça çıkartılır. Böylece desen yüzey üzerine aktarılmış olur.

Resim 38. Aigi Orav'a ait kağıt yöntemiyle yapılan mono baskı çalıştayından görseller, 2011

-Fotokopi Çıktısı ya da Yazıcılar ile yapılan Mono Baskı: Seramik yüzeyler üzerinde fotokopi makinelerinden ya da yazıcılardan alınan çıktılarla baskı yapılabilmektedir. Tonerlerin içeriğindeki maddeler organik ya da inorganik olmaktadır. Seramik yüzey üzerine uygulayacağımız fotokopi tonerinin içeriği inorganik olduğunda ve demir oksit içerdiğinde kalıcı baskılar yapmak mümkün olmaktadır. Tonerin içerisindeki demir oksit ilavesine bağlı olarak elde edilen renkler sepya tonlarından kahverengiye kadar çeşitlilik göstermektedir.

“Fotokopi makineleri içindeki ışıkla iletken hale dönüşen gri selenyum maddesi, kopyalanacak sayfa üzerindeki siyah kısımların ışık alarak iletken hale gelmesini ve yüklü olarak kağıt üzerinde kalmasını sağlamaktadır. Toz halindeki tonerin bu yüklü bölgeler tarafından çekilmesiyle oluşan görüntü boş kağıda aktarılır fakat oluşan desen ısıtıcı rulolardan geçmeden, yani kağıt üzerinde sabitleşmeden, makine açılarak içinden alınır. Kağıda sabitlenmediği için toz halinde kalan desen, seramik yüzeye aktarmak için çok elverişlidir. Ancak elle dokunulmadan direk yüzeye aktarma işlemine geçilmelidir.”³³

Bu işlem sonunda kağıt önceden hazırlanmış olan çamur plakanın üzerine görüntü çamur yüzey ile birleşecek şekilde yüzüstü yatırılarak çamur yüzey üzerine aktarılır. Aktarılan görüntü parmak ya da nemli sünger yardımıyla ovularak kağıdın yüzeyden ayrılması sağlanır. Böylece görüntü çamur yüzeyine aktarılmış olur. Bunun üzerine farklı tekniklerle müdahale edilebilir. Ardından şeffaf sır uygulanarak çalışma sonuçlandırılabilir.

³³ Yardımcı, İsmail. *Fotokopi Yoluyla Baskı*, 6. Uluslararası Katılımlı Seramik Kongresi, Bildiriler Kitabı, Türk Seramik Derneği Yayınları, No :23, 2006 . syf: 570-573

Fotokopi transfer yönteminde dikkat edilmesi gereken bazı detaylar vardır. Basılacak görüntü ya da yazının ters bir şekilde alınması gerektiği unutulmamalıdır. Aksi takdirde çamur yüzeyinde ters olarak çıkar ve istenmeyen sonuçlara neden olabilir.

Resim 39. David Burnett, "Shadow Book", 1994

Resim 40. Mollie Bosworth, "Vases"

Başka bir yöntem ise şu şekilde uygulanmaktadır; kullanılacak yazılı desenler bilgisayar ortamında negatif ve tersten okunacak şekilde düzenlendikten sonra, fotokopi kağıdı üzerine fotokopi yoluyla aktarılır. Sonra fırça ile uygulanabilecek kıvamda seramik boya bu kağıdın tüm yüzeyine sürülür Burada siyah alanlar mürekkepli olduğu için boyayı kağıda geçirmeyecek, bos alanlar boyayı emerek desenin pozitif olarak aktarılmasını sağlayacaktır. Yaş çamur plaka üzerine ters çevrilerek bastırarak suretiyle desen aktarılır. Bunun için kağıdın arkasından ıslak

süngerle bastırıldıktan sonra, bir süre de elle ovuşturmak gerekebilir. Daha sonra pişirilen form, bu yüzeyler sırsız kalacak şekilde korunur ve eskitilmiş bir görüntü elde edilebilir.³⁴

³⁴ Güner, Güngör. *Fotokopi Çağı*. Fotokopi Transfer Tekniği Aşamaları Serisi 2007, Çalıstay, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir

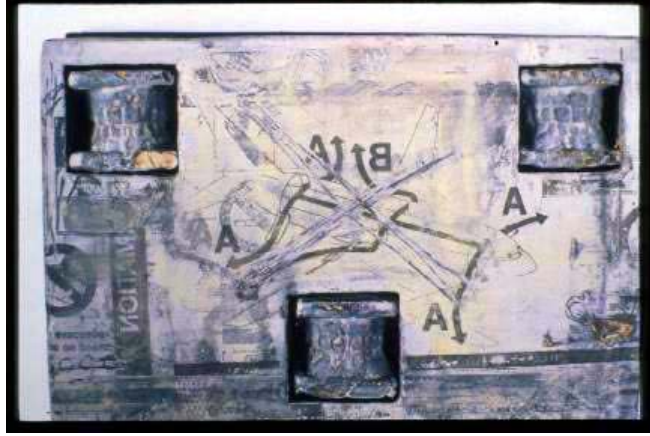
Resim 41. Aigi Orav'a ait kağıt yöntemiyle yapılan fotokopi baskı çalıştayından görseller

Resim 42. Wendy Allen, fotokopi toneri ile transfer yöntemiyle yapılmış bir çalışma, (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 43. Mary Jo Bole ,“Granny’nin Kolyesi”, (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 44. Michael Houghton, fotokopi ile transfer yöntemiyle yapılmış bir çalışma, (Tarih Belirtilmemiş)

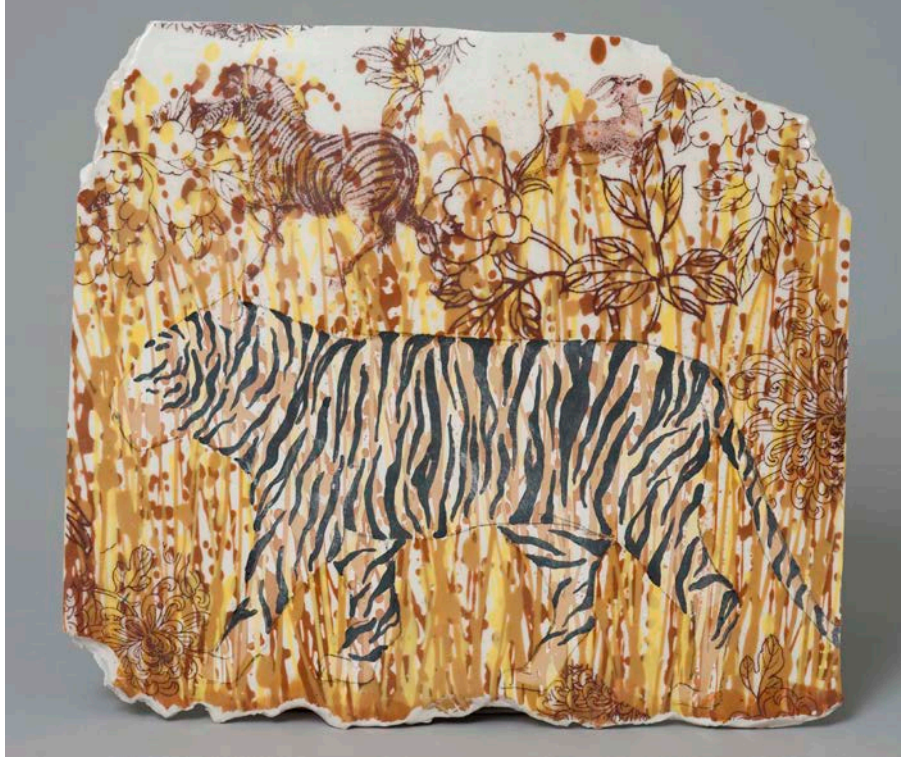

Resim 45. Dick Lehman, Fotokopi ile transfer, (Tarih Belirtilmemiş)

-Alçı Üzerine Yapılan Monoprint Baskılar: Seramikçilerin vazgeçilmez malzemelerinden biri olan alçı, seramik yüzeyler üzerinde mono baskı uygulamalarında, su emme özelliğinden dolayı kullanılan önemli bir malzemedir.

Boyaların sulu kıvamda hazırlanmasının en önemli sebebi alçının su emme özelliğinden faydalanılacak olmasıdır. Çeşitli pigment, astar ve sırlarla hazırlanan boyalar, istenilen deseni elde edebilmek için puar ya da fırça yardımıyla alçı plaka üzerine uygulanır. İstenildiği takdirde alçı plaka üzerindeki desen ya da boya, sivri bir alet yardımıyla sgrafitto gibi kazıma tekniklerini uygulayarak alçı plaka üzerindeki görüntüler daha etkili hale getirilir.

Bu işlem sonunda hazırlanmış olan yaş çamur plaka, hafifçe bastırılarak alçı plakadaki desenin üzerine yerleştirilir. Alçı üzerinde yapılan tüm desenler ve kullanılan renkler çamur yüzeyine aktarılmış olur. (Bak. Res. 47)

Resim 46. Ariel Bowman'a ait seramik mono baskı örneği. (Tarih Belirtilmemiş)

Bu çalışmada mono baskı tekniği kullanılmıştır. Alçı plakanın üzerine sıraltı dekor boyaları ile desen çizilmiş, kuruduktan sonra üzerine yaş astar sürülmüştür. Sonrasında yaş çamur plakasıyla kaplanan yüzey pişirildikten sonra demir oksit içeren çıkartma dekorlu çiçeklerle tamamlanmıştır.

Seramik yüzeye mono baskı yöntemi son derece keyifli ve etkili bir sonuç alınan yöntemdir. Bu yöntem sanatçıya farklı çizgi karakterleri kullanma olanakları verebilir. Kullanılan boya ve pigmentlerin nitelikleri, uygulama yapılacak boya ve seramik bünyenin pişme derecesi ve atmosferi uygulamanın sonucu açısından son derece önemlidir.

2.7.Görüntü Baskı

Teknolojideki durdurulamayan hız, her şeyi etkilediği gibi seramik endüstrisini de sanatını da derinden etkilemiştir. Günümüzde bilgisayar, bir tasarım, görüntü ve şekli oluşturmak için kullanılan araçtır. Seramik formun üzerine baskı süreci bilgisayarları da içine alacak biçimde gelişmiştir. Bugün, transfer baskı yapımı için özel geliştirilmiş bilgisayar programları bulunmaktadır.

Fotokopi makinesi gibi, çoğaltma sistemleri de, ölçüde oynama, tekrar şekillendirme, birleştirme gibi olanaklar sunmaktadır.

Görüntü bası tekniklerinde diğer baskı tekniklerinde de olduğu gibi amaç, görüntüyü seramik yüzeye aktarmaktır. Bu aktarımlar fotoğraf yoluyla, inkjet teknolojisiyle ya da fırın baskı yöntemiyle uygulanmaktadır.

2.7.1. Fotoğraf Tekniğiyle Seramik Yüzeye Görüntü Aktarımı

“Fotoğraf makinesiyle ilk resmi çeken insan 1827’de Joseph Nicephore Niepce, bunu çinko plaka üzerine ışığa duyarlı bir kaplamayla uygulayarak başarmıştır. Fotografik ilk resim seramik yüzey üzerine 1854 yılında Lafon de Camarsac tarafından, bir gum bichromate sistem kullanılarak Fransa’da basılmıştır”³⁵

“Bu sistem ışığa duyarlı bir kimyasal olan potasyum bikromat kullanmaya dayanıyordu. Arap zambıyla karıştırılmış bal kıvamındaki yapışkan sıvı ile seramik yüzey kaplanıyor sonra pozitif bir ışık geçirgenle birlikte ışığa maruz bırakılıyordu. Işık seramik yüzeye değdikçe yapışkan katılaşiyor, vuran ışık miktarı arttıkça fotoğraf belirginleşiyordu.

Seramik ve Fotoğrafın Tarihi Paris” adlı sergide 1860’da pekişmiş (camlaştırılmış) fotoğrafın görülmesi ile baslar. O tarihte, bu porselen vazolar, seramik ve fotoğrafı birleştiren en yeni icatları temsil etmektedir.”³⁶

Fotoğrafçılığın 1800’lü yıllarda başlamasıyla birlikte teknik araştırmalar doğrultusunda seramik yüzeyler üzerinde de uygulanmaya başlanmıştır. Fransız Leron de Marcarson, 1854 yılında ilke kez fotoğrafik görüntüyü porselen üzerine taşımıştır. Görsellerin yer aldığı porselen vazo örnekleri, 1887 yılında Universal Exposition tarafından sergilenmiştir. Bu yöntem günümüzde hala yaygın olarak özellikle mezar taşı imalat endüstrisinde kullanılmaktadır. Seramik yüzeyler üzerinde fotoğrafik imajlar üç boyutlu formlar üzerinde çeşitli kimyasallarla birlikte karanlık odada uygulanmaktadır.

³⁵ Scott. Paul, *Ceramics and Print*. Philadelphia: A&C Black London University of Pennsylvania Press, 2002 s: 105

³⁶ A.g.e. s: 105

Fotoğrafların seramik yüzeyler üzerine aktarılmasında serigrafi yöntemi en yaygın olarak kullanılan metottur. Ancak günümüzde ultraviyole ışınlarına maruz kalan çeşitli filmler ve emülsiyonlarla birlikte stensil kalıplarla da seramik form yüzeyine pozlama yapmak mümkündür. Serigrafi yöntemiyle alınan çıkartma dekorlu dekal kağıtlarıyla da sırustü uygulamalar yapmak mümkündür.

Polaroid film görüntüleri çamur yüzey üzerine aktarılabilir. Negatif film düz, nemli ve gözenekli çamur yüzey üzerine yüzüstü yerleştirilir. Negatiflerin arka yüzeyine baskı uygulandıktan sonra çekip çıkartılır. Jelatin maddenin pozitif görüntüsü çamur yüzeyine bu şekilde yapışmış olur. Daha sonra kurumaya bırakılır ve sonrasında pişirim işlemi gerçekleştirilir. Terra sigillatalı pürüzsüz çamur yüzeyi bu transferler için tercih edilmektedir.

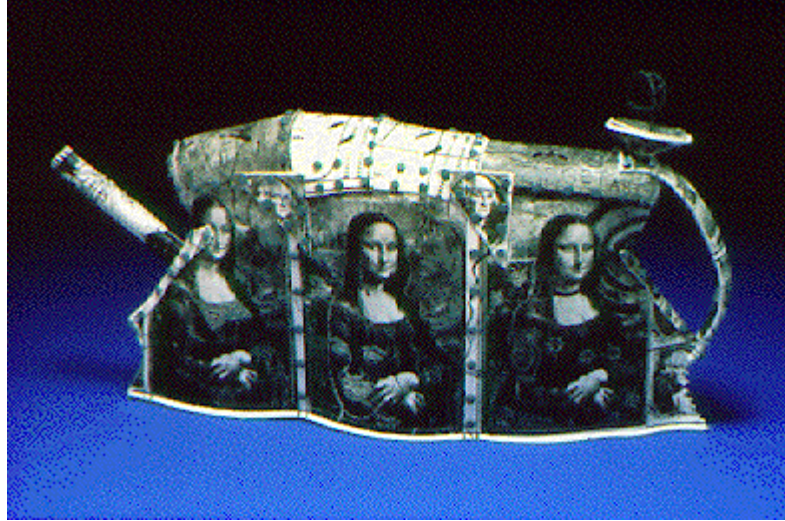
Seramik sanatçılarının 60'lı ve 70'li yıllardaki sergi çalışmaları, kitap ve dergilerde bulunan makaleler çağdaş Amerikan seramik çalışmalarında fotoğrafik görüntülerin aktarılmasını cezbedici kılmıştır.

Çamur üzerinde ilk fotoğraf imajı kullanımının en önemli örneklerinden birisi olan Robert Engle'nin seramik çalışmasında noktasal öğelerle hazırlamış olduğu görseli çömlek üzerinde kullanılmış ve bu da çömlek sanatına önemli bir katkı sağlamıştır.

(Bak. Res. 48)

Resim 47. Robert Engle, “Harlow Pot”, 1968

Resim 48. Les Lawrence, “New Vision-Teapot”

2.7.2. Fırın Baskıları

Pişme sırasında fırındaki sıcaklık ile birlikte bir bisküviye hazır bünyeden diğerine renk ve boya transferi mümkündür. Bu yöntemi uygulamak için boyutları eşit iki düz çamur plakaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu plakalar döküm çamuru olabileceği gibi pişme rengi beyaz olan farklı çamurlardan da hazırlanabilir.

Önceden tasarlanan desen ya da motif seçilen plakanın üzerine deri sertliğindeyken sivri uçlu bir alet yardımıyla çizilir. Kazınarak oluşturulan yüzey üzerine hazırlanan renkli astar, fırça yardımıyla doldurulur. Renkli astar, nemini attıktan sonra plakanın yüzeyi sistire yardımıyla temizlenerek desenin tam olarak ortaya çıkması sağlanır.

Desenli plaka ile desensiz plakalar yüz yüze yerleştirilerek bisküvi pişirimi yapılır. Plakalarda olan deformasyonlar renk ve desen transferini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bisküvi pişiriminden sonra dekorlu plakadan dekorsuz plakaya renk ve desen aktarımı gerçekleştirilmiş olur. Sonrasında istenirse bu plakalar şeffaf bir sır ile sırlanarak etki güçlendirilebilir.

Bu teknikte seri üretim ya da çoğaltma ihtiyacı yoktur. Sanatsal uygulamalarda kolaylıkla kullanılabilir. Renklendiricilerin oranı ve pişirim sıcaklığı arttıkça daha iyi sonuçların alındığı bu yöntem, farklı sanatsal anlatım olanakları ve etkileri sağlaması açısından değerlendirilebilir.

2.7.3. Cyanotype: Derin Mavi

Mavi, seramikçileri her daim büyüleyen vazgeçilmez renklerden biri olmuştur. Kimi zaman kobaltın vazgeçilmezliği çini bünyeler üzerinde Rumilere, haliçlere dönüşmüş, kimi zaman ise teknolojik gelişmelerle birlikte farklı yöntemlerle seramik yüzeyler üzerinde hayat bulmuştur. Cyanotype da seramik yüzeyler üzerinde mavinin elde edilebileceği bir baskı yöntemidir. Öncelikle fotoğrafçılıkta kullanılan bir teknik olmuş, sanatçıya ve malzemeye bağlı olarak uygulama sürecinde değişiklikler göstermiştir. Cyanotype ya da diğer bir deyişle mavi-baskı süreci John Herschel (1792-1871) tarafından 1842 yılında duyurulmuştur.

Herschel hiposülfid sodası kullanarak 1839'dan itibaren görüntüleri sabitlemeyi başarmıştır. Erken dönemlerde kağıtları demir tozlarıyla kapladıktan sonra kontak baskı da kullanmış, sonrasında ise suda yıkanan kağıttaki sonuç mavi bir zemin üzerinde beyaz bir görüntü olarak ortaya çıkarmıştır.

Bir diğer cyanotype sanatçısı da Henry Bosse'dir. Upper Mississippi River serisinde yer alan Mouth of the St. Croix River eseri 1885'te basılmıştır. Eser bugün Amerika Ulusal Müzesi koleksiyonunda yer almaktadır.³⁷

Rebecca Barfoot da cyanotype tekniğiyle çalışan sanatçılardan biridir. Dördüncü bölümde detaylı olarak işlerine yer verilecektir.

Resim 49. Rebecca Barfoot'a ait cyanotype seramik çalışması.

³⁷ <http://altfotografcilik.blogspot.com/2010/05/cyanotype-derin-mavi.html> Erişim Tarihi 17.01.2012

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GENEL OLARAK SERAMİK ENDÜSTRİSİNDE KULLANILAN BASKI TÜRLERİ

Seramik Endüstrisi farklı üretimlerin yapıldığı, gerek form gerekse biçimsel açıdan çeşitli baskı tekniklerinin kullanıldığı endüstri dalıdır.

Rotasyon baskılar, rulo baskılar, transfer, serigrafi baskı, dijital baskı, inkjet baskı vb. bir çok baskı tekniği seramik endüstrisinde de kullanılmaktadır. Seramik endüstrisinde serigrafi baskı, duvar ve yer karosu üretiminde yaygın bir şekilde kullanılırken, yemek takımı üretimlerinde çıkartma dekoru uygulanmaktadır.

Seramik endüstrisinde kullanılan bu teknikler klasik yöntemlerle ya da fabrikaların tercih ettiği, teknolojik yöntemlerle de uygulanmaktadır. Baskı uygulama alanları seramik endüstrisinde her geçen gün teknik anlamda kendini yenileyerek kalitesini, standartlarını, hızını gün be gün arttırmaktadır. Seramik endüstrisinde baskı, uygulama ve yöntem bakımından farklılıklar içermektedir. Bu yöntemler Serigrafi(düz baskı), dekal (çıkartma) uygulamaları, rotatif (rotocolor, tambur) baskılar ve inkjet baskılardır.

3.1.Serigrafi Baskı

Serigrafi dekorları genel olarak boya ve sırların çeşitli işlemlerden sonra çok ince metal veya özel dokulu naylon ya da ipek elek üzerinde hazırlanmış desenlerden dekorlanacak yüzeyler üzerine direkt ya da indirekt yollarla aktarılması işlemidir. Başlangıçta sadece insan saçı telleri ve saf ipek kullanılarak yapılan bu yöntem, teknolojiye görülen ilerlemelerle birlikte serigrafide kullanılan araç ve gereçlere de yansımış ve gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmeler yöntemin farklı isimler almasına neden olmuştur.

Serigrafi yönteminin ilk nerede ve nasıl yapıldığı tam olarak bilinmemekle birlikte çeşitli aşamalardan geçerek günümüze geldiği bilinmektedir. Serigrafi yönteminin ilk örneği olan şablon baskılar; kağıt, plastik, deri ve metal gibi malzemelerden hazırlanan şablonların elek niteliğindeki bir yüzeye yapıştırılarak

istenilen bölgelere boya geçirilip desenlerin oluşturulması suretiyle yapılmaktaydı. Bin yıl kadar önce Eski Mısır, Roma, Çin ve Japonlarda duvar, yer, tavan süslemeleri, dokuma ve çömlekçilikte kullanılan şablon tekniği daha sonraları ipek baskının temelini oluşturmuştur.

Serigrafi yöntemi kullanılmaya başlandığından beri, dünyada birçok ülke tarafından yaygın bir şekilde tercih edilen bir baskı tekniği olmuştur. Avrupa’da bu yöntemin kullanılması 19.yy.ın ikinci yarısında Avrupalıların Japon kültürü ile ilgilenmesi sonucu olmuştur. 20.yy.a gelindiğinde Avrupa’nın bir çok ülkesinde serigrafi yöntemi yaygın olarak kullanılıyordu. 19.yy.da Uzakdoğulu göçmenler tarafından Amerika’ya getirilen bu teknik, eli yatkın ustalar aracılığı ile kısa sürede ülkeye yayılmıştır. Avrupa ve Amerika’da grafik, resim, tekstil ve seramik dekorlarında işlevsel amaçlı üretimlerin yanı sıra sanatçılar da eserlerini üretirken bu yöntemi kullanmaya başlamışlardır.³⁸

“Serigrafi elek niteliğindeki bir yüzeyde yapılan bazı işlemlerle çeşitli amaçlar için resim, şekil, yazı ve benzerlerinin oluşturulması, bununla üzerinden boya sıyırmak suretiyle değişik yüzeylere basılması ve çoğaltılması işlemidir.”³⁹

Seramik endüstrisinde serigrafi baskının uygulama teknikleri ve alanları zenginlik gösterir. Dekal, sırüstü, sıriçi, sıraltı baskılar olduğu gibi, yaş çamurlar üzerine uygulanan sıraltı baskı, bisküvi üzerine, sırüstü baskı, çiğ sır üzerine ve pişmiş sırlar üzerine yapılan baskılar olmak üzere, kendi içinde çeşitlere ayrılır.

Serigrafi baskının ülkemizde seramik ve tekstil sektöründe kullanılmaya başlanması Cumhuriyet sonrasında gerçekleşmektedir. Sümerbank basma ve seramik fabrikalarında ilk olarak uygulanmış, diğer işletme ve fabrikalar daha sonralar uygulamaya geçmişlerdir.

³⁸ Pekmezci, Hasan. *Tüm Yönleriyle Serigrafi ipek Baskı.*, Ankara: İlke Yayıncılık, 1992. S.15

³⁹ A.g.e .s.1

Endüstrideki kullanım alanının yanı sıra serigrafi baskısı, dünyada ve ülkemizde de bir çok seramik sanatçısı tarafından tercih edilen dekor tekniklerinden biridir. Eserlerinde özgün anlatımlarla farklı biçimlerde yansıtmakta olan sanatçılar bazen endüstriyel tasarımlarda da bu dekor tekniklerini artistik bir biçimde uygulamaktadırlar.(Bak. Res. 50)

Resim 50. Sibel Sevim, “Eternity” 2009

Serigrafi tekniğinin uygulanmasında bir takım araç gereçlere ihtiyaç duyulmaktadır. Baskı tekniğine adını veren ipek, teknolojik gelişmelerle yerini naylon, orlon, perlon gibi sentetik dokumalara bırakmıştır. İpek seçimini etkileyen faktörler arasında baskının niteliğini, basılacak yüzeyin yapısını, kullanılacak boyanın türünü ve baskı sayısını saymak mümkündür.

“Klasik elekler dışında günümüzde seramik sektöründe yoğun bir şekilde tamburlar kullanılmaya başlanmıştır. Tambur baskılarda çerçeve yerine metal halkalar ve düz baskılarda

kullanılan elek bezleri kullanılır. Farklı bir yöntem olan silikon baskılarda ise elek bezi yerine silikon kullanılmaktadır.”⁴⁰

“İpeklerin gerildikleri çerçeveler ise ahşap ve metal olmak üzere iki çeşittir. Ahşap çerçeveler; sudan etkilenmesi, deforme olabilirliliği ve kullanım süresinin kısalığı gibi etkenlere rağmen, ekonomik oluşu, teminindeki ve hazırlanmasındaki kolaylıklar nedeniyle çokça kullanılan bir malzemedir. Metal çerçeveler; ahşap çerçevelere göre dayanıklılığı, deforme olmaması nedeniyle profesyonel çalışmalarda kullanılır.”⁴¹

Rakle ise serigrafinin en önemli aletlerinden biridir. “Elek üzerindeki boyanın şablon deliklerden baskı yapılacak yüzeye geçmesini sağlayan sıyrıcıdır. Rakleler, değişik profillerde kesilmiş kauçuklardır. Ağaç, çam ve çelik olanları da vardır. Kauçuk ve lastik rakleler, tahta veya alüminyum tutuculara takılarak kullanılır.”⁴²

Çıkartma dekorlarının uygulanmasında serigrafi makinesine ihtiyaç duyulmaktadır. Elek çerçevesinin bağlanabildiği, ileri- geri, sağa- sola kaydırma ayarlarının olduğu, vakumla baskı kağıdını emerek tutan bir düzeneğin hakim olduğu makinelerdir. Seramik endüstrisindeyse serigrafi makineleri tamamen elektronik olarak çalışmaktadır. Serigrafi yapılacak ürün makinanın altına gelir, fotosel sistemiyle çalıştığı için akslara uygun yerleştirilir ve basım işlemi gerçekleştirilmektedir.

“Pozlama için vakumlu, özel lambalı poz masaları, vakumsuz, tek lambalı poz kutuları, florasanlarla hazırlanan ve hem çalışma hem de pozlama amacı ile kullanılan masalar v.b. gibi çeşitli sistemlerdir. Bunlara göre çok daha pratik bir uygulama da tek lamba ile üstten pozlamadır. Bu düzeneklerin seçimi amaca ve mekân olanaklarına bağlıdır. Pozlama sırasında poz saati kullanılmalıdır. Poz saati, test edilerek belirlenen pozlama süresinin geçmesini önleyen, süre tamamlanınca kendiliğinden kapanan mekanik bir saat düzeneğidir.”⁴³

Boyalı olan seramik çıkartma kağıtlarını kurutabilmek için üst üste tel raflardan oluşmuş bir kurutma tezgahına ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan tasarıma ve nasıl uygulanabileceğine göre kullanılan boyalar ve yöntemler değişmektedir. Fotoşablon ile , elle hazırlanan şablonlar ile ya da indirekt şablonlarla hazırlanabilmektedir. “Elek üzerine

⁴⁰ Sevim, S.Sibel. *Seramik Dekorlar ve Uygulama Teknikleri*. İstanbul: Yorum Sanat,2007 s:50

⁴¹ A.g.e. syf:61

⁴² http://www.gorselsanatlar.org/serigrafi/*-serigrafi-baski-teknigi-*/?wap2 Erişim Tarihi: 27.11.2011

⁴³ A.g.e. syf:50

ışığa duyarlı emülsiyonlar kullanmak suretiyle yapılan çalışmaya “fotoşablon” denir. Temel gereci çeşitli foto emülsiyonlardır.”⁴⁴

“Manuel şablonlar pozlama işlemine ihtiyaç duyulmadan direkt elek üzerine yapılan serbest çalışmalardan oluşur. Pozitifler, eleğe alınması gereken, yani basılması gereken resmin, şeklin, yazının ya da fotoğrafın ışık geçiren bir yüzey üzerine hazırlanmasıdır. Bu yüzey asetat, cam, film, aydınlatıcı v.b. maddeler olabilir. Elek üzerindeki emülsiyonun ışık alan yerleri pozlama sırasında sabitleşir, ışık almayan yerler su ile yıkama sırasında açılır, dökülür. Bu açılan ve dökülen yerler basım aşamasında boya geçecek ve görüntüyü oluşturacak olan yerlerdir.”⁴⁵

Serigrafi baskı tekniklerinin işlem basamaklarını incelediğimizde öncelikle kalıbın hazırlanması gerekmektedir. Çerçeveye gerilmiş ipek eleğin üzerine emülsiyon boş bir ortamda düz konumda sürülerek kurutulur. Sonrasında istenilen desen ya da tasarım asetat üzerine hazırlanarak emülsiyonu sürülmüş elek üzerine yerleştirilir. Bu şekilde pozlama masasına yerleştirilen eleğin yerinden oynatılmaması gerekmektedir. Pozlama süresi tespiti yapılması çok önemlidir. Pozlama süresi eleğin geçirgenliğine emülsiyonun kimyasal özelliklerine göre değişmektedir. Gereğinden fazla tutulan poz süresi gözeneklerin açılmamasına, az tutulması ise lakta dökülmelere neden olmaktadır. Hazırlanan elek kuruduktan sonra baskı yapılacak tezgaha sabitlenerek aks noktalarının belirlenmesi gerekmektedir.

Belirlenen bu akslar kağıt ya da köşelerde kullanılacak olan tespit noktaları çok renkli baskılarda ve tek renkli baskılarda baskının aynı alana basılmasına yardımcı olmaktadır. Baskı yönüne göre tasarıma uygun oranda rakle seçilmelidir. Elle yapılan baskılarda, iki el kullanılarak ve yaklaşık 60° bir açı ile tutularak rakle çekilir. Uygun basınç kullanılarak duraklama yapılmadan tek hareketle boya çekilir. Elek çerçevesinin altına 1–2 cm’lik bir yükseklik konulması ipeğin rakle basınıcı sonrasında baskı malzemesi üzerinden kolay ayrılmasını, bu malzemenin ipeğe yapışmamasını sağlar. Elek yavaşça kaldırılarak baskı yapılmış yüzey kurutma raflarına yerleştirilir.

⁴⁴ A.g.e. syf:66

⁴⁵ A.g.e syf:72

3.2.Çıkartma Dekorları (İndirekt Baskı)

Seramik dekorlarında indirekt baskı (çıkartma) yöntemleri sıradü dekorlarda üç boyutlu veya grift yüzeyler üzerinde uygulanır. Bu yüzeyler düz bir plaka gibi olmadığından dolayı indirekt baskı yöntemi ile dekor yapılmaktadır. Bu dekorlara aynı zamanda dolaylı baskı, transfer printing veya dekal komani de denilmektedir.

Çıkartma dekorları seramik endüstrisinde özellikle sofr eşyalarının dekore edilmesinde en yaygın olarak kullanılan dekor yöntemlerinden biridir. Endüstrideki üretiminin yanı sıra birçok seramik sanatçısı tarafından artistik yüzeylerin değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Sanatçılar kendine özgü tarzlarıyla çıkartma dekorlarını eserlerinde farklı yöntemlerle uygulamaktadır, kimileri makasla düzgün şekiller oluştururken kimi sanatçılar ise doğal bir şekilde çıkartma kağıdını yırtarak uygulamaktadırlar.

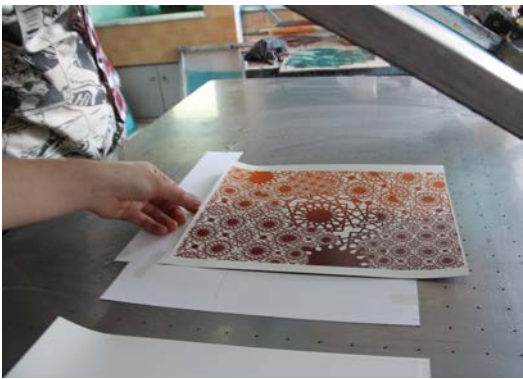
Çıkartma dekorlarının uygulaması şu şekilde gerçekleştirilmektedir; Düz elek baskılarda olduğu gibi uygulanacak olan desenler tasarlandıktan sonra renk ayırımları yapılarak eleklerle her renk için ayrı ayrı pozlandırılır. Pozlandırma işleminden sonra baskı aşamasına geçilir. Baskı aşamasında önce boyalar, genel olarak tiner bazlı medyumlarla valslerden geçirilerek ya da spatula ile ezilerek hazırlanır. Sonra vakumlu baskı makinelerine bağlanılan eleklerle çıkartma kağıtları üzerine baskı yapılır. Tiner bazlı medyumlar sağlığa zararlı olduğu için son yıllarda su bazlı medyumlar seramik dekorlarında kullanılmaya başlanmıştır. Dave Fortune da bu tekniği kullanan sanatçılardan biridir. 1989 yılından beri bu konuda çalışmalarını sürdüren sanatçı, tiner bazlı medyumların yerine su bazlı solüsyonlar ve çıkartma kağıtlarını kullanmaya başlamıştır.

Seramik endüstrisinde ve sanatında kullanılan çıkartma kağıtları indirekt baskılar için hazırlanmış özel kağıtlardır. Çıkartma kağıtlarının baskı esnasında

kaymaması için uygulamanın, alttan vakumlu özel olarak hazırlanmış baskı masalarında yapılması önemlidir.

Uygulama süresince basılan her renk iyice kurumadan öbür renklerin basımına geçilmemelidir. Desenlerin üzerine çekilen lak, transfer işleminde taşıyıcı görevini

yüklenerek desenlerin ürünler üzerine geçirilmesini sağlar. Bu işlemde kullanılan lakların esnek ve dayanıklı olması aranan özelliktir. Uygulama esnasında kullanılan lak bu özelliklere sahip değil ise kuruduktan sonra gerekirse ikinci kat lak baskısı yapılır. Transfer işlemine geçmeden önce lak tabakasının iyice kurumaması beklenmelidir. Transfer işleminde desenler bütün olarak ya da istenilen ebatlara göre kesilerek su dolu bir kabın içerisine atılır. Desenler çıkartma kağıdından çözülüp lak tabakasına geçinceye kadar 1-2 dakika beklenir. Sudan alınan çıkartmalar, zedelenmeden dekor yapılacak ürünün üzerine yerleştirilip yavaşça çıkartma kağıdından kaydırılarak tam olarak yüzeye oturması sağlanır. Bu arada kaymalar var ise henüz kurumamış olan lak tabakası hareket ettirilerek düzeltmeler yapılır. Çıkartma yüzeye yerleştirildikten sonra yumuşak bir bez ile veya fil kulağı diye tabir edilen çıkartma lastiği ile desenlerin üzerinden geçilir. Bu işlem sayesinde lak ile ürün arasında kalan hava ve su kabarcıkları yanlara doğru itilerek çıkartmanın yüzeye iyice yapışması sağlanır. Daha sonra çıkartmaların yanlarına itilen suları kağıt mendiller vasıtası ile alınarak yüzey kurulanır.

Resim 51. Çıkartma kağıdına serigrafi uygulama aşaması

Resim 52. Çıkartma örnekleri ve çıkartma kağıdının su içinde bekletilme aşaması

Resim 53. Sudan alınan laklı desenin seramik bünye üzerine yerleştirilmesi ve fil kulağı yardımıyla havasının alınması

Resim 54. Duygu Kahraman “Annem’in İzleri”, 2010

Resim 55. Duygu Kahraman "Annem'in İzleri", 2010

Resim 56 . Sibel Sevim, "Geçmişten Haberler", 1999

Resim 57. Sibel Sevim “Kediler” 2010

Resim 58. Sibel Sevim “Kedi Üstünde Kuşlar” 2012

Resim 59. Howard Kottler, “Pinky Apostles” (Tarih Belirtilmemiş)

3.3.Tambur Baskılar (Rotatif Sistem)

Tambur baskılarda düz eleklerin yerini silindir biçiminde tamburlar almıştır. Tamburlar silindire benzediğinden dolayı bu baskılara silindir baskılar da denilmektedir. Tambur baskılar, düz elek baskı sistemine göre daha farklı çalışma prensibine sahiptir. Düz elek baskı yönteminde bir elek ile tek desen basılırken, tambur baskılarda desenlerin büyüklüklerine göre bir tambura iki ya da daha fazla desen pozlandırılarak tamburun dönme hareketi ile aynı anda birden fazla baskı yapılma olanağı bulunmaktadır. Bu durum da işletmelerde zaman tasarrufu nedeni ile önemli ölçüde avantaj sağlamaktadır. Ayrıca düz elek baskılarda uygulama esnasında boya zayıtı olurken bu sistemlerde boya zayıtı hemen hemen yok gibidir. Tambur baskılarda teknolojinin ilerlemesi ile kendi içlerinde farklı çalışma sistemlerinde geliştirilmiştir. Tambur baskılar kendi içinde elek beziyle ve silikon ile hazırlanan tamburlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

3.3.1.Elek Bezi İle Hazırlanan Tambur Baskı:

“Elek bezi ile hazırlanan tamburlar, iki metal halka, iki halkanın karşılıklı dik durmasını sağlayan metal silindir çubuk, elek bezleri ve halkalara geçen lastik bantlardan oluşmaktadır. Klasik sistemde direk olarak metal halkalara yapıştırılan elek bezleri ile tamburların taşınması çok güç olduğundan iki baş kısmında bulunan metal halkalara lastik bantlar yerleştirilerek “dual ring” yöntemi de denilen bu sistem ile sorun çözümlenmiştir. Dual ring sistemleri eleklerin gerilme işlemi ve pozlandırılmasından sonra bir yerden başka bir yere taşınmasında çok büyük kolaylık sağlamaktadır. Taşınma işleminde, metal halkalara geçirilip lastik bantlara yapıştırılmış olan elek bezleri metal halkalardan çıkartılarak kolayca taşınabilir ve tekrar istendiğinde metal halkalara kolayca takılarak baskı işlemi gerçekleştirilir.”⁴⁶

Tamburların baskıya hazırlanırken desenin boyutuna göre tamburun ölçüsü belirlenir. “Tamburlar için özel hazırlanmış olan elek germe makinelerine yerleştirilen dual ring sistemleri ve elek bezleri ile bu makinelerde germe işlemi yapılır. İstenilen gerginliğin elde edilmesine cihazlarla ölçüldükten sonra karar verilir. Bu işlemlerden sonra elek bezlerinin birleşim yerlerine özel yapıştırıcılar sürülerek pozlandırmaya hazır hale getirilir. Pozlandırma yine tamburlar için hazırlanan özel cihazlarda loş ışıklar altında gerçekleştirilir. Sistemde sıralama düz elek baskılarda olduğu gibi hazırlanan tamburlara emülsiyonlar sürülerek ışık kaynağı-film-elek şeklinde yapılmaktadır. Tamburun bir yüzüne pozlandırma yapıldıktan sonra pozlandırma cihazında yavaşça döndürülen tamburların diğer yüzlerine pozlandırma yapılır. Daha sonra tambur elekler yıkanarak baskıya hazır hale getirilir. Baskıya hazır hale getirilmiş olan eleklerle sertleştirici sürülür ise baskı esnasında emülsiyonların aşınması söz konusu değildir. Fakat sürülen sertleştiriciden dolayı baskı sonrası elekler yıkanarak bir daha kullanılamaz.”⁴⁷

Elek bezleri ile hazırlanan tamburlarda baskı işlemi ise şöyle gerçekleştirilir. Tamburlar baskı makinelerine yerleştirilerek önceden hazırlanmış olan boya pastaları tamburların iç kısmına konulur. Baskı esnasında tamburlar dönerken iç kısmına yerleştirilen raklelerin hareketi vasıtası ile baskı yapılarak desenler bir biri ardından alttaki bant üzerinde kayan karolar üzerine aktarılmış olur.

Düz elek baskı ile karşılaştırıldığında, elek beziyle hazırlanan tambur baskıda karoların durmaksızın devamlı bir şekilde ilerlemesinden dolayı üretim artmaktadır. Bu yöntemin en büyük avantajı dekoratif desenin silindirin çevresi boyunca yayılması ve silindir çevresi boyunca daha geniş dağılımının olmasıdır. Aynı silindir üzerinde tasarım

⁴⁶ A.g.e. s.134

⁴⁷ A.g.e. s. 135

sayısı arttıkça, ürün çeşitliliği olasılığı da artmaktadır. Bundan dolayı tambur baskılar düz elek baskılarla karşılaştırıldığında daha çok sayıda grafik kombinasyonuna sahiptir.

3.3.2.Silikon ile Hazırlanan Tambur Baskı:

“Silikon ile hazırlanan tambur baskılar, seramik endüstrisinde rotocolor ve laser roll gibi isimlerle de bilinmektedir. Bu sistem elek bezi kullanılarak yapılan baskılara göre oldukça farklı bir yöntemdir. Elek bezi kullanılarak yapılan baskılarda hazırlanan boya pastaları eleğin üzerine veya içine konulduktan sonra bir rakle aracılığı ile kuvvet uygulanarak karoların üzerine desenlerin çıkması sağlanmaktadır. Oysa bu sistemde işlem, absorpsiyon yolu ile gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle hazırlanan boya pastalarına mürekkep (ink) adı verilmektedir. Silikon ile hazırlanan tambur baskılarda önceden hazırlanmış desenler, baskıda elek bezi yerine kullanılan silikonlar üzerinde bilgisayar vasıtası ile lazer ışınları ile yakma suretiyle aktarılır. Böylece desenler silikonlar üzerinde küçük delikler halinde elde edilir. Bu şekilde hazırlanan silikon silindirler aracılığı ile karolara desen uygulanır. Baskı işleminde kullanılan silikonlar uygulama yapılacak olan yüzeyin durumuna göre sert ya da yumuşak olmak üzere değişmektedir. Hafif rölyefik yüzeylere baskı işlemi yapılacak ise yumuşak silikonlar, sert yüzeylere baskı yapılacak ise sert silikonların kullanımı tercih edilir.”⁴⁸

Silikon ile hazırlanan tambur baskılarda desenleri oluşturan baskı noktacıları üst üste gelmez. Böylece elde edilen görüntü elek bezi ile yapılan baskılara göre daha nettir. Bu yeni teknik desenin karo üzerine baz elek veya eğiklikler olmadan nokta üretilmesini sağlar. Eleğin olmaması renklerin üst üste binmesi problemini ortadan kaldırır ve orijinal desenin en ince detayına kadar üretilmesine olanak verir. Düz eleklerde elek dokusuna göre açık, kapalı veya yarı açık alanlar mevcut iken silikonlarda da benzer bir durum söz konusudur ancak burada lazer ışınlarının desenleri silikon üzerinde delerek hazırladığı çizgiler şeklinde noktalar vardır. “Bu noktalar üç farklı şekilde hazırlanmaktadır. Bunlar; Noktalar bir çizgi üzerine dizilmişlerdir. Bu standart bir uygulamadır. Noktalarda herhangi bir sınırlama olmaksızın düzenlenmiş bir biçim vardır. Sonuç itibarı ile üründe daha net bir görüntü elde edilmektedir. Noktalar düzenli olmadığı için çizgi olmamaktadır. Dikdörtgen şekilli noktalar elde edilmektedir. Özellikle beyaz baskılar için kullanılmaktadır. Silikon baskıda küçük noktacılar hiçbir zaman üst üste gelmez. Böylece elde edilen görüntüler elek baskıya göre daha nettir. Desenler, silikon silindirler üzerine aktarıldıktan sonra baskı makinesine yerleştirilen bu silindirler aracılığı ile karoların üzerine basılmaktadır. Bunun için makinenin alt kısmına yerleştirilen boya tankından sürekli bir şekilde yukarıya boya pompalanmaktadır. Silindirin kenarındaki bıçaklar ile boya

⁴⁸ A.g.e. s.136

silindirin üzerine yayıldıktan sonra fotosel ile silindirin karoyu görmesi sağlanarak baskı gerçekleştirilir.⁴⁹

Resim 60. Silikon tambur baskı için hazırlanan tambur örneği görselleri

Bu sistemin diğer önemli avantajı rulo dayanıklılığıdır. Bu birçok faktör tarafından etkilenir, bunlar: sıyırıcı basıncı (silikon aşınması) ve sırm özelliği (iri sırlar silindir ve karo arasındaki sürtünmeyi artırır), ve nem içeriğidir. Düzgün nemli sır silikon için etkili yağlama etkisi sağlar, bu da silindirin çalışma süresini artırır.

⁴⁹ A.g.e. s.136

3.4. Lazer Çıkartma (Dekal) Uygulamaları

Günümüzde, özellikle Avrupa ve Amerika’da yaygın olarak kullanılan Lazer Baskı tekniği pratikliği ve serigrafi yönteminden farklı bir şekilde elde edilen sonuçları nedeniyle birçok seramik sanatçısı tarafından kullanılan bir transfer yöntemi olmuştur.

“Zengin bir demir içeriğine sahip olan lazer toner yazıcılar ve lazer toner fotokopi makinelerinden alınan görüntülerle siyahtan sepya tonlarına doğru baskılar elde etmek mümkündür. Farklı marka yazıcı ve fotokopi makineleri farklı yoğunlukta demir oksit içermektedir. Bu da görüntünün açıklığını ya da koyuluğunu etkilemektedir. Bazıları ise hiç sonuç vermemektedir.”⁵⁰

Bu uygulamada toner transferde olduğu gibi desen, bilgisayarda tasarlandıktan sonra yine bir çıktı makinesi yardımıyla kâğıt yüzeyine transfer edilir. Kâğıt düz bir zemin üzerine kenarlarından bant ile tutturulup üzerine lak malzemesi etkisi veren bir sprej sıkılarak desene dekal uygulamadaki yöntem gibi suda çözülmemeyen bir nitelik kazandırılmaktadır.

Daha sonra su içerisine bırakılan kâğıt laklı yüzeyden ayrılır. Desen daha sonra seramik yüzeye transfer edilir. Buradaki uygulama mantığı çıkartma mantığına çok yakındır. Bu uygulamada da toner yerine özel olarak hazırlanmış seramik boya da kullanılmaktadır. Kendinden laklı özel çıkartma kağıtlarıyla da bu yöntem uygulanabilmektedir. Toner bu özel dekal kâğıt üzerine yapışmakta ve baskı işleminin akabinde seramik yüzeyler üzerine kolaylıkla uygulanabilmektedir.

“Bu tekniğin uygulamasında en iyi sonuç Cone 06- 02 sırları ile elde edilebilmektedir. Fakat bazı küçük testlerden alınan sonuçlarda, yüksek dereceli sırlarda da başarılı sonuçlar elde edildiği gözlenmiştir. Toner dekaller aynı zamanda mat sırlı ve sırlanmamış çamur bünyesinde de yüksek derece de (Cone 2 den Cone 7’ye kadar istenen görüntü rengine bağlı olarak) pişirildikleri takdirde başarılı olabilmekte ve böylece demir oksit çözülebilmektedir.”⁵¹

⁵⁰ Wandless, Paul Andrew. *Image Transfer on Clay*. New York: Lark Books, 2006, syf.40 s.

⁵¹ A.g.e. s.40

Resim 61. Les Lawrence, "New Vision Plate"

Resim 62. Lesley Baker, Sıraltı Serigrafi ve Lazer Çıkartma

Resim 63. Keith Phillips, Lazer çıkartma

3.5. Dijital (Ink Jet) Baskı

Ink jet baskı bir dijital baskı yöntemi olup, bilgisayar dosyasından direkt olarak alınan verilerden, baskılı materyal üretilmesini sağlayan bir baskı teknolojisidir. Bu teknoloji, konvansiyonel baskı metodundaki mekanik adımları elimine eder ve film, ara makine, şablon hazırlama gibi ara aşamaları gerektirmez. Dijital baskı, ofset baskıcılığında hızla önem kazanmaktadır. Bunun sebebi dijital baskının, son anda gerekli revizyonların ve düzeltmelerin en düşük maliyetle ve kurulum gerektirmeden yapılabilmesine izin vermesidir.

Resim 64. Tasarımın bilgisayara aktarılması

Resim 65. Tasarımın üretim aşaması

Resim 66. İnkjet baskı boyaları

“Dijital baskı teknolojilerinin temeli 1878 yılına kadar dayanmaktadır. Günümüzün baskı teknolojisinde yaygın olarak kullanılan kontinü ink jet baskı yöntemi 1965'te Sweet tarafından bulunmuştur. 1967'de Hertz tarafından daha da geliştirilmiştir. Bu alanda diğer bir önemli adım da 1979 yılında HP ve Canon firmalarının aynı yıl içinde DOD teknolojilerini bulmaları ile atılmıştır. Bu buluş istenilen noktaya istenilen renkte nokta basılmasını sağlamıştır.”⁵²

İnkjet teknolojisi sayesinde gerçeğine en yakın görüntüler seramik yüzeyler üzerine basılabilmektedir. Karo üretimine farklı bir boyut getiren inkjet, serigrafi yönteminde olduğu gibi renk ayırımına farklı eleklere ihtiyaç yoktur. Teknolojinin bu son gelişimiyle serigrafi artık yerini inkjete bırakmaya başlamıştır.

⁵² http://whatis.techtarget.com/definition/0,,sid9_gci1198902,00.html Erişim Tarihi: 30.01.2011

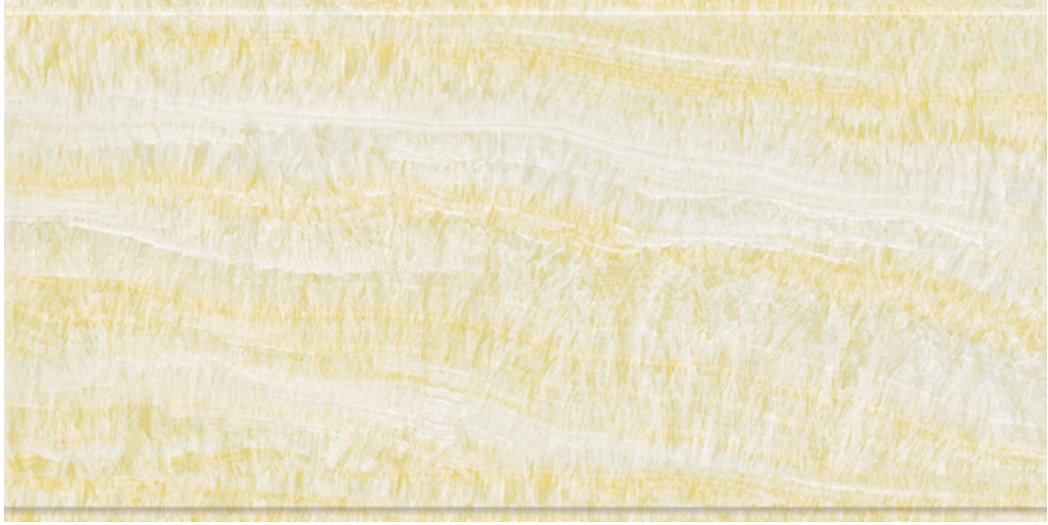
Resim 67. İnkjet baskı uygulanmış karo örneği

“Süspansiyon ürünlerindeki uygulamalarda yenilikler” konulu sunumu Air Power Group temsilcisi Fabio Ronchetti dijital baskı teknolojileri için şöyle diyor; “Bu iş karo veya çatılardaki kiremitlerde uygulanıyor. Uzmanlık alanımız bu işle ilgili makine ve ekipmanları üzerine... Makinelerimiz, üreticilere daha düşük maliyetle yüksek performans sağlayacak. Daha az malzeme kullanılacak. Ürettiğimiz makineleri kısa sürede monte edebiliyorsunuz. Sırlamada tasarruf elde ediyorsunuz. Kirletme yapmıyor. Bu hem makinenin, hem de malzemenin hayat ömrünü uzatıyor. Yaptığımız iş, tek, akılcı ve düzgün kombinasyonlar yaratmak. Özellikle süspansiyon altı ürünlerde yeniliğe odaklanıyoruz. Dijital baskı teknolojileri gerçekten mükemmel sistemler.”

Seramik endüstrisinde püskürtmeli teknoloji dönemi” alanındaki yeni teknolojilerden de söz eden Siti-B&T Group’un temsilcisi Andrea Poli, “Bugün dünya seramik pazarının çoğu dijital makinelerle üretilmiş ürünler istiyor. Özellikle ABD pazarı... Yeni teknolojimiz ile bir resmi aynen fayans üzerine basabiliyoruz. Baskı kalitesini artırdık. Çözünürlüğü 300 dpi olan, mürekkep kullanımında tasarruf imkânı sağlayan bir makine. Bütün doku ve renk detaylarını görebiliyorsunuz. Herhangi bir fiziksel baskı olmadan çok derinlemesine baskı yöntemi uygulayabiliyor. Uygulamalarda gerçek efekt sağlanıyor. Bu makine ile 16 metrelik bir ürünün baskısını gerçekleştirebilirsiniz.”⁵³

⁵³ Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi / Journal of Turkish Ceramics Federation Nisan-Haziran /April-June 2011 No:36 syf 45

İnkjet teknolojisiyle üretilen karolar, seramik üretiminde kullanılan en son teknoloji olan dijital baskı teknolojisi ile üretilen gerçek, ve dayanıklı ürünlerdir. Dijital karo ürünlerinin üretim teknolojisi ile çok detaylı görüntüler ürün yüzey üzerine uygulanabilmektedir. Geleneksel baskı tekniklerine oranla çok daha fazla rölyef derinliklerinde renk işlenebilmesi nedeni ile ürün yüzeyinde oluşturulan derinlik ve görsel etki çok daha zengin olmaktadır.

Resim 68. İnkjet baskı uygulanmış karo örneği, Guangdong Xie Jin Seramik Fabrikası, Çin

Resim 69. Esmalglass İnkjet renk skalası

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BASKI TEKNİKLERİYLE ÇALIŞAN SANATÇILAR VE ÇALIŞMALARINDAN ÖRNEKLER

Üretmek insanoğlunun hayatı boyunca durmaksızın yaptığı bir eylemdir. Seramik yaşamımızda her zaman var olmuştur. Sebebini sorgulayacak olduğumuzda belki de her şeyin özünde, temelinde ölümsüzlük arayışının yatmakta olduğunu görebiliriz.

“İZ” bırakmak...

Eline çamuru ilk kez aldığı anda, parmaklarıyla üzerinde basınç uygulayarak izler bırakan insan, belki de “ben buradaydım” demek istemiştir. Bilinçli ya da bilinçsiz. Evet, insanoğlu binlerce yıldır var olmanın peşindedir. Kendini teknolojinin serüvenine de bırakarak ölümsüzlüğe erişmenin yollarını aramaktadır.

Önce parmaklarıyla, sonra çamuru, kağıdı, bilgisayarı, teknolojisi ile yüzlerce yıldır dünyada var olan insan, çamurun üzerinde izler bırakmanın sevdasındadır. Bu seveda hayata geçirilirken gerek şekillendirmede gerekse yüzey değerlendirmelerinde çeşitli teknikler kullanmaktadır.

Seramik sanatını diğer sanatlardan farklı kılan içinde güçlü bir teknik ve teknoloji barındırmasıdır. Seramik sanatçıları da kendi iç dünyalarını yansıtırken seramiğin teknik özgünlüğünün de çok büyük rolü bulunmaktadır. Bu bağlamda sanatını baskı teknikleriyle ele alan, dünyadan ve ülkemizden sanatçılar ile birlikte onların çalışmalarından örnekler bu bölümde ele alınacaktır.

Bu bölümde çamura aşık, iz bırakmanın büyümesine kapılarak ömrünü seramiğe ve seramiğin üzerindeki baskıya adayan sanatçılardan bahsedilecektir.

4.1. Aigi ORAV

2006 yılından beri fotokopi transfer tekniğini kullanan sanatçının, işlerinde yaş çamur dekorları gibi tekniklerle birlikte baskı tekniklerini uyguladığını görülmektedir.

“Annem, çocukluğumdan beri sanatçı olmamı istiyordu. Sanatçı olmamdaki rolü bu nedenle çok büyüktür.” Sanatını tasarım ve elle şekillendirmenin birleştiği nokta olarak tanımlayan sanatçı formlarında estetik kaygının son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Eserlerinde fotokopi transfer tekniğini ve dekal (çıkartma) tekniğini kullanmaktadır.

Resim 70. Uygulama Süreci

Resim 71. Uygulama süreci ve sonrası

Resim 72. Aigi Orav'a ait fotokopi transfer uygulanan bir çalışma

Resim 73. Aigi Orav'a ait fotokopi transfer uygulanan bir çalışma

Resim 74. Aigi Orav, II.Uluslararası Sırüstü Sıralı Resimler Sempozyumu, 2011

4.2. Anita MCINTYRE

Sanatında Avustralya'nın etkisinin çok büyük olduğunu belirten sanatçı, eserlerinin gözleme, hatralara topografik referanslara dayanan kavramsal malzemeler olarak toprakla ve toprağa ait insanlar arasında derin manevi bir bağ olduğunu belirtiyor. Yapmış olduğu seramiklerin çamurunu genellikle kağıt katkılı porselenden hazırlayan sanatçı çalışmalarının yüzeylerini yaş çamur dekorlarından biri olan mishima ile birlikte, astar ve foto transfer gibi teknikleri bir arada kullanmaktadır.

Resim 75. Anita McIntyre, “Weereera Vessel”, 2008

Resim 76. Anita McIntyre, "Regions/Parishes/Countries", 2008

Resim 77. Anita McIntyre, "Limestone Plains/Weereca", 2008

4.3. Ayşe Balyemez

Sanat çalışmalarında baskın bir öge olarak baskı ve fırça dekoru uygulamaları öne çıkmaktadır. Çalışmalarında yüzey olarak hazır dekorlu ya da dekorsuz tabaklar yanında kendi biçimlendirdiği formları ve cam yüzeyini de kullanmakta olan sanatçı, farklı dekor tekniklerini bir arada kullanarak katmanlar oluşturmakta ve böylece yüzeylere boyut katmayı amaçlamaktadır. *“Dekorlarda kullandığım görsel elemanlar çoğunlukla fotoğraf ve yazılardan oluşan lekeler ile fırçanın yüzeyde bıraktığı izler. Çalışmaların teması ise ölmüş aile bireyelerine, bugüne ait kişilere ya da benim anlamlandırdığım başka hayatlara ait görsel izlerden beslenmektedir.”*

Resim 78. Ayşe Balyemez, “Aynı sofraya oturduk yıllarca” 2011

Resim 79. Ayşe Balyemez, “Davet”, 2011

Resim 80. Ayşe Balyemez, “Uzaklara gidenler”, 2011

4.4. Burcu KARABEY

Bu formlar, kalıpla şekillendirilirken çekilen fotoğraflar pozlanarak serigrafi yöntemi ile çıkartma olarak hazırlanmış ve bitmiş formlar üzerinde kullanılmıştır. *“Sizin de bildiğiniz üzere seramik uygulamaların uzun bir üretim süreci var. Bu çalışmalarda oluşum sürecine odaklanma, vurgulama söz konusu. O nedenle oluşum sürecinden bir kare (bir an) sonunda bitmiş bir uygulamanın üzerinde kullanılarak sürece vurgu yapılıyor.”*

Resim 81. Burcu Karabey, "İkame Gerçeklik - 2", 2007

Resim 82. Burcu Karabey, "İzler- 2", 2007

Resim 83. Burcu Karabey, "İkame Gerçeklik- 3", 2007

4.5. Cecille BRIET

Gazetelerdeki manşetlerden etkilenecek eserlerinde sıralı dekor tekniği ile birlikte çıkartma dekorlarını kullanmaktadır. Lazer ile transfer tekniğini işlerinde kullanan sanatçı bu tekniğin serigrafiden çok daha kolay olduğunu vurguluyor.

Resim 84. Cecille Briet, "Daily News", 2010

Resim 85. Cecile Briet, “Media Manipulation”, 2010

Resim 86. Cecile Briet, “Dominos”, 2010

4.6. Graciela OLIO

Güney Amerikalı sanatçının eserlerinde melez kimliğinin hakim olduğu gözlemlenmektedir. Sanatını güçlü kökleri olan şiirsel bir gelişme olarak açıklamaktadır. Olio'nun hakim olduğu konu ve üretim süreci ile birlikte kavramsal eserler üretimi seramik anlayışının tarifi olabilir. Sanatçı ile yapılan görüşmede “Bildiğiniz üzere seramiklerimde 1997 den beri fotografik öğeler kullanmaktayım. “*Bu görselleri bazen kendim hazırlıyorum bazen ise hazır imajlar kullanıyorum. Söylemek istediğim söz için görüntüleri bazen fotoğraflardan çizimlerden kitaplardan, dergilerden ve metinlerdeki görüntülerden faydalanıyorum. İşlerimde eski ve yeni teknolojiyi bir araya getirmeyi seviyorum.*” diye belirtmektedir. İngiliz seramik sanatçısı Paul Scott'tan etkilenen sanatçı bazen lazer baskı ile fotokopi transferi, bazense dijital baskıyı birlikte kullanmaktadır. Lisans eğitiminde almış olduğu gravür baskı eğitimi ve fotoğrafçılık disiplinlerini bir araya getirerek çalışmalarının teknik temelini oluşturmaktadır.

Resim 87. Graciela Olio, “South Project”, House Series, 2010

Resim 88. Graciela Olio, “South Project”, House Series, 2010

Resim 89. Graciela Olio, “South Project”, 2008

4.7.Güngör GÜNER

Fotokopi yöntemiyle görüntüleri seramik bünyeler üzerine aktaran sanatçı çalışmalarının aşamasını şu şekilde anlatmaktadır: “ Çektiğiniz siyah beyaz fotoğraflar bilgisayarda ara tonlarından arındırıldıktan sonra negatifle yapılır, negatiflerin çıktısı alınır. Kağıt üzerinde ki negatiflerin görüntüleri üzerine seramik renklendiriciler sürülür ve seramik bünye henüz nemli durumda iken renklendirilmiş kısım yüzeye tersinden bastırılarak yedirilir.”⁵⁴

Resim 90. Güngör Güner, “Fotokopi Çağ”, 2005

⁵⁴ Kendisinden alınan bilgi

4.8. Kath BONSON

Sanatçı işlerinde kağıt katkılı stoneware bünyeden faydalanmaktadır.1200 C de fırınladığı eserlerinde çeşitli astar, sır ve oksitler ile birlikte fotokopi transfer yöntemini kullanmaktadır.

Resim 91. Kath Bonson, “The Village”, 2010

Resim 92. Kath Bonson, “Intrusions”, 2010

Resim 93. Kath Bonson, “Harden Moor Quarries”, 2010

4.9. Larissa TITUS

North Texas üniversitesini bitiren sanatçı, birçok tekniği birlikte kullanmaktadır. Eserlerinde bazen raku pişirim tekniği ile birlikte rölyef ve litografik baskıyı görmekteyiz. Çıkartma dekoru işlerinde hakimdir.

Resim 94. Larissa Titus, “Noname”, 2008

Resim 95. Larissa Titus, “Noname”, 2008

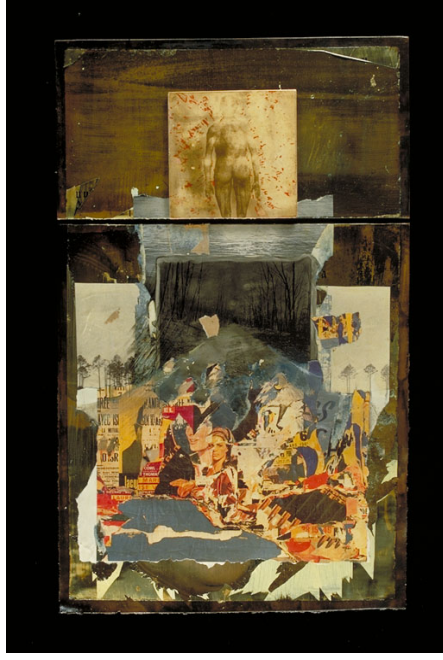
Resim 96. Larissa Titus, “Noname”, 2008

4.10. Linda MCRAE

1990 yılından beri foto emilsiyonu işlerinde kullanan sanatçı, bünye üzerinde dumanlı pişirim, sıraltı-sırüstü boyama, altın dekorları gibi birçok tekniği bir arada kullanmaktadır.

Resim 97. Linda McRae, “Noname”, (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 98. Linda McRae, “Noname”, (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 99. Linda McRae, “Noname”, (Tarih Belirtilmemiş)

4.11. Mary Joe BOE

Ohio State Üniversitesi, Sanat Bölümünde profesör olarak görev yapan sanatçı eserlerinde mezar teması işlemektedir. Kendisini tam anlamıyla seramik sanatçısı olarak tanımlamasa da, enstalasyonlarında çıkartma dekoru ile birlikte sıralı dekor tekniklerini uyguladığını görmekteyiz.

Resim 100. Mary Joe Boe, "Odd Luck", 2000

4.12. Nancy SELVIN

Sanatçı çalışmalarında insanların gündelik hayatta kullandığı eşyalar ile arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. Baskı, yazı ve astarla renklendirdiği formlarını çömlekçi tezgahında şekillendirmektedir.

Resim 101. Nancy Selvin, “Anza”, 2009

Resim 102. Nancy Selvin, Detay “Anza”, 2009

Resim 103. Nancy Selvin “Nolinas”, 2010

4.13. Paul Andrew WANDLESS

Sanatçı çalışmalarında mono baskı tekniklerini kullanmakla birlikte, linol baskıdan ve serigrafiden faydalanmaktadır.

Resim 104. Paul Andrew Wandles, “Riddance”, 2008

Resim 105. Paul Andrew Wandles, “Mallet...Bird...Struck *2”, 2005

Resim 106. Paul Andrew Wandles, “Keeping the Star at Bay”, 2006

4.14. Paul SCOTT

“Ceramics and Print” kitabını seramik dünyasına kazandırarak baskı tekniklerini bir arada toplamıştır. Çalışmalarında toner baskı, lazer çıkartmaların yanı sıra serigrafiden de faydalanan sanatçı eserlerinde genellikle mavi tonlarını kullanmaktadır.

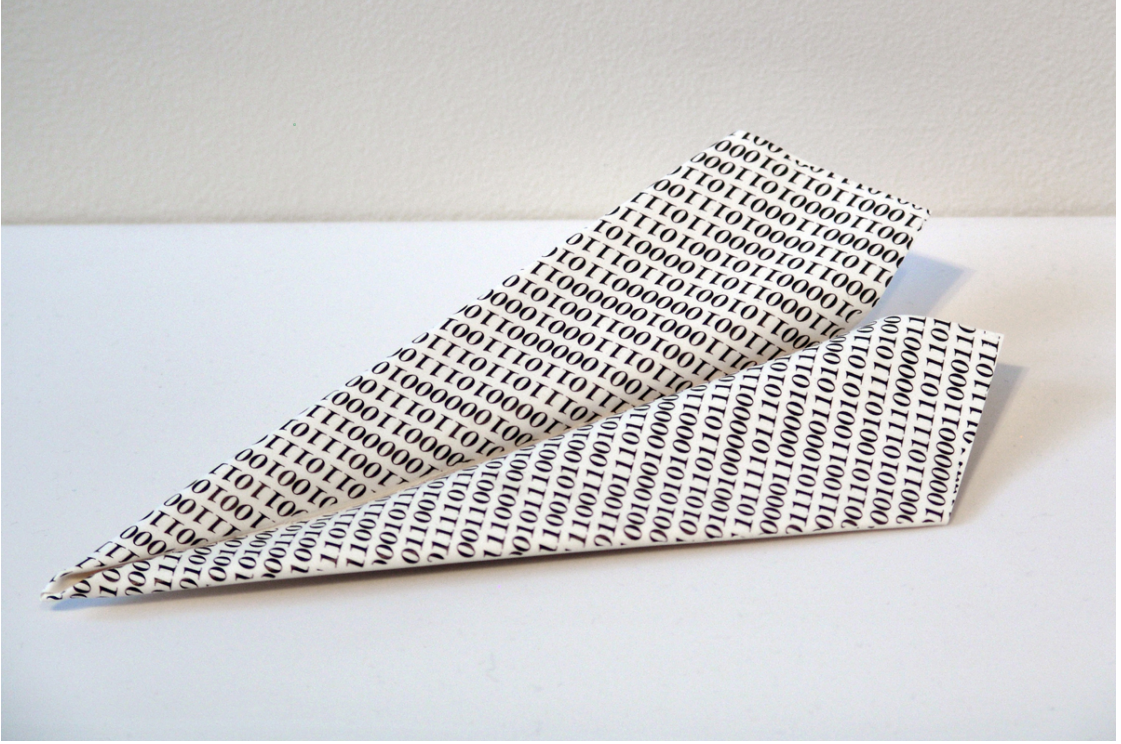
Resim 107. Paul Scott “Scott’s Cumbrain Blue(s) Vignette”, 2005.

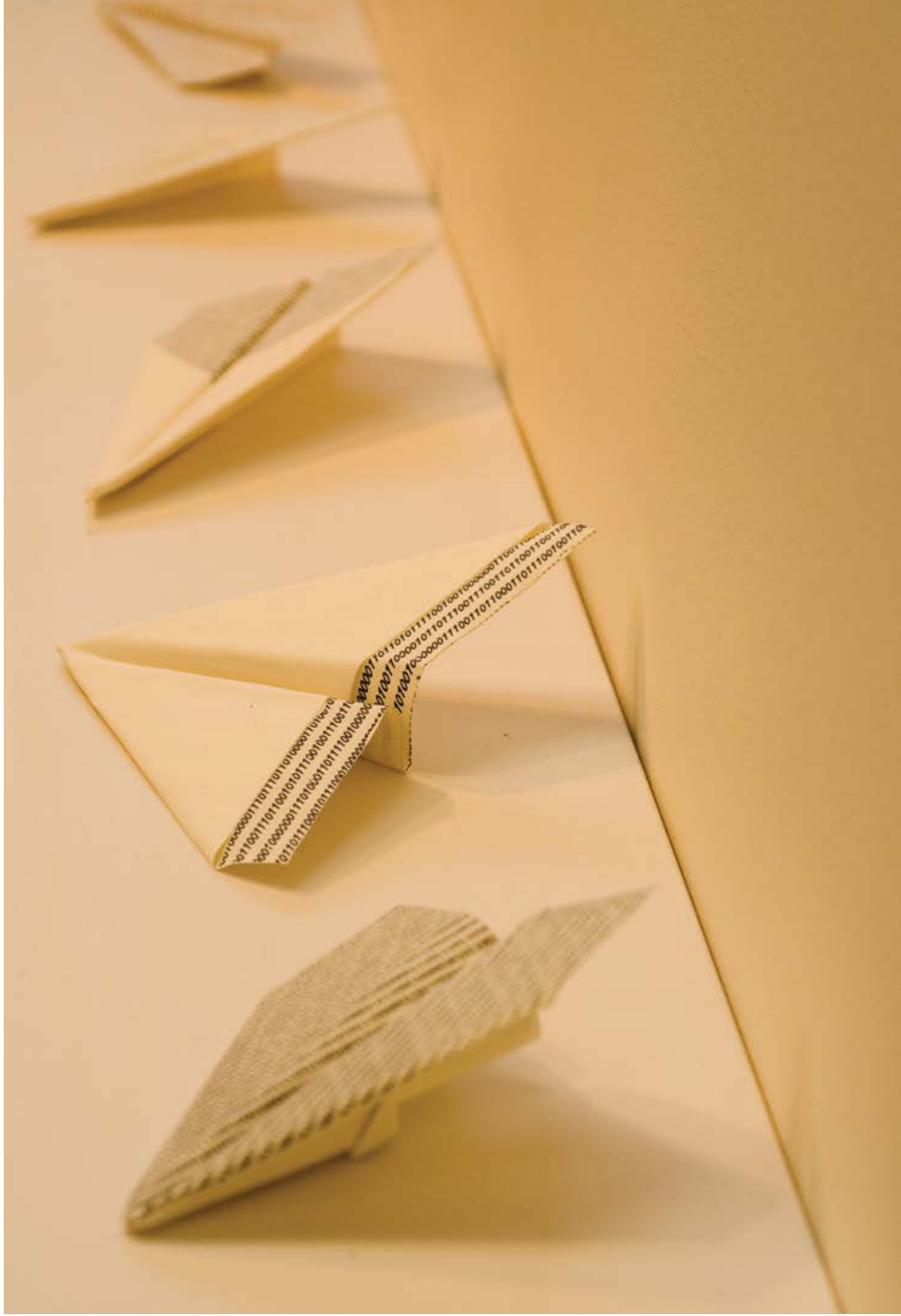
Resim 108. Paul Scott “Winter:summertrees”, 2010

4.15. Rachel KINGSTON

Rachel Kingston lazer transfer tekniğini uygulayan sanatçılardan biridir. Kerafleks porselenin kağıt gibi şekillendirilmesinden de faydalanarak origami tadında seramikler şekillendirmektedir.

Resim 109. Rachel Kingston “Love Letters”, 2007

Resim 110. Rachel Kingston “Love Letters”, 2007

4.16. Rebecca BARFOOT

Sanatçı çalışmalarında porselen üzerine “cyanotype” baskı kullanmaktadır. Cyanotype 19. yy fotoğraf tekniğidir. Sanatçı düşük hassasiyette demir bazlı emülsiyon kullanmaktadır. Negatifle birebir boyutlarda sonuç alınan bu işlemde birçok fotoğraf tekniğinden daha kolay sonuca ulaşılmaktadır.

Resim 111. Rebecca Barfoot, “Euro Group” (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 112. Rebecca Barfoot, “Octopus and Narwhal” (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 113. Rebecca Barfoot, “Can you hear..?” (Tarih Belirtilmemiş)

4.17. Scott RENCH

Şikago’da yaşayan bir sanat yönetmeni aynı zamanda seramik sanatçısıdır. Bilgisayar ortamında hazırladığı işlerinde grafiksel bir tat bulunmaktadır. Yüksek lisans eğitimi sırasında photoshop programıyla tanışan sanatçı seramiklerinin üzerindeki görselleri sıklıkla bu programda hazırlamaktadır.

Resim 114. Scott Rensch“43” (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 115. Scott Rensch, “Never Grow up” (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 116. Scott Rench, “Me etc Me” (Tarih Belirtilmemiş)

4.18. S. Sibel SEVİM

25 yılı aşkın bir süredir seramik hayatına devam eden, hem akademisyen, hem sanatçı Prof. S. Sibel Sevim, seramik dekorları üzerine yıllardır Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ders vermektedir. Sanatçı çalışmalarında, çıkartma dekorlarından faydalanarak eserlerinin yüzey değerlendirmelerinde kendine özgü tarzıyla uygulamalar yapmaktadır.

Resim 117. S.Sibel Sevim, "Kuşlar" 2011

Resim 118. S.Sibel Sevim,"Kedilerim" 2011

Resim 119. S.Sibel Sevim,"Küpler" 2011

4.19. Tinne DEBRUIJNE

Hayata ve ölüme dair söylenmemiş cümleleri seramiklerinin üzerine taşıyan sanatçı lazer baskı yönteminden faydalanarak çalışmalarında sırüstü çıkartma tekniğini kullanmaktadır.

Resim 120. Tinne Debruijne, "Unspoken Words" (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 121. Tinne Debruijne, "Unspoken Words" (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 122. Tinne Debruijne, "Unspoken Words" (Tarih Belirtilmemiş)

4.20. Warren MATHER

30 yıldır seramik ile çalışan Matter son 5 yılda fotoğraf, video ve bilgisayar ile elde edilen görsellerin seramik üzerine aktarılması konusunda teknik olarak çalışmalar yapmaktadır. Tuz pişirimi yerine sodyum karbonat püskürtmeyi bulmuştur. Son dönem çalışmalarında sokakları dijital olarak fotoğraflayan sanatçı, bu fotoğrafları serigrafi dekoru ile seramik yüzeye aktararak sıraltı çalışır.

Resim 123. Warren Matter, “Winthrop Square” (Tarih Belirtilmemiş)

Resim 124. Warren Matter, “**Long Wharf**” (Tarih Belirtilmemiş)

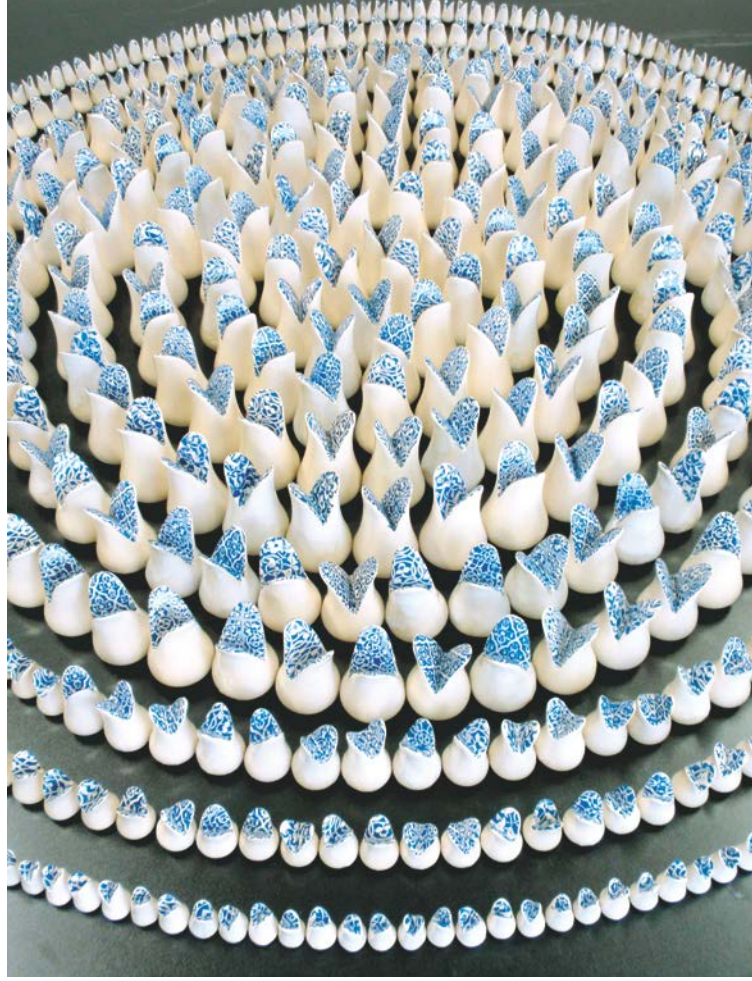
Resim 125. Warren Matter, “**Commonwealth Ave**” (Tarih Belirtilmemiş)

4.21. Zehra ÇOBANLI

Anadolu Üniversitesi Seramik Bölümü kurucularından, 25 yılı aşkın bir süredir seramik hayatına devam eden, hem akademisyen aynı zamanda sanatçı Prof. Zehra Çobanlı, eserlerinde sıklıkla çıkartma dekorunu kullanmaktadır. Mavi rengin yanı sıra altından da faydalanarak eserlerinin yüzey değerlendirmelerinde kendine özgü tarzıyla uygulamalar yapmaktadır.

Resim 126. Zehra Çobanlı, “Halice Öykünme”, 2008

Resim 127. Zehra Çobanlı, “Lale Zamanı”, 2010

Resim 128. Zehra Çobanlı, “Uyumak Kendim İçin”, 2009

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. KİŞİSEL YORUM VE SERAMİK UYGULAMALAR

Seramik yüzeyler üzerinde uygulanabilecek pek çok baskı tekniği bulunmaktadır. Seçilecek baskı teknikleri sayısız ve sınırsızken, tez çalışmasının uygulamalarında mono baskı tekniklerinden biri olan lazer baskı tercih edilmiştir. Bu baskı tekniğiyle elde edilen kahverenginin sepya tonları seramik ile muazzam bir bütünlük sağlamıştır. Yapılan uygulamalarda birbirine paralel iki kavramsal konu bir arada ele alınmıştır. Bu konular “Dile Benden Ne Dilersen” ve “Oluklu İtiraf” başlıkları altında toplanmıştır.

Sadece bir kereliğine basılıyor olması, tekrarlanmaması, iki kategoride ele alınan çalışmaların konularıyla bir bütünlük sağlamaktadır. Sürekliliğinin olmaması, an ile vuku bularak tekrarlanmaması, çalışmaların alt yapısıyla örtüşmektedir.

İki kısımda ele alınan konuların manifestoları, uygulama aşamalarıyla birlikte şu şekilde gelişmiştir;

DİLE BENDEN NE DİLERSEN

“Niyet ettim niyetlendim
Şifa bulmaya
Sınırlarımı çizmeye,
Hayır demeyi öğrenmeye
Ruhumu özgürleştirmeye
Sabrımı koca bir çembere dönüştürmeye
Her şey sıradanlaşırken kendimi bu rüzgara kaptırmamaya
Dilimi tutmaya
Maymun iştahlılıktan vazgeçmeye
Daha çok kedi beslemeye
Çok fazla çikolata tüketmemeye
Fevri davranmamaya
İnsanları sevmeye ama güvenmemeye...

Mutlu olmaya

Niyet ettim niyetlendim..

ve dile benden ne dilerse diyor tavşanlar kutuların üzerine oturmuş. Kutular mı ev sahibi yoksa tavşanlar mı bilinmez. Bilinen tek şey, tavşanın havucu duyduğu umulmaz aşktır. İmkansızdır ama olsun, bir onu özler, bir onu sever. Havuç herkesin bildiği havuçlardan da değildir. Asidir, delidir, kırmızıdır, tuzdur, gelinciktir. Tavşansa aşka niyetlidir bu nedenle umuda övgüler, dilekler yazar havuca duyduğu ihtiyaçtan ötürü..her dilenen dileğin, geleceğe atılan bir tohum olduğunu bilir.

İnsanlar için dilekleri çeken tavşan, bu sefer havuç için kalemi eline alır, harfleri kutulara basar. Bu sefer niyetler istekler sadece kendisi içindir. İnsanlar şöyle köşede dursun.

Tavşana göre dilekler;nefsin etkisinden uzak, net ve kalpten gelmelidir. Aşka övgüler yazmak başlı başına bir sanattır ve arkasında önemli işleyişler vardır. Bu kutular aşkın tavşan dilindeki -de halidir.

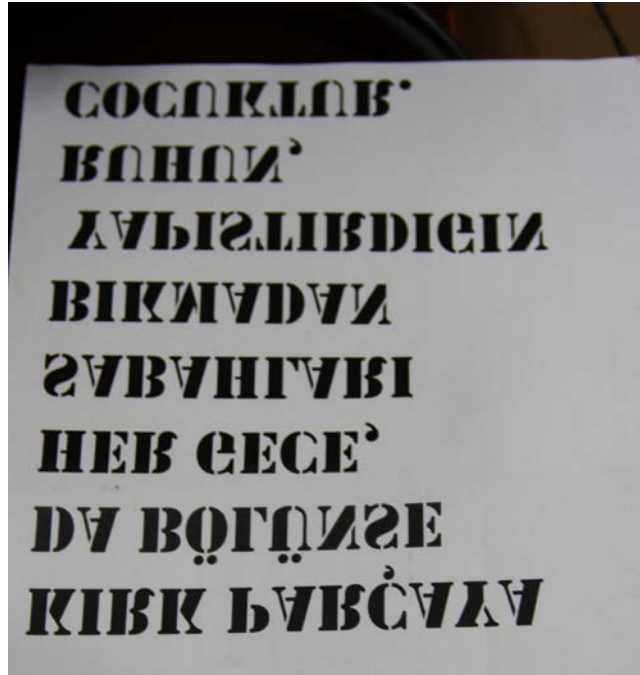
Ruhunun kabına sığması için tavşan havuca tırmanmak zorunda. Yazılan her dilek aslında bir basamak. İçinden dilemez, tüm umutlarını kutulara döker. Her kim ki bu dilekleri yüksek sesle okursa tavşana yardım etmiş olur.

Tüm bu anlatılanlardan hareketle boğazınızı temizleyin, yüksek sesle kutuların üzerindeki harfleri birleştirin. Her şey havuç için!”

Kullanılan teknik mono baskı baskı yöntemlerinden biri olan yazıcıdan alınan çıktılarla gerçekleştirilmiştir. Bilgisayar ortamında hazırlanan görseller yazıcıdan alınarak yaş bünyenin üzerine aktarılmıştır. Aktarılan görüntü parmak ya da nemli sünger yardımıyla ovularak kağıdın yüzeyden ayrılması sağlanır. Böylece görüntü çamur yüzeyine aktarılmış olur. Seramik yüzey üzerine uygulanan fotokopi tonerinin içeriği demir oksit içerdiğinde kalıcı baskılar yapmak mümkün olmaktadır. Tonerin içerisindeki demir oksit ilavesine bağlı olarak elde edilen renkler kahve tonlarındadır. Pişirimin derecesine de bağlı olarak renkler derece arttıkça koyulaşmaktadır.

Resim 129. Lazer yazıcıdan basılacak görsel çıkarılırken

Resim 130. Basılacak görsel

Resim 131. Baskı aşaması

Resim 132. “Dile Benden Ne dilerse” in düzenleme aşaması

Resim 133. Detay

Resim 134. Detay

Resim 135. Detay

Resim 136. Detay

Resim 137. Detay

Resim 138. “Dile Benden Ne Dilersen” Kalıp ile Şekillendirme, Stoneware Bünye, 75x75 cm, Lazer Baskı,1200 C, 2012

Resim 139. “Dile Benden Ne Dilersen” Kalıp ile Şekillendirme, Stoneware Bünye, 75x75 cm, Lazer Baskı,1200 C, 2012

OLUKLU İTİRAFLAR

Bir “şey” in merkezindeki en saf hali, onun özüyse eğer, bu işlerin özünü safra oluşturmaktadır. Aslında OLUKLU İTİRAFLAR yaşananların birer safrasıdır. Aşkın en -mutluluk hali ve bir beden üzerinde iz bırakmak ya da bir izin, kişinin kendi bedeni üzerinde yer etmesi, olukların yüzeyinde vuku bulmuştur.

Kişinin çoğu kez kulluğa özenmesi nedeniyle tuza karışmışlığı, gelinciğe soyunmuşluğu; safranın taşmasıyla birlikte için dışa dönüşerek aslında onun bir “ içi” olmadığını kanıttır. Yaşanan ne varsa zamanı gelince alıp kutulanarak, rafa kaldırılmıştır. Bu nedenle açılmalarının bir anlamı yoktur. Bazen kırk yıllık sandıkları olduğu gibi bırakmakta fayda vardır. “..bir şey doğruysa, söz konusu ettiği şeyin üzerini açıyordur.. Öte yandan bir şey yanlışsa, söz konusu ettiği şeyin üzerini örtüyordur.” Kişi üzerinde gerçekler nefes darlığına neden olmaktadır. Bu nedenle bazı kutuların kapalı kalması ruh sağlığı açısından önemlidir.

Bazı kutular ise tırnakla kanıtlanmış, gerçekler duvara asılmıştır. Artık “iç”in olmadığı varsayımıyla; sandıkların açılıp, içindekilerin bir başka giz ile, kutu ile tasviri sağlanmışdır. Artık oluklu kutular, kutu olmaktan çıkarak oluklu itiraflara dönüşmüştür.

Resim 140. Uygulama Aşaması

Resim 141. Uygulama Aşaması

Resim 142. Baskısı tamamlanmış yüzeylerin kuruma aşaması

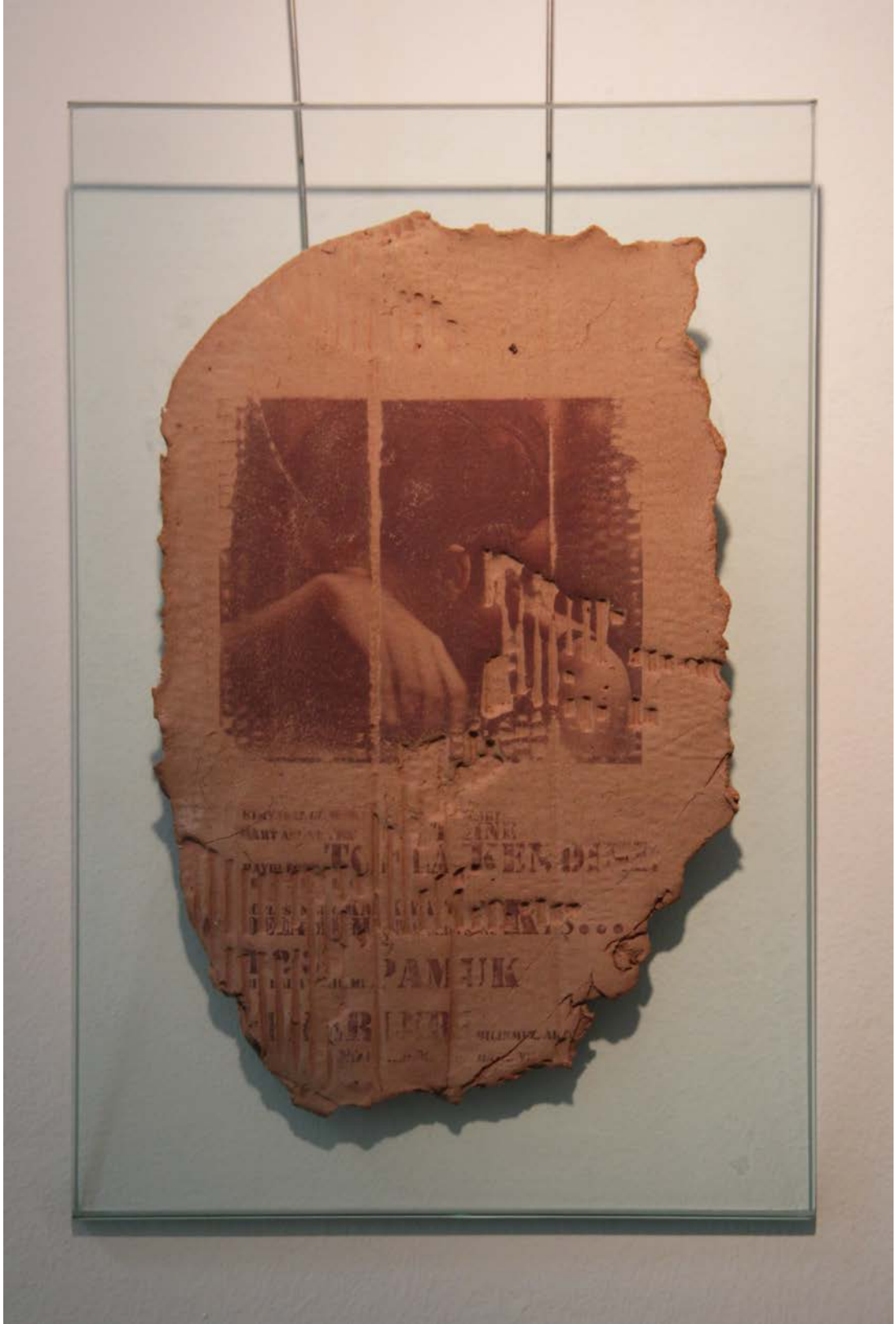
Resim 143. “Kahvaltı” Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 34x54 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

Resim 144. “Tuz” Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 34x54 cm, Lazer Baskı,1200 C, 2012

Resim 145. “Tuz Yarası” Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 34x54 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

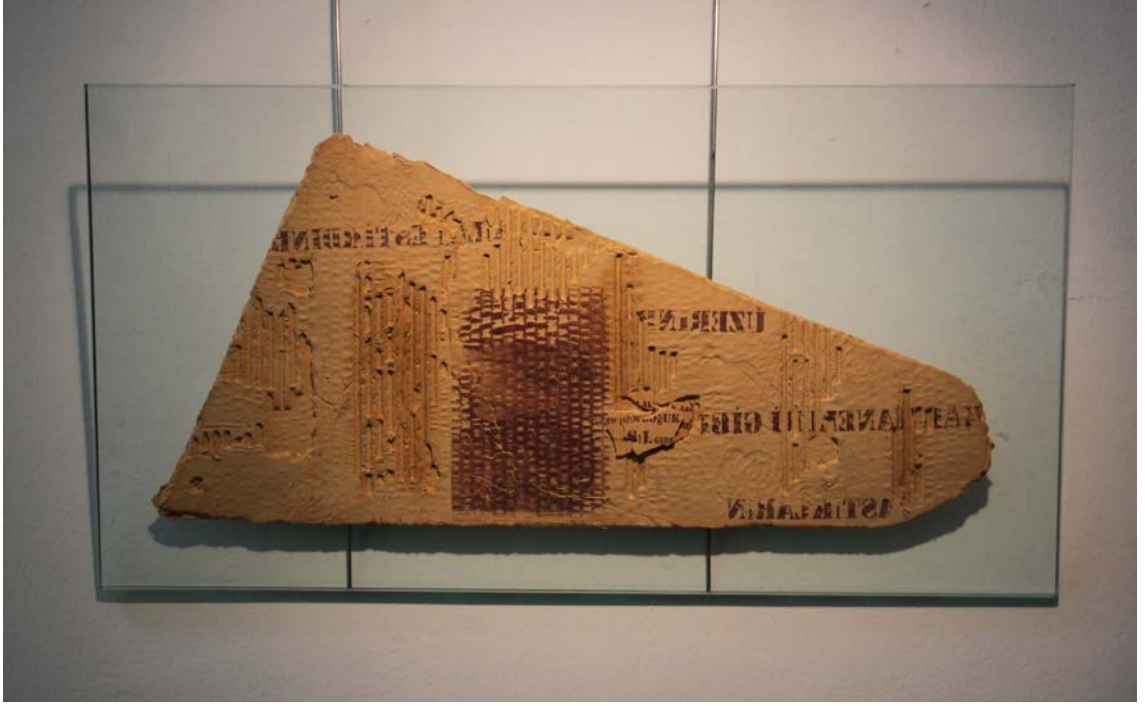
Resim 146. "Tuz II" Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 34x54 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

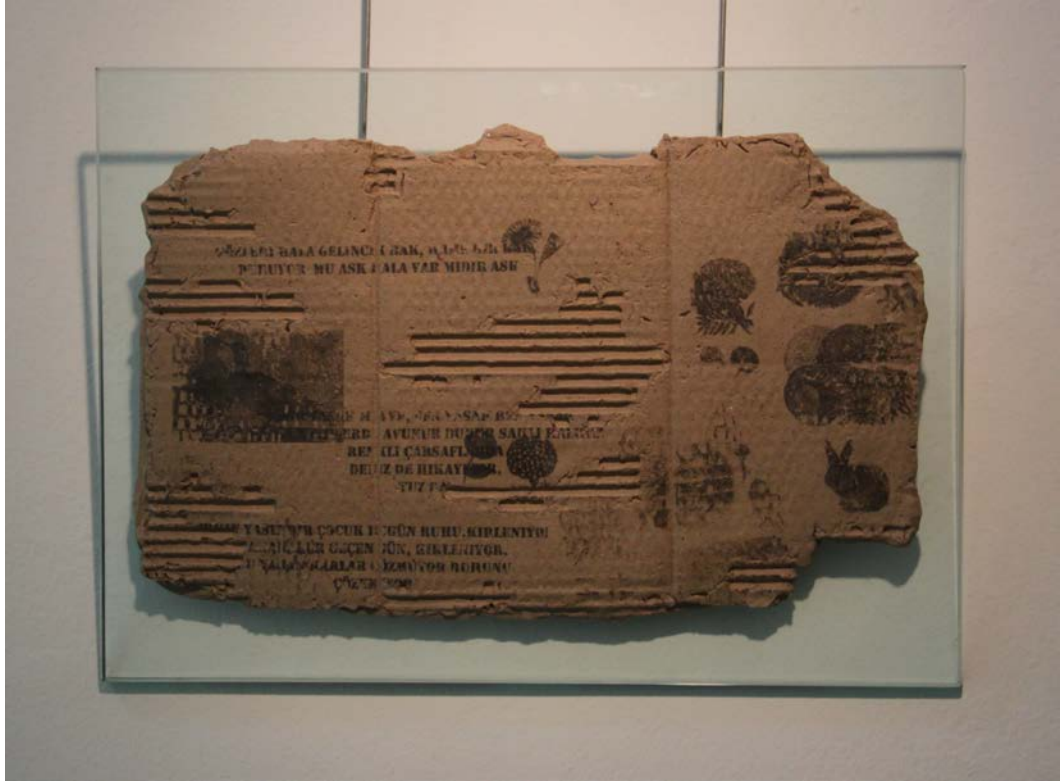
Resim 147. “Tuz III” Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 34x65 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

Resim 148. “Tuz IV” Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 34x65 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

Resim 149. "Terslik" Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 65 x 34 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

Resim 150. "Hala var mıdır?" Serbest Elle Şekillendirme, Renkli Çamur, 54x34 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

Resim 153. Şekillendirme aşaması

Resim 154. Baskı aşaması

Resim 155. Baskı aşaması

Resim 156. “Oluklu İtiraflar” detay

Resim 157. “Oluklu İtıraflar” Elle Şekillendirme, Şamotlu Bünye, 100x45x65 cm, Lazer Baskı, 1200 C, 2012

Resim 158. “Oluklu İtiraflar” detay

Resim 159. “Oluklu İtirafklar” detay

SONUÇ

Seramik yüzey değerlendirmelerinde gerek sanatsal gerekse endüstriyel alanda yapılan üretimler teknolojiadaki gelişmeler doğrultusunda günbegün gelişmektedir. Özgün baskı resim de kullanılan baskı teknikleri seramik yüzeylerde de kullanılabilir hale gelmiştir. Tezde yüksek baskı, rölyef baskı, linol baskı, mühür baskıları, gravür, litografi, mono baskı, görüntü baskı teknikleri, serigrafi, çıkartma dekorları, lazer uygulamaları ve dijital baskı da araştırılıp incelenerek tez çalışmasında yerini almıştır. Mono baskı tekniklerinden biri olan lazer baskı tekniği ise uygulamalarda kullanılmıştır.

Baskı uygulamaları yazılı ve görsel veriler eşliğinde açıklanmış, sanatçılar tarafından kendine özgü yöntemlerle uygulanan baskı teknikleri incelenmiş ve görsellerle birlikte açıklanmıştır.

Yapılan araştırmalar sonucunda gerek endüstride gerekse sanatsal uygulamalarda kullanılan baskı tekniklerin derlenmesi bu tezin amaçları arasındadır. Endüstride son zamanlarda serigrafi, inkjet baskı yöntemleri yoğun olarak kullanılırken seramik sanatındaysa çıkartma dekorları, lazer baskı, mono baskı tekniklerinin daha sık kullanıldığı tespit edilmiştir.

Veriler eşliğinde lazer baskı tekniği uygulamalar için seçilmiş, tezin sonunda yapılan uygulamalarda mono baskı yöntemlerinden biri olan lazer baskı tercih edilmiş, sergi konusuyla da ilintili olarak, bir kez basılması nedeniyle bu teknik, çalışmaların daha doğru ifade edilmesine olanak sağlamıştır. Bazı çalışmalar ise lazer baskının yanı sıra mühür dekorları ile de desteklenmiştir. Baskı teknikleri temelinde aynı mantığı gütsede, teknikler; uygulama aşaması, sonuç, görünüm bakımından farklılık teşkil etmektedir. Her sanatçı kendine özgü kullanım biçimiyle baskıyı seramik yüzeyler üzerinde farklı yorumlamaktadır. Tezde mono baskı yöntemlerinden olan fotokopi ve lazer baskıyla çalışan sanatçılara ağırlık verilmiştir. Eserlerinde görüldüğü üzere birbirinden farklı yaklaşımlar gözlemlenmiştir. Bu yöntem inkjet gibi teknolojinin son nimetlerinden olmasa da vermiş olduğu sanatsal etkiler bakımından önem taşımaktadır.

Tezin projeye dönüştürülerek Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında desteklenmesiyle de çalışmanın önemi arttırılmış, araştırmacı için bir projenin nasıl yapılacağı tecrübe edilmiştir.

Baskı tekniklerinin uygulama aşamasında ise “Dile Benden Ne Dilersen” ve “Oluklu İtiraflar” başlıkları altında, seramik düzenleme projesi sonuçlandırılmıştır.

Şüphesiz ki baskı, sanat eğitiminde olduğu kadar endüstriyel alanda üretim yapan fabrikaların da vazgeçilmez tekniklerinden biridir. Birbirinden farklı bir çok tekniği aynı potada eriterek uygulama şartları ve kuralları bu tezde derinlemesine incelenmiştir. Uygulama alanları da çalışmada sunulmuştur.

Sonuç olarak, baskının gelişimi teknoloji ile doğru orantıdadır. Baskı, sanatsal üretimin yanında aynı zamanda endüstriyel alanda da tasarımı bütünleyen bir seramik dekor tekniği olmuştur.

Endüstride kullanımı, kısa zamanda çok fazla üretim olanağı sağlaması, hata oranını en aza indirmesi ve istenilen desenin kolaylıkla basılması açısından yoğun bir şekilde tercih edilmektedir. Baskı, gelişen teknoloji ile birlikte kullanım tercihi artarak hayatımızda yer almaya devam edecektir. Araştırılan baskı tekniği seramik sanatçılara alternatif ifade olanakları kazandırmasının yanı sıra, eseri sonuçlandırma sürecini kısaltması açısından tercih edilen bir yöntem olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Ashier, Mustafa. *Son Yüzyılda Türkiye’de Özgün Baskıresim Sanatı Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını*. Ankara: H.Ü.G.S.F. Yayınları, 1985
- Ayres, Julia. *Monotype Mediums and Methods for Painterly Printmaking*, New York: Watson-Guption Publications, 1991.
- Ball, F. Carlton. *Decorating Pottery with Clay, Slip and Glaze*. Ohio:1998
- Conrad, John. W. *Contemporary Ceramic Techniques*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1979
- Fournier, Robert. *Illustrated Dictionary of Practical Pottery*. Londra: A&C Black 1992
- Garton, Robin. *British Printmakers 1855–1955, A Century of Printmaking from the Etching Revival to St Ives Robin Garton*, 2000
- Griffiths, Antony. *Prints and Printmaking*. Londra: British Museum Press, 1996
- Güner, Güngör. *Fotokopi Çağı*. Fotokopi Transfer Tekniği Aşamaları Serisi 2007, Çalıstay, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Leaf, Ruth. *Etching, Engraving and Other Intaglio Printmaking Techniques*. New York: Dover Publications, Inc, 1976.
- Lefter, Chris. *Ceramics- Materials For Inspirational Design* .Switzerland: 2003.
- Mara, Tim. *Screen Printing*. London: Thomas and Hudson, 1979
- Pekmezci, Hasan. *Tüm Yönleriyle Serigrafi ipek Baskı*., Ankara: İlke Yayıncılık, 1992
- Read, Herbert. *Sanat ve Endüstri-Endüstriyel Tasarım İlkeleri*, Türkçesi: Beyazıt, Nigan. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, 1973
- Ross, John.Romano,Clare. Ross Tim. *The Complete Printmaker*. New York: The Free Press, 1990
- Saff, Donald. Sacilotto,Del. *Printmaking: History and Process*., USA: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers, 1978.
- Scott. Paul, *Ceramics and Print*. Philadelphia: A&C Black London University of Pennsylvania Press, 2002
- Sevim, Sıdıka *Seramik Dekorları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi G.S.F.Yayınları; No:30,2003.
- Südor, Teoman. *Cumhuriyet Dönemi Özgün Baskı. Cumhuriyetin Renkleri, Biçimleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 1999

- Temizer, Raci. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi*, 1. Basım, Ankara: Akyayınları, 1975
- Tepecik, Adnan. *Baskı Teknikleri*. Ankara: Ostim Çıraklık Eğitim Merkezi Matbaası. 1999
- Turani, Adnan. *Sanat Terimleri Sözlüğü* İstanbul: Remzi Kitapevi 1993
- Turner, Silvie; *A Printmaker's Handbook*. London: Estamp,1989
- Walklin, Colin. *Relief Printing: A Manual of Tehniques*. Wiltshire: The Crowood Press Ltd, Ramsbury, Marlboroug, 1991.
- Wandless, Paul Andrew. *Image Transfer on Clay*. New York: Lark Books, 2006
- Wisneski, Kurt. *Monotype / Monoprint*. Bullbrier Press.ithaca,1995.
- Sevim, S.Sibel. *Seramik Dekorlar ve Uygulama Teknikleri*. İstanbul: Yorum Sanat,2007

Bildiriler ve Makaleler:

- Gürcan, Halil İbrahim. *Türkiye'de Yerel basın Ve Baskı Teknikleri Açısından Gösterdiği Özellikler*. Kurgu Dergisi S: 158, 1992
- Lawrence, Les. *Viewpoint Ceramics: The Photographic Image*. USA: NCECA Presentation, 1994.
- Sevim, S.Sibel. Kahraman, Duygu. “Yaş Çamurlar Üzerine Mühür Dekorları ve Çağdaş Uygulamalarından Örnekler”, Poster bildiri Eskişehir: SERES II. Uluslar arası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi, 10-12 Ekim 2011
- Sevim, S.Sibel. Kahraman, Duygu. Çavdar, Gülçin. “Günümüz Seramik Endüstrisi ve Artistik Yüzeylerde Kullanılan baskı tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması”,Eskişehir: SERES 11 II. Uluslararası Seramik, Cam, Porselen, Emaye, Sır ve Boya Kongresi,2011
- Türkiye Seramik Federasyonu Dergisi / Journal of Turkish Ceramics Federation Nisan-Haziran /April-June 2011 No:36 syf 45
- Vural, Murat. *Günümüz Baskı Tekniklerine Genel Bir Bakış*, Kurgu Dergisi 1991
- Yardımcı, İsmail. *Fotokopi Yoluyla Baskı*, 6. Uluslararası Katılımlı Seramik Kongresi, Bildiriler Kitabı, Türk Seramik Derneği Yayınları, No :23, 2006
- Yılmaz, Çiğdem. *Monotipi Baskı Teknikleri Sanat Eğitimindeki ve Atölye Uygulamaları*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Y.L. Tezi, Bolu,2006
- Tunç, Arif Ziya. *Monoprint*. Sanat Aylık Güzel Sanatlar Gazetesi, 1995

Tezler:

Sevim, S. Sibel. *Elek Baskı ve Çıkartma Tekniğini Kullanarak Sırlı Pişirim Yüzeylerde farklı bir Kullanılarak Dekor Denemeleri*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Eskişehir.1991

Şahin, Selma. *Ortaöğretim Resim Derslerinde Baskı resim Tekniklerinin Öğretimi, Uygulamalarda Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara:2006

Yılmaz, Çiğdem. *Monotipi Baskı Teknikleri Sanat Eğitimindeki ve Atölye Uygulamaları*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Y.L. Tezi, Bolu,2006 s.45-47

Dergiler:

Ceramics Technical, Avusturalya, No: 11, 2000

Ceramics Technical, Avusturalya, No: 21, 2005

Ceramic Review, Londra, No: 221, Eylül/Ekim, 2006.

Ceramics Monthly, Eylül, 2008

Kemske. Bonnie, *Breaking the Taboo*. *Ceramic Review* 239, September/October 2009

New Ceramics, Almanya, No: 2, 2009

Elektronik Kaynaklar:

Boldon, Brian. www.brianboldon.com. Erişim Tarihi: 14.10.2009

Dawson, Robert. www.aestheticsabotage.com. Erişim Tarihi: 28. 09. 2009

http://www.aestheticsabotage.com/images/be_all_right/ Jones, David Rhys, Erişim Tarihi:14.09.2009

<http://altfotografcilik.blogspot.com/2010/05/cyanotype-derin-mavi.html> Erişim Tarihi 17.01.2012

<http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/belge/1-55016/asur-ticaret-kolonileri-cagi.html> Erişim Tarihi: 10.12.2010

<http://asyep.com/seramik.asp>. Erişim Tarihi:09.10.2011

<http://www.bblg.com/BASKI-VE-BASKI-TEKNIKLERI%C4%B0%C4%9E%C4%B0> Erişim Tarihi: 10.12.2010

<http://blog.evdetasarim.net/flekso-baskida-kullanilan-teknik-terimler.html>

Erişim Tarihi: 20.11.2010

<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=193257> Erişim Tarihi: 10.12.2010

<http://www.craftact.org.au/portfolios/artist.php?id=294> Erişim tarihi: 12.01.2012

www.davidrhysjones.com. Erişim Tarihi: 14.10.2009

<http://www.davidrhysjones.com/davidrhysjones2006spitalfields5.html>

Erişim Tarihi: 14.10.2009

<http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/GSED/article/viewFile/2321/2328>

Erişim Tarihi: 13.01.2011

<http://www.egebasim.com.tr/tr/default.asp?mct=kategorine&CatID=291&ProdID=178>

Erişim Tarihi: 20.11.2010

<http://www.egebasim.com.tr/tr/default.asp?mct=kategorine&CatID=291&ProdID=178>

Erişim Tarihi:24.11.2010

<http://www.egebasim.com.tr/tr/default.asp?mct=kategorine&CatID=291&ProdID=178>

Erişim Tarihi: 25.11.2010

<http://www.grafikerler.org/teknik-bilgiler/4644-baski-nedir-baski-teknikleri.html>

Erişim Tarihi: 10.12.2010

http://www.gorselsanatlar.org/serigraf/*-serigraf-baski-teknigi-*/?wap2

Erişim Tarihi: 27.11.2011

www.kultur-kasino.de Erişim Tarihi: 13.01.2011

<http://www.markboulton.co.uk/journal/comments/five-simple-steps-to-better-typography> Erişim Tarihi:20.09.2010

Erişim Tarihi:20.09.2010

http://www.mfa.org/collections/search_art.asp?recview=true&id=22008

Erişim Tarihi:09.10.2011

<http://www.nuveforum.net/71-grafik-tasarim/5055-ozgun-baski-resim/>

Erişim tarihi: 13.01.2011

<http://www.ohanmatbaa.com/ohan/Tipografi.pdf>

<http://www.potters.org/subject05520.htm> Erişim Tarihi:09.10.2011

<http://www.restoraturk.com/restorasyon-sanat/resim-ve-heykel-restorasyonu/590-baski-sanati-baski-sanatinin-tarihi.html> Erişim Tarihi: 10.12.2010

Erişim Tarihi: 10.12.2010

http://www.sanatvetasarim.gazi.edu.tr/web/makaleler/6_naile.pdf

http://www.sgrafitto-in-3d.com/en/research/item/sgrafitto_het_midden_oosten

Erişim Tarihi:23.08.2011

<http://www.tulinayta.com/pdf/ToprakSanatlarindaUygulamaYontemleri.pdf>

http://www.turkcebilgi.com/bask%C4%B1_ve_bask%C4%B1_tekni%C4%9Fi/ansiklopedi#ansiklopedi Erişim Tarihi: 10.10.2010

http://www.turkcebilgi.com/bask%C4%B1_ve_bask%C4%B1_tekni%C4%9Fi/ansiklopedi#ansiklopedi Erişim Tarihi: 20.11.2010

<http://www.turkresmi.com/klasorler/baskiteknikleri/index.htm> Erişim tarihi: 12.11.2010